

Suomalaiset folk metal -bändit visuaalisena kansanperinteen viestijänä

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteellinen tiedekunta
Käsityötieteen koulutus
Pro gradu -tutkielma
Käsityötiede
Syyskuu 2020
Emmi Silvennoinen

Ohjaaja:
Pirita Seitamaa-Hakkarainen

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Kasvatustieteellinen tiedekunta		
Tekijä - Författare - Author Emmi Silvennoinen		
Työn nimi - Arbetets titel Suomalaiset folk metal -bändit visuaalisena kansanperinteen viestijänä		
Title Finnish folk metal bands as a visual representation of folklore		
Oppiaine - Läroämne - Subject Käsityötiede		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma/ Pirita Seitamaa-Hakkarainen	Aika - Datum - Month and year syyskuu 2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 87 s + 3 liitettä
<p>Tiivistelmä - Referat - Abstract</p> <p>Tutkielmani koskee metallimusiikin alagenreä, folk metalia, jolle on tyypillistä yhdistää metallimusiikkiin kansanmusiikkivaikutteita sekä folkloreen tai omaan kulttuuriin perustuvia sanoituksia. Tutkimuksessa selvitän, minkälaisia kansanperinteeseen liittyviä piirteitä bändien kansitaiteessa ja promootiokuvissa ilmenee. Kiinnitän huomiota erityisesti symboliikkaan ja pukeutumiseen, jotka kuvissa visuaalisesti viestivät kansanperinteestä. Selvitan myös, minkälaisista lähtökohdista kuvat ovat muodostuneet. Metallin ja folk metal -musiikin visuaalinen puoli on kiinnostava tutkimuskohde, jonka tutkimus on jäänyt hyvin vähäiseksi. Käsityötiede tuo uutta näkökulmaa ja mahdollisuuksia aiheen tutkimiseen.</p> <p>Aineistona tutkielmassa oli neljän suomalaisen folk metal -bändin kansitaide ja promootiokuvat ennen vuotta 2020, sekä bändien jäsenten haastattelut. Bändit olivat Ensiferum, Moonsorrow, Finntroll ja Korpiklaani. Tutkielman analyysi rakentui Marketta Luutosen (1997) väitöskirjassa kehittämän tuotteen olemusanalyysin runkoon, antaen sille menetelmällisiä välineitä ja jäsentäen sen rakennetta. Valittuja kuvia analysoitiin kehittämäni kuvien luokittelurungon avulla, joka perustuu Gillian Rosen (2001) visuaalisen kulttuurin kuva-analyysiin. Bändin jäsenten haastattelut analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin keinoin.</p> <p>Kansikuvat ja promootiokuvat ovat ainutlaatuisia kokonaisuuksia, joissa bändit painottavat omia juuriaan ja omalaatuisia tyyliään. Kuvissa korostuivat luontoon liittyvät teemat, kuten perinteinen suomalainen maisema, metsä, puut ja eläimet. Kuvat viestivät vanhaa aikaa inspiraationaan mm. kansalliseen menneisyyteen, mytologioihin ja historiallisiin tapahtumiin liittyvät teemat. Myös sankari- ja soturiteemat ilmenevät kansitaiteen teemoissa ja asusteissa, kuten miekoissa ja kilvissä, sekä alkuvuosien promootiokuvien pukeutumisessa. Kaikkien bändien pukeutumisessa nähdään viitteitä menneestä ajasta, viime vuosina kuitenkin asut ovat saaneet nykyaikaisiakin vivahteita. Asujen haluttiin viestivän bändin yleisesti käyttämiä teemoja. Asujen valmistuksessa käsityön rooli oli suhteellisen suuri. Kansanperinnettä haluttiin tuoda kuvissa esille, mutta kaikki bändit eivät kokeneet sitä yhtä tärkeäksi. Bändeille oli tärkeää sanoitusten, musiikin ja visuaalisen materiaalin suhteen yhtenäinen, yhdessä suunniteltu kokonaisuus.</p>		
Avainsanat - Nyckelord folk metal, metallimusiikki, kansanperinne, pukeutuminen, kuva-analyysi		
Keywords folk metal, metal music, folklore, dressing, image analysis		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Educational Sciences		
Tekijä - Författare - Author Emmi Silvennoinen		
Työn nimi - Arbetets titel Suomalaiset folk metal -bändit visuaalisena kansanperinteen viestijänä		
Title Finnish folk metal bands as a visual representation of folklore		
Oppiaine - Läroämne - Subject Craft Science		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Pirita Seitamaa-Hakkarainen	Aika - Datum - Month and year September 2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 87 pp. + 3 appendices
<p>Tiivistelmä - Referat – Abstract</p> <p>This research is about the metal music subgenre, folk metal, which typically combines folk music influences with heavy metal music combined with lyrics based on folklore or native culture. The aim of this study is to find out what kind of folklore influences bands of this genre have in their cover art and promotional imagery. I pay special attention to the symbolism and dressing, which visually embodies folklore. The second aim is to find out how the images have been created. The visual side of metal and folk metal music provides an interesting area of research, which has so far remained limited. Craft science brings a new perspective and opportunities to study this subject matter.</p> <p>The research data includes the cover art and promotional images before the year 2020, as well as interviews with the Finnish folk metal bands: Ensiferum, Moonsorrow, Finntroll and Korpiklaani. The analysis was based on the product essence analysis by Marketta Luutonen (1997), giving methodological tools and structure for the study. Selected images were analysed using a classification frame I developed, based on the image analysis of visual culture by Gillian Rose (2001). The interview data was analysed by qualitative content analysis.</p> <p>The results of the study indicate that the cover art and promotional images were unique, where the bands endeavoured to emphasise their roots and unique style. Nature-related themes were highlighted, such as the traditional Finnish landscape, forests, trees and animals. The images communicate the old times inspired by themes related to the Finnish heritage, mythology and historical themes. Heroic and warrior themes are also prevalent themes, with accessories including swords and shields, as well as traditional dress style of in promotional imagery. There are hints of the past in all the bands' dressing, but in recent years, the outfits have developed more modern nuances. The themes commonly used by the bands also serve as inspiration for the outfits. The role of handicrafts in the manufacture of clothing was relatively apparent. Bands wanted to bring out folklore themes in the images, but not all the bands felt it as important. Design, as well as an integrated ensemble of music, lyrics and visual materials, were important in how the bands conveyed their art.</p>		
Avainsanat - Nyckelord folk metal, metallimusiikki, kansanperinne, pukeutuminen, kuva-analyysi		
Keywords folk metal, metal music, folklore, dressing, image analysis		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsinki University Library – Helda / E-thesis (theses)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Sisällys

1	JOHDANTO	6
1.1	Metallimusiikin tutkimushistoria	7
1.2	Tutkimustehtävät ja tutkielman rakenne	8
2	METALLIMUSIIKKIGENRET TUTKIMUSKOHTENA	10
2.1	Musiikkigenret	10
2.2	Black metal	12
2.2	Folk metal	13
3	KANSANPERINNE JA MUSIIKKI	16
3.1	Kansanperinne	16
3.2	Suomalaisuus ja symbolit	17
3.3	Kansanperinne ja metallimusiikki	19
4	PUKEUTUMINEN	24
4.1	Ihmiset pukeutuvat	24
4.2	Merkitsevä pukeutuminen	25
4.3	Kansanomainen pukeutuminen	27
5	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
5.1	Aineisto ja aineiston keruu	32
5.2	Kuvien luokittelurungon kehittäminen	33
5.3	Analyysimenetelmänä tuotteen olemusanalyysi	34
5.4	Haastatteluiden analysointi	37
5.5	Analyysin toteutus	37
6	TUTKIMUSTULOKSET JA TULKINTA	43
6.1	Ensiferum	43
6.2	Moonsorrow	47
6.3	Finntroll	51
6.4	Korpiklaani	56
6.5	Tulkinta	61
6.5.1	Kansanperinne kansitaiteessa ja promokuvissa	61
6.5.2	Lähtökohdat kansitaiteeseen ja promokuvaan	71
8	LUOTETTAVUUS	78
9	POHDINTA	79
	LÄHTEET	83

TAULUKOT

Taulukko 1. Sisällönanalyysin ilmaukset ja analyysiluokat.....	41
Taulukko 2. Esimerkit sisällönanalyysin ilmauksista ja analyysiluokista.....	41

KUVIOT

Kuvio 1. Aineisto ja sen analysointi.....	33
Kuvio 2. Kuvien luokittelurunko.....	34
Kuvio 3. Analyysin vaiheet.....	36

1 Johdanto

Musiikki on ollut aina minulle tärkeässä asemassa. Musiikkiopintojen jälkeen ajauduin kansanmusiikkivaikutteista metallimusiikkia, eli niin kutsuttua folk metalia, soittavaan bändiin. Vaikutin yhtyeessä kosketinsoittajana lähes 10 vuoden ajan, keikkailimme ympäri maailmaa ja levytimme albumeita. Käsityötieteen opintojeni aikana kiinnostukseni kyseisen musiikkigenren juurista heräsi ja mahdollisuus syventyä aiheeseen pro gradu -tutkielmassani tuntui inspiroivalta. Metallimusiikki on ollut minulle erityisessä asemassa teiniajoista lähtien ja oma kulttuuri sekä erilaiset perinteisiin liittyvät asiat ovat aina tuntuneet omilta jutuilta.

Folk metal -genressä tyypillisesti metallimusiikkiin yhdistetään kansanperinnesoittoa, kansanmusiikista kumpuavia melodioita sekä folkloreen tai omaan kulttuuriin perustuvia sanoituksia (Peltonen, 2016, s. 15). Viime vuosina suurta suosiota herättäneet folk metal -bändit ovat merkittävässä roolissa myös kulttuuriperinnön välittämisessä kuuntelijoilleen. Musiikkinsa avulla bändit luovat kuvaa historiastaan, kulttuuristaan ja nyky-yhteiskunnasta muusikkojen välityksellä. (Walsh, 2013, ss. 7, 11; Peltonen, 2016, s. 9.) On mielenkiintoista, kuinka tällaisia asioita käsitellään ja esitellään kuuntelijoille tämän päivän populaarimusiikissa kansainvälisesti.

Peltonen esittää useamman tutkijan näkemyksiä siitä, että folk metalin kiinnostavat elementit ja symbolit ovat usein lähtöisin kansanperinteestä ja vanhasta kulttuurista (Peltonen, 2016, s. 15). Vahvimmin nämä vaikutteet ovat esillä bändin musiikissa ja sanoituksissa, joita onkin eniten tutkittu myös tieteellisesti. Kansanperinteeseen liittyvät vaikutteet ilmenevät kuitenkin myös visuaalisesti: mm. albumien kansitaiteessa, bändin jäsenten promootiokuvissa, livekeikkojen lavasteissa ja rekvisiitassa sekä faneille tarkoitetuissa bändipaidoissa ja muissa kannatustuotteissa. Keikkalavoilta saattaa löytää poronsarvia, miekkoja, linnan raunioita tai jopa viikinkilaivan. Genreä on tästä näkökulmasta tutkittu hyvin vähän, jos ollenkaan. Metallimusiikkia kuuntelevalla henkilöllä tyypillinen pukeutumistyyli koostuu usein mustista vaatteista, bändipaidoista, niiteistä ja nahkatarkeista. Tämäkin metallimusiikin tutkimusalue tuntuu olevan täysin pimennossa.

Käsityötieteen näkökulmasta folk metal -musiikin tutkimus on tietääkseni täysin uusi. Mainittakoon muutama käsityötieteen tätä tutkielman aihetta sivuava, metodologisesti

liippaava tutkimus. Esimerkiksi pukeutumisen ja käsityötuotteiden merkityksiä on tutkittu suhteellisen paljon. Uotilan (1994) väitöskirja *Pukeutumisen kuva, fenomenologis-eksistentiaalinen lähestyminen pukeutumiskuvien tekemiseen ja tulkintaan* käsittelee pukeutumiskuvien merkityksiä. Pukeutumiskuvalla Uotila (1994) tarkoittaa merkityskokonaisuutta, joka sisältää sekä ulkoisen että sisäisen merkityskokonaisuuden. Käsityötieteessä kuvia on käytetty aineistona joko pelkästään tai osana muuta aineistoa. Näistä esimerkkinä Kemppaisen (2012) neulemuotia koskeva tutkimus, sekä muotiblogeihin perustuva Haran (2012) tutkimus. Erään suomalaisen alakulttuurin, lolitojen pukeutumista ja elämäntyyliä on puolestaan käsityötieteessä tutkinut Ventoniemi (2010), aineistonaan kyselylomakkeella kerätyt vastaukset.

1.1 Metallimusiikin tutkimushistoria

Brownin (2011, s. 218) mukaan metallimusiikin tieteellinen tutkimus on lisääntynyt huomattavasti 2000-luvulle tultaessa sen suosion kasvettua suuremmaksi. Aiemmat tutkimukset käsittelevät metallimusiikin eri alagenrejä erilaisista näkökulmista, usein humanistisilta ja yhteiskuntatieteellisiltä aloilta. Esimerkiksi sosiologian professori Weinstein on tutkinut heavy metalia yleisellä tasolla. Weinsteinin (1991) metallikulttuuria käsittelevää tutkimusta voidaan pitää yhtenä metallintutkimuksen perusteoksena. Metallimusiikin alagenreä, folk metalia on tutkittu kuitenkin vähemmän. Folk metal on saavuttanut suurempaa kansainvälistä suosiota vasta 2010-luvulle tultaessa, joten aihe on myös suhteellisen tuore. Suomalaista metallimusiikin tutkimusta löytyy jonkin verran, suurin osa näistä on opinnäytetöitä.

Mustamo (2016) tutki väitöskirjassaan kotimaan ja kansakunnan representaatioiden moninaisia merkityksiä black metal- ja folk metal -alakulttuureissa. Väitös tarkasteli aihetta symbolisen antropologian ja sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta. Salmenpohja (2000) käsitteli tutkielmassaan poholaikäisyyttä ja rockmusiikin historiaa ja on yksi ensimmäisistä varteenotettavista teoksista tulkittaessa black metalia tieteellisesti. Folk metal -bändien sanoituksia on tutkittu useampaankin kertaan, etenkin Korpiklaani -bändin sanoitukset ovat kiinnostaneet useampaakin tutkijaa. Leppälahti (2014) käsittelee artikkelissaan suomalaisen rocklyriikan ja Kalevalan intertekstuaalisia yhteyksiä Korpiklaanin tekstien kautta, sivuten myös kansanperinteeseen liittyviä seikkoja. Uskontotieteilijä Hintikka (2011) tutki pro gradu -tutkielmassaan kansanuskon ilmentymiä analysoimalla Korpiklaanin sanoitustekstejä. Suomalaisten folk metal -bändien sanoituksia tutkinut

Moura (2014) analysoi bändien välittämää suomalaista perinnettä sanoitusten ja facebook-sivujen pohjalta. Moura (2014) hyödyntää digitaalisen kulttuurin, semiotiikan ja folkloristiikan käsitteitä. Filosofian maisteri Peltonen (2016) etsi pro gradu -tutkielmaansa tapoja, joilla folkmetalskenen jäsenet antavat merkityksiä folklore ja historia-elementtien roolista skenessä. Peltonen keskittyy folk metal -musiikin kuuntelijoiden näkemyksiin, mutta analysoi myös bändien sanoituksia. Peltonen tutkielma toimi suurena inspiraationa oman työni aiheen valintaan.

Metallintutkimusta voidaan edellä mainittujen teoksienkin perusteellakin pitää suhteellisen nuorena tieteenalana. Tutkimusmenetelmät aiemmissa tutkimuksissa painottuvat usein muusikkojen, kuuntelijoiden ja muiden alakulttuurissa vaikuttavien henkilöiden haastatteluihin sekä bändien sanoitusten analysointiin. Kansanperinteeseen liittyvät piirteet ja genrelle tyypilliset symbolit kuuluvat ja näkyvät folk metal -bändien musiikissa ja sanoituksissa. Albumien kansitaidetta ja muuta grafiikkaa, sekä livekeikkoja katsellessa myös visuaalinen puoli viestii vahvasti näitä viitteitä. Näen myös pukeutumisen olevan erittäin merkityksellistä bändeille, etenkin livekeikoilla. Ihmettelenkin, että etsiessäni taustatietoja tutkielmaa varten, genreä koskevista tieteellisistä teksteistä nämä bändien ulkomusiikilliset seikat vaikuttavat olevan täysin pimennossa. Käsityötieteen näkökulmasta metallintutkimus, tässä erityisesti folk metalin, voisi tuoda uutta kiinnostavaa lisäarvoa alakulttuurin syvällisempään tarkasteluun ja ymmärtämiseen.

1.2 Tutkimustehtävät ja tutkielman rakenne

Tutkielmassani pyrin selvittämään, minkälaisia kansanperinteeseen liittyviä piirteitä suomalaiset folk metal -bändit kansitaiteessaan ja promootiokuvissaan viestivät. Kiinnitän huomiota erityisesti symboliikkaan ja pukeutumiseen, jotka kuvissa visuaalisesti viestivät kansanperinteestä. Tavoitteena ei varsinaisesti ole tulkita kuvien taidetta tai sisältöä, vaan etsiä niistä yksinkertaisia kansanperinnettä ilmentäviä piirteitä. Selvitän myös, kuinka kansitaide ja promootiokuvat ovat muodostuneet, mitä kuvien halutaan viestivän ja mistä niissä käytetty symboliikka ja pukeutuminen on peräisin.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisia kansanperinteeseen liittyviä piirteitä bändien albumien kansitaiteessa ja promootiokuvissa ilmenee?
2. Minkälaisista lähtökohdista kansitaide ja promootiokuvat ovat muodostuneet?

Tämän tutkielman teoreettisessa osassa perehdyn metallimusiikkigenreihin, kansanperinteeseen musiikin näkökulmasta sekä pukeutumiseen ja sen merkityksiin. Teoreettisen osan jälkeen kuvaan tutkielmassa käytettävät tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutuksen sekä esitän tutkimustulokset ja tulkinnan. Lopuksi pohdin tutkielman luotettavuutta sekä aiheen herättämiä mietteitä pohdintaosuudessa.

2 Metallimusiikkigenret tutkimuskohteena

Musiikkigenret ovat aina osaksi tutkijan tekemä luokitteluja, ja samoja yhtyeitä voidaan-kin luokitella eri genreihin. Genrejen rajoja pidetään häilyvinä, ja väitöskirjassaan Mustamo (2016, s. 21) toteaaakin niiden olevan enemmänkin saman jatkumon osia kuin toisistaan erottuvia ryhmiä. Tutkielmani keskittyessä metallimusiikin alagenreen folk metal, se sivuaa myös toista alagenreä, black metalia. Näen tarpeelliseksi aluksi selvittää genrejen syntyhistoriaa lyhyesti, jotta musiikkilajien ymmärtäminen olisi mahdollista. Folk ja black metal -musiikkigenret ovat keskenään hyvin samankaltaisia, joihin tässä luvussa perehdyn tarkemmin.

2.1 Musiikkigenret

Erilaisia genrejä voidaan nähdä kaikissa symbolisissa muodoissa, taiteenlajeissa ja jopa kaikilla inhimillisen toiminnan alueilla. Myös musiikissa nähdään olevan erilaisia genrejä. Fornäs esittää genre -termin olevan jokin erityinen geneerinen tai generoiva symbolisten koodien joukko erilaisten tekstien tuottamiseksi ja käyttämiseksi. Näin ollen esimerkiksi romaani tai heavy metal ovat tällaisia sääntöjärjestelmiä, jotka luokitellaan tietynlaiseksi kirjallisuudeksi tai musiikiksi. (Fornäs, 1998, s. 213.)

Tyyli taas nähdään erilaisena tapana käyttää yleisesti luokiteltuja koodeja. Tyyli voi olla hyvinkin yksilöllisiä, mutta myös olla osa pienempiä tai suurempia muodostumia. Tyylien ja genren välinen suhde voi joskus olla vaikeasti määriteltävä. Genreissä ilmeneviä erityistapauksia voidaan nähdä erilaisina tyyleinä. Genret usein lomittuvat keskenään ja niiden rajoja helposti rikotaan. Yleisesti ottaen ne ovat kuitenkin etenkin ulkopuolelta katsottuna varsin helposti tunnistettavia ja pysyviä. Fornäsin mukaan rockia voidaan esimerkiksi pitää niin populaarimusiikin alagenrenä kuin laajana kattogenrenä, jonka alle voidaan luokitella esimerkiksi niin rock'n rollin kuin trash-metallin genret. Näin ollen metallimusiikki voidaan nähdä genrenä, johon kuuluu useita alagenrejä, kuten tässä tutkimuksessa pääosassa oleva folk metal sekä myös myöhemmin esittelemäni black metal. (Fornäs, 1998, ss. 213–215.)

Samankaltaisia tyyllillisiä piirteitä voidaan löytää niin yksittäisistä teoksista, genren sisällä kuin eri genreistäkin, sekä saman tekijän tai ryhmän teoksista tiettyä ajanjaksona. Fornäsin (1998, s. 215) mukaan nämä piirteet osoittavat tekijöidensä ainutkertaista kon-

tekstualisoitua yksilöllisyyttä. Omasta näkökulmastani tällaiset seikat juuri tuovat musiikkikyhtyeisiin persoonallisuutta, sitä ainutlaatuista timanttia, jota erottuakseen muista tarvitaan. Henkilökohtaiseen, omaan tyyliin taas kootaan kulttuurisia vaikutteita ympärillä olevista vallitsevista esteettisistä tyyllisäännöistä. Jokainen omalla elämäntyyllillään ilmaisee itseään symbolisesti: ruumiilla ja vaatteilla, liikkeillä ja kielenkäytöllä, musiikilla ja kulutustottumuksilla, tavoilla sekä rituaaleilla. Tyyli tuotetaan yksilöllisesti, mutta myös identifioitumalla johonkin ryhmään. Tyylien keskeisimpiä ja näkyvimpiä elementtejä ovat kunkin tekstin, yksilön, ryhmän tai alakulttuurin avainsymboleja ja tyylin merkkejä. (Fornäs, 1998, ss. 215–216.) Esimerkiksi metallimusiikkia kuuntelevalla alakulttuurin edustajalle on tyypillistä käyttää pukeutumisessaan mustaa nahkaa, niittejä, luotivöitä ja kuolemansymboleita (Immonen, Kallioniemi, Kärki & Salmi, 2008, s. 493). Peltosen (2016, s. 15) mukaan folk metal -genressä tyypillisesti metallimusiikkiin yhdistetään kansanperinnesoittimia, kansanmusiikista peräisin olevia melodioita sekä folklorean tai omaan kulttuuriin perustuvia sanoituksia. Nämä voidaan nähdä tyypillisinä genren tyyleinä. Tyylihin voidaan vaikuttaa ja niitä voidaan kehittää sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, mutta osaksi ne perustuvat yhteiskunnalliseen asemaan ja psykologiseen syväraakenteeseen. Forsnäs (1998, s. 217) kiteyttää genren ja tyylin erot; genressä on kyse pitkäaikaisesta, kollektiivisesta historiasta ja traditiosta, kun taas tyyli voidaan nähdä yksilöllisenä erottautumisena. Tyylin ja genren käsitteet voivat siis koskea myös yksilöllisiä ja kollektiivisia elämäntapoja, alakulttuureita ja kulttuurisia identiteettejä, kuin myös ulkoistettuja esteettisiä seikkoja. (Fornäs, 1998, ss. 215–216.)

Granholmin (2011, s. 516) mukaan metallimusiikkia voidaan pitää yhtenä harvoista aidosti globaaleista musiikkigenrestä, jolle nähdään tyypillisenä kansakuntien paikallisten genrejen ja fanien verkostuminen. Mustamo kirjoittaa erilaisten alakulttuurien ja niiden edustamien henkilöiden konkretisoituvan yhteisöksi, kun niiden jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, kuten esimerkiksi musiikkikeikoilla. Yhteisön jäsenet voivat kokea, että heillä on samankaltaisia ajatuksia keskenään, vaikkeivat välttämättä tunne toisiaan. (Mustamon, 2016, s. 41.) Mustamo määrittelee väitöskirjassaan black ja folk metalin alakulttuuriksi. Black ja folk metalia kuuntelevat ja musiikin parissa toimivat henkilöt ovat osa alakulttuuria, alakulttuurin edustajia. Alakulttuurissa, tässä tapauksessa folk metal -kulttuurissa toimiminen on yksilön tietoisten valintojen seurausta. Mustamon mukaan alakulttuurit eivät toimi itsenäisesti, vaan osana suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa. Alakulttuurit saavat vaikutteita valtakulttuurista, sekä vaikuttavat myös kotimaata

ja kansakuntaa koskevien käsitysten jatkuvaan muotoutumiseen. (Mustamo, 2016, ss. 23, 27.)

Alakulttuurin edustajat, tässä tutkimuksessa folk metalin kuuntelijat ja muusikot voidaan nähdä myös yhteisönä. Metalliyhteisöjä pidetään enemmänkin kansainvälisinä kuin kansallisina. Yhteisöt muodostuvat yksilöistä, joiden henkilökohtaiset päämäärät käyvät keskustelua yhteisön sisällä, vaikuttaen jäsenten ja yhteisön ajatteluun ja toimintaan. (Mustamo, 2016, s. 32.)

2.2 Black metal

Tyypillistä black metal -musiikille on aggressiivisuus ja surumielisyys, ja usein myös melodinen soitanto, sekä satanismia, kristinuskon vastustamista, muinaisia mytologioita, tai luontoa ja ihmismielen synkkiä puolia koskevat sanoitukset. Black metalin nähdään syntyneen 1980-luvun alussa. Genre sai nimensä englantilaisen Venom -yhtyeen vuonna 1982 julkaisemasta *Black Metal* -nimisestä albumista. Ensimmäisiin black metal bändeihin kuuluivat lisäksi sveitsiläinen Hellhammer (myöhemmin Celtic Frost), tanskalainen Mercyful Fate ja ruotsalainen Bathory. Bathory -yhtyettä pidetään monen pakanametal-lihtyeen esikuvana käsitellessään sanoituksissa skandinaavista mytologiaa. (Mustamo, 2016, ss. 17–18.)

Black metal on saanut kyseenalaista mainetta 1990-luvulla Norjassa. Genren nuoret kannattajat ovat hyökänneet kristinuskoa vastaan tuhopolttamalla historiallisia kirkkorakennuksia ja muusikot ovat syyllistyneet henkirikoksiin. Sittenmin menestyneet bändit ovat irtautuneet rikoksista, ja black metalista on vähitellen tullut yleisesti hyväksytty musiikkityyli. (Mustamo, 2016, s. 18.) Mustamon mukaan uuspakanalliset ja nihilismin mukaiset aatteet ovat osin korvanneet satanismia, ja kristinuskon kritiikki muuttunut asiallisemmaksi. Black metalin äärilaidalta voidaan kuitenkin löytää kansallissosialistisia aatteita, rasistisia ja poliittisesti suuntautuneita yhtyeitä. (Mustamo, 2016, ss. 18–19.) Norjan lisäksi myös Suomessa black metal on vakiinnuttanut asemaansa, josta esimerkkinä pitkään vaikuttaneet yhtyeet Impaled Nazarene, Beherit ja Barathrum. Väitöskirjatutkimuksessaan Mustamo (2016) totesi black metalin olevan kokonaisvaltainen elämäntapa musiikkimaun lisäksi sitä kuunteleville tai esittäville. Black metalia pidettiin elintärkeänä asiana, joka saattaa kuuntelijoilleen merkitä heidän elämässään ”aivan kaikkea”. (Mustamo, 2016, ss. 18–19.)

Black ja folk metal -musiikkigenrejä pidetään keskenään hyvin samankaltaisina. Mustamo kuvaa yhteyttä jopa sisarelliseksi, mutta toisaalta pitää genrejä hyvin erilaisina alakulttuureina. Aihepiirit ovat samat; nykyisyyteen suhtaudutaan epäillen, menneisyys ja mytologiat sankariteemoineen innostavat ja jylhät erämaat sekä luonto yleisesti inspiroivat. (2016, ss. 169, 174.) Folk metal -musiikki on saanut vaikutteita monista metallimusiikin alagenreistä. Monien ensimmäisenä pidettyjen folk metal -bändien musiikki pohjautuu black metaliin ja genressä yleisesti käsiteltyihin sanoitusten aiheisiin (Peltonen, 2016, s. 19). Black metal on ottanut vaikutteita kansanperinteestä ja kansanmusiikista jo ennen varsinaista folk metalin suurta suosiota. Vaikutteita bändit ovat saaneet mm. viikingeistä ja esikristillisistä mytologioista. Näiden yhtyeiden musiikkia voidaan kutsua myös viikinkimetalliksi tai pakanametalliksi. Pattersonin (2013, s. 389) mukaan black metal on ollut avainasemassa folk metal -musiikin räjähdysmäiseen kasvuun englantilaisten Golgotha ja Skyclad yhtyeiden toimesta. Suurempi kasvu tapahtui kuitenkin vasta 1990-luvun lopulla perustettujen suomalaisten Finntroll ja Moonsorrow bändien johdosta. Niin kutsuttu black folk metal (black metal -pohjainen folk metal) voidaan nähdä folk metalin yhtenä muotona ympäri maailmaa peräisin olevien yhtyeiden toimesta. Pattersonin (2013, s. 412) mukaan suomalaiset folk black metal musiikkia esittävät yhtyeet ovat hallinneet genreä – suomalainen arvostus folkmusiikkia kohtaan, sekä suomalaisten folk metal -yhtyeiden suuri menestys on ollut genrelle merkityksellistä. (Patterson, 2013, ss. 389–413.)

2.2 Folk metal

Folk metalia voidaan pitää hajanaisena ja vaikeasti määriteltävänä genrenä (Peltonen, 2016, s. 14). Yleisesti ottaen folk metal -musiikissa yhdistellään kansanmusiikkielementtejä raskaaseen metallimusiikkiin. Genren sisältä voi kuitenkin löytää huomattavasti erilaisia variaatioita etenkin musiikillisesti. Usein yhtyeet käyttävät niin albumeillaan kuin livekeikoillaankin perinteisiä soittimia, kuten viulua, haitaria tai jouhikkoa, ja toiset taas soittavat syntetisaattorin koskettimilla erilaisia perinne- ja orkesterisoittimia. Kansanmusiikkivaikutteet yleensä perustuvat kunkin yhtyeen omiin juuriin, mutta toki poikkeuksiaakin löytyy. (Hintikka, 2011, s. 10.) Walshin mukaan on tyypillistä, että bändit tuottavat syntetisaattorilla erilaisia kansanmusiikkielementtejä musiikkiinsa, ja usein sanoitusten teemoina liikkuvat fantasiat, luonto, myyttiset olennot, folklore ja pakanuus. (2013, s. 10, 22.) Mouran (2014, s. 32) mukaan folk metalissa tyypillisesti lauletaan paikallisella kielellä englannin sijaan. Metallimusiikin puolelta saadut vaikutteet voivat perustua erilaisiin tyyliasuuniin, kuten aiemmin esiteltyyn black metaliin tai esimerkiksi power metaliin.

Kappaleiden sanoitusten aiheet usein liittyvät folkliseen ja historiaan. (Peltonen, 2016, s. 14.) Mulvany (2000, s. 62) esittää folk metalille kriteereiksi kansanmusiikki-instrumenttien käytön, kansanmusiikkiin pohjautuvat melodiat, folkliseen viittaavat sanoitukset ja perinteiset tai kvasi-perinteiset rakenteet. Peltonen (2016, s. 15) kiteyttää folk metalin määrittelyn: metalli- ja kansanmusiikin tulee yhdistyä keskenään joko instrumenttien, melodioiden tai yleisten rakenteiden tasolla, sekä sanoitusten pohjautua folkliseen tai omaan kulttuuris-etniseen identiteettiin.

Folk metal -musiikin määrittely niin akateemisessa tutkimusmielessä kuin kentällä tapahtuvassa puhekielessä ei aina ole selkeää. Metallimusiikin alagenreiksi kuuluvat pakanametalli ja viikinkimetalli ovat hyvin samankaltaisia käsitteitä folk metalin kanssa. Sama bändi määrittelijästä riippuen voidaan luokitella mihin tahansa näistä alagenreistä, jopa useampaan kerrallaan. Pakanametalliin liittyy pakanuuteen perustuvia erilaisia tekstejä, jotka usein esitetään omalla paikallisella kielellä. Weinsteinin mukaan tietynlaisen musiikin lisäksi pakanametallille on tyypillistä poliittiset ja uskonnolliset aiheet. (Weinstein, 2013, ss. 58–59.) Folk metalissa tyypillisesti käsiteltävät folkliseen liittyvät teemat liittyvät Peltosen (2016, s. 16) mukaan usein kuitenkin aina jollain tapaa pakanuuteen, joten määrittely tältä osin on haasteellista. Viikinkimetallissa taas painotetaan skandinaavista tai pohjoismaista historiaa, erityisesti teemojen painottuen viikinkiaikaan. Termejä käytetään päällekkäin, ja usein erot löytyvät pienistä yksityiskohdista tai sanavalinnoista. (Peltonen, 2016, ss. 17–18.)

Ensimmäisinä pakanametallin albumeina pidettiin Bathoryn *Hammerheart* (1990) -albumia sekä Skyladin debyyttiä *The Wayward Songs of Mother Earth* (1991). *Hammerheart* (1990) -albumia pidetään myös ensimmäisenä viikinkimetallialbumina ja näiden albumien nähdäänkin olleen tärkeässä asemassa folk metalin alagenren syntymiseen 1990-luvun alussa. (Weinstein, 2013, s. 60; Peltonen, 2016, s. 19.) Metalliyhtyeillä on nähty myyttis-historiallisia aiheita ja paikallinen kulttuuriperintö on inspiroinut sanoituksia jo ennen varsinaiset folk metalin syntymistä. Folk metalissa nämä aiheet ovat kuitenkin alusta asti näkyneet sanoituksissa ja uudenlaisina keinoina musiikillisessa ilmaisussa. (Peltonen, 2016, s. 19.) 1990-luvulla etenkin Euroopassa alkoi syntyä varsinaisia folk metal -bändejä. 2000-luvulle tultaessa alagenre alkoi kiinnostaa vahvasti myös Euroopan ulkopuolella, kuten Yhdysvalloissa ja Väli- sekä Etelä-Amerikassa. Tunnetuimpien folk metal -bändien joukkoon nousivat vähitellen suomalaiset yhtyeet Moonsorrow, Turisas,

Finntroll, Korpiklaani ja Ensiferum. (Peltonen, 2016, s. 20; Weinstein, 2013, s. 62.) Kiinnostus alkoi näkyä myös ympäri maailmaa kattavissa kiertueissa, folk metal -festivaaleilla ja mediassa saamassa huomiossa. Mainitsemani suomalaiset bändit ovat niin folk metalissa kuin pakanametallissa kansainvälisesti arvostettuja, kuten myös esimerkiksi irlantilainen Primordial ja ruotsalainen Amon Amarth. (Weinstein, 2013, ss. 63–64.) Nykyään folk metal -bändejä voidaan löytää ympäri maailman, kaikki tuoden musiikissaan ja sanoituksissaan omintakeisesti esille erilaisia kulttuureita, historiaa ja perinteitä aina Taiwanista Euroopan kautta Brasiliaan. Vaikka bändit usein perustuvat omiin juuriinsa, löytyy esimerkiksi viikinkimetallibändejä Yhdysvalloista ja Uruguaystä, minne muinaiset viikinkilaivat tuskin ovat matkustaneet. (Weinstein, 2013, ss. 61–63, 73.)

3 Kansanperinne ja musiikki

Lähestyn tämän luvun teemaa folkloren, eli kansanperinnettä tutkivan tieteenalan määrittelyllä. Määrittely antaa mielestäni hyvät raamit kansanperinne -käsitteen ymmärtämiseen, ja johdattaa niin minua kuin lukijaakin syvemmälle tutkielmani aiheeseen. Koen tarpeelliseksi hieman määritellä, minkälaisia teemoja kansanperinne -käsitteen alla voidaan nähdä, ja minkälaisia siihen liittyviä visuaalisia viestejä aineistostani mahdollisesti etsin. Virtasen (1991, s. 22) mukaan perinteitä tutkiva kulttuurintutkija joutuu koko ajan valitsemaan piirteitä, jotka hänen itsensä mielestä vastaavat käsitystä perinteistä. Tutkielman tarkoitus on etsiä kansanperinteeseen liittyviä piirteitä kuvista, sekä selvittää, miten bändit ovat näitä halunneet kuvissaan tarkoituksenmukaisesti tuoda esille ja miten kuvat ovat syntyneet. Myöhemmissä alaluvuissa käsittelen suomalaisuutta ja siihen liitettäviä symboleita, sekä kansanperinteen ja metallimusiikin yhteyksiä.

3.1 Kansanperinne

Folkloristiikka voidaan määritellä monin eri tavoin. Virtasen mukaan folkloren ala jaetaan usein kolmeen osaan: kansanuskoon, tapakulttuuriin sekä runouteen, kertomuksiin, lauluihin ja sanontoihin. Kansanperinne ei kuulu vain menneisyyteen ja suuntaudu historiallisiin seikkoihin, vaan folkloristiikan piiriin kuuluu myös nykyajan sivilisaation keskellä syntyneet perinneilmiöt. (Virtanen, 1991, s. 10.)

Kansanusko viittaa ihmisten syvälle juurtuneisiin käsityksiin. Useimmiten kansanusko jättää ulkopuolelleen viralliset tai kirkollisen uskonnon piiriin kuuluvat uskonnolliset käsitykset. Kansanuskon keskeisiä alueita ovat riitit ja tapakulttuuri, sekä kertomukset yli-luonnollisista ilmiöistä ja elämyksistä käsitellen koko ihmisen olemassaoloa. (Virtanen, 1991, s. 230.) Kulttuuri voidaan Virtasen mukaan hyvin laajasti määritellä kattamaan kaiken sen, mikä on elämässä opittua ja ihmiseltä toiselle siirtyvää, kuten tietous, uskomusjärjestelmät, taiteet, laki, moraali ja tavat. Kulttuuri merkitsee havainnoitavissa olevia ilmiöitä, kuten tiettyä elämäntapaa, asioita ja tapahtumia. (Virtanen, 1991, s. 18.) Perinteisesti kansanperinnettä on välitetty suullisesti, esimerkiksi suomalaisten Kalevala on koottu lauletuista runoista. (Immonen ym., 2008, ss. 485, 488.) Kalevalaista laulustoa on nimitetty myös muinaisrunoudeksi. Kansanlaulut voidaan yksinkertaisesti määritellä lauluiksi, joita kansa laulaa. Yhteisöllisessä perinteessä tällaisia ovat mm. kalevalamittaiset laulut, uudemmat riimilliset laulut, itkuvirret, joiut ja karjalanhuhuilut. Laajassa mielessä kansanlauluksi voidaan katsoa kaikki ihmisen tuottama normaali laulu, hyräily tai vaikka

viheltely. Vanhaa suomalaista kansanlaulua on nimitetty myös runonlaulannaksi. (Virtanen, 1991, s. 149.) Laulun lisäksi kansanperinnettä voidaan esittää myös puheäänellä. Virtasen mukaan kertomusperinnettä ovat esimerkiksi sadut, tarinat, myytit, kaskut ja legendat. (Virtanen, 1991, ss. 178–179.) Perinteinen kansanmusiikki taas voidaan nähdä suullisena musiikkina, sillä sille on tyypillistä levitä korvakulolta eikä nuoteista. Kansanmusiikki voi olla viihdettä, mutta perinteisesti sillä on jokin tarkoitus. Musiikin tehtäviin ympäri maailman kuuluu tunteisen ilmaiseminen. (Virtanen, 1991, s. 145.)

3.2 Suomalaisuus ja symbolit

Suomalaisuus ei varsinaisesti ole mikään yleinen käsite todellisuudessa. Anttila kirjoittaa sen liittyvän aina johonkin määrättyihin asioihin, esineisiin, ilmiöihin tai ihmisiin. Joillekin suomalaisuus on verrattavissa sisun ja saunan käsitteisiin, mutta suomalaisuuden määreet kiinnittyvät aina erilaisiin ja vaihteleviin kulttuurin merkitysyhteyksiin. Suomalaisuus on sitä, mikä sosiaalisesti on suomalaiseksi määritetty historiallisen prosessin kulessa. Se on kulttuurisesti sopimuksenvarainen määre. (Anttila, 1993, s. 108.)

Teollistuvassa suomalaisessa yhteiskunnassa haluttiin luoda ihmisille tietoisuutta laajemmasta kokonaisuudesta, Suomen kansakunnasta. Alettiin määrittelemään suomalaisten ominaisuuksia, esineitä, käytäntöjä ja ympäröivää luontoa. Suomalaisuus nähdään sosiaalisena representaationa, ihmisten mielissä kuviteltuna todellisuutena. Maailma muodostuu yksilöllisten ja sosiaalisten todellisuuksien välille. Sosiaalisissa representaatioissa on mukana menneisyyden ajatuksia, kieleen kätkeytyviä kuvia, tulkintoja ja tunteita. Menneisyys vaikuttaa aina uusien ja outojen asioiden määrittelyyn. (Anttila, 1993, ss. 108–109.)

Anttilan mukaan suomalaiset pitävät valtion itsenäisyyttä tärkeänä, kuten myös ihmisten itsenäisyyttä: sitkeys, peräänantamattomuus ja jääräpäisyys nähdään suomalaisuuden perusilmiöinä. Suomalaisessa kansallisessa mytologiassa, lauluissa ja runoissa suhde kotimaahan maana ja luontona, on ollut aina vahva. Kotiseutua arvostetaan sen ympäristön takia eikä niinkään ihmisten kautta. Suomalaisia pidetään valtiokeskeisinä; patriotismi ja nationalismi voidaan nähdä itsessään suomalaisuuden määreenä. Talonpoikainen rahvas arvosti Kalevalais-pakanallista perinnettä ja Suomen metsäluontoa rakentaessaan kansallista identiteettiä. (Anttila, 1993, ss. 111–112.) Anttila kirjoittaa, ettei suomalaisuus ole enää niin tärkeässä asemassa määriteltäessä ihmistä. Maatalousyhteiskunnan tavat eivät

ole enää niin merkityksellisiä nykyaikaisessa kaupunkilaisessa yhteiskunnassa. Kansallisuuden representaatiot nähdään kuitenkin hyvin vahvoina ja pysyvinä. Kansallinen kulttuuri välittyy nykyaikana myös tiedon ja taiteellisen ilmaisun kautta. (Anttila, 1993, ss. 124–126.)

Paikalliset ja kansalliset ilmiöt, sekä omat juuret ja menneisyys ovat suomalaisille usein tärkeitä. Tärkeinä koettuja ilmiöitä, arvoja, asenteita, aatteita, myyttejä tai uskomuksia voidaan Aron ja Halosen (2005, s. 7) mukaan pitää symboleina. Symboli voi edustaa ja havainnollistaa jotain tärkeäksi koettua asiaa. Se voi olla sattuman- tai sopimuksenvarainen sekä monenlaisia merkityksiä sisältävä tai muunneltava vertaus- tai tunnuskuva. Symboli voi olla mikä tahansa itsensä ulkopuolinen asia, kuten kuva, esine, henkilö, rakennus tai tapahtuma. Symboleilla voidaan myös vaikuttaa asioihin mm. hylkäämällä, hyljeksimällä tai vääristämällä asioita tai esimerkiksi menneisyyden tapahtumia. (Aro & Halonen, 2005, s. 7.) Koskennurmi-Sivosen mukaan symboliksi voidaan määritellä mikä tahansa merkki, kun se viittaa johonkin, minkä kanssa sillä ei ole muuta tekemistä viittaussuhteen lisäksi. Näin ollen samaan viittaussuhteeseen sopisi jokin aivan muukin merkki. Symboli voi olla myös suunniteltu tai suojattu, kuten yritysten tai brändien merkit, jolloin asiakkaiden tulisi se tunnistaa. Symboli voi olla myös täysin henkilökohtainen kuten koru tai muisto, joka silti voi toimia merkkinä toisillekin saaden erilaisia tulkintoja. (Koskennurmi-Sivonen, 2012, s. 65.) Aro ja Halonen esittävät symboli -käsitettä käytettävän eri merkityksissä eri tieteissä. Se voidaan nähdä samankaltaisena, kuin jotkin muut käsitteet tai ilmiöt, kuten metafora, ikoni, merkki, pyhä, klisee, stereotypia, nostalgia, ylepyden aihe tai romantisointi. (Aro & Halonen, 2005, s. 7.)

Aro ja Halonen (2005) kirjoittavat teoksessaan erilaisista symboleista ja niiden käytöstä, sekä erityisesti nykyaikaisista suomalaisista symboleista. Yksilön ja yhteisön erityinen kohtaaminen voidaan nähdä kollektiivisissa eli yhteisöllisissä symboleissa. Ne ovat usein ei-verbaalisia eli ei-sanallisia. Yhteisöllisten symbolien käyttö vahvistaa yhteisöllisyyttä yksilöiden samaistumalla yhteisöön heille omiksi kokemillaan symboleilla. Yhteisöllistä identiteettiä, tietoisuutta omasta erilaisuudesta, ainutlaatuisuudesta tai samankaltaisuudesta luodaan ja vahvistetaan symboleilla myytteineen ja kliseineen. (Aro & Halonen, 2005, s. 7.)

Myös kansakunnan elämään tai menneisyyteen liittyvät kansalliset symbolit voidaan nähdä yhteisöllisinä symboleina. Kansallinen kulttuuri, identiteetti, muisti ja traditiot voivat rakentua monienkin symbolien ympärille. Ne kuitenkin elävät yhteiskunnan muutosten vaikutuksesta. Kansallinen symboli voi syntyä tietoisesti, kuten kansallislaulu tai valtionlippu, tai kun usein toistuva objekti muuttuu symboliksi eli osaksi kansakunnan identiteettiä, kuten kansallisruoat tai -eläimet. (Aro & Halonen, 2005, s. 8.) Suomalaista kulttuuria ja identiteettiä tuodaan esille symboleilla, jotka suomalaisia yhdistävät. Nämä symbolit kertovat yleisesti suomalaisista; mentaliteetista ja kulttuurista, isänmaallisuudesta, tunteista ja uskomuksista, menneisyyden tapahtumista ja jokapäiväisistä asioista. Zachris Topeliuksen Maamme kirjaa (1875) pidetään teoksena, joka on synnyttänyt ja opettanut suomalaisia kansallissymboleja kansakunnalle. Kirjassa kansakunnan historiaan ja maantietoon liittyvistä keskeisistä tapahtumista ja paikoista on muodostunut suomalaisten kansallisia symboleja. (Aro & Halonen, 2005, s. 8.)

3.3 Kansanperinne ja metallimusiikki

Musiikin avulla voidaan esittää ja tuoda esille omaa kansakuntaa sekä ilmaista tunteita (Tarasti, 2005, s. 86; Virtanen, 1993, s. 21). Suomalaisia pidetään musikaalisena kansana. Verbaalisena suomalaiset tuskin koetaan, usein hiljaisuus on arvostettu hyve. Tarastin mukaan taiteen lajina musiikki sopii hyvin suomalaisille ei-sanalliseen viestintään. (Tarasti, 2005, s. 86.)

Kansallismytologiamme, Kalevalan pääsankari Väinämöinen tunnetaan tietäjänä, joka kanteleen soitollaan hallitsi luomakuntaansa. Kansallisromanttisen kauden klassiset säveltäjät, kuten Jean Sibelius, pyrkivät luomaan suomalaista musiikkia. Suomalaiset ovat samaistuneet Sibeliuksen tyyliin ja ottaneet sen omaksi kansalliseksi tyylikseen, omaksi symbolikseen. Sibelius ei musiikissaan lainannut kansansävelmiä, mutta teoksissaan saattoi käyttää niin sanottua rotaatiotekniikkaa, kierrättäen laulussa samaa aihetta useamman kerran kuten kalevalaisessa kansanlaulussa. Sibeliuksen musiikissa nähdään suomalaisia, kansallisia aiheita, kuten vapaustaistelua ja luonnon kuvauksia. (Tarasti, 2005, ss. 86–87.)

1800-luvulta lähtien musiikilla on koettu olevan tärkeä rooli kansakuntien rakentumisessa. Musiikilla on luotu kuvaa niin maantieteellisistä alueista kuin niiden menneisyyksistä. Bohlmanin mukaan kansallinen musiikki ja nationalistinen musiikki voidaan erottaa

toisistaan. Kansallisella musiikilla hän tarkoittaa esimerkiksi kansanmusiikkia, ja nationalistisella musiikilla esimerkiksi sotilasmarsseja tai kansallislauluja, joilla pyritään tekemään eroja kansakuntien välille. (Bohlman, 2004, ss. 81–85.) Woodin (2012, s. 199) mukaan musiikkia tutkittaessa tulee ottaa huomioon myös kaikki musiikkiesityksissä ilmevät merkitykset, ei pelkästään tulkinnat musiikkiteksteistä. Musiikin ja sen esittämisen keinoilla voidaan niin heijastaa käsityksiä kansakunnista, kuin rakentaa uusia käsityksiä niistä. Tietynlaiset sanoitukset, sävelkulut ja soittimet sekä tunnistettavat esittämisen tavat voidaan tunnistaa kansallisiksi tulkinnoiksi ja kokemuksiksi. Luovissa prosesseissa, kuten säveltämisessä ja musiikin esittämisessä, voidaan yhdistää perinteitä ja yksilöiden henkilökohtaisia mieltymyksiä. (Wood, 2012, ss. 199–215.) Kalevalamittaiset kansanlaulut, riimilliset laulut, itkuvirret, joiut ja karjanhuilut edustavat suomalaista perinteistä yhteisöllistä lauluperinnettä. Virtasen mukaan kansanlaulua voidaan pitää toisena äidinkielenä, jolla voidaan sanoa enemmän ja erilaisia asioita kuin puheessa. Kansanlauluissa sävelmien jatkuva muuntelu on tyypillistä kaikkialla maailmassa. (Virtanen, 1993, s. 21.)

Musiikkikappaleiden sanoituksissa halutaan usein korostaa omaa kulttuuria. Folk metal -bändien kappaleiden sanoitusteksteissä toistuvat usein pakanalliset teemat, esikristillinen kulttuuri ja sanasto, luonnon elollistaminen ja ylistäminen sekä kristinuskon vastaisuus. Sanoituksista voidaan löytää myös tarinoita vanhoista legendoista, tai itse keksittyjä uusia sankaritarinoita, sijoittaen ne vanhan ajan myyttiseen menneisyyteen. Joitain bändejä on syytetty myös ääri-nationalistisista piirteistä, syytteiden kuitenkin ollessa aiheettomia. Useat folk metal -bändit sanoutuvat irti kaikenlaisesta poliittisesta toiminnasta. Myyttistä menneisyyttä kaunistellaan usein kansallisromanttisin keinoin, ylistäen esi-isiä, Suomen luontoa ja muinaisia jumalia. (Hintikka, 2011, ss. 11–12.)

Kautta vuosien Elias Lönnrotin kansanrunoista laatima Kalevala (eri versiot vuosilta 1835, 1849, ja 1862) on inspiroinut niin lukuisia kirjailijoita, säveltäjiä kuin kuvataiteilijoitakin, sekä esimerkiksi herättänyt yhteiskunnallista keskustelua eri yhteyksissä. Suomen kansalliseepoksena tunnetun teoksen syntyhistoria ja sisältö, sekä yhteiskunnallinen ja kulttuurinen vaikutus maailmalla on kiehtovaa ja ainutlaatuista. (Piela, Knuuttila & Laaksonen, 2008, s. VII; Aho, 2008, s. 82.) Kalevala on kiinnostanut suomalaisia säveltäjiä vuosikymmenestä toiseen. Ahon mukaan kiinnostus Kalevalaan on ainutlaatuista, sillä mikään muu maailmankirjallisuuden kansalliseepoksista ei musiikillisesti ole ollut yhtä inspiroiva. Jean Sibelius on musiikissaan hyödyntänyt suomalaisia kansanperinne-

elementtejä, erityisesti juuri Kalevalaa. Kalevalaa voidaan pitää suomalaisen klassisen musiikin vakioaiheena, satoine teoksineen. (Aho, 2008, s. 82.)

Kalevalan yhteys musiikkiin on luontevaa. Perinteisesti runonlaulajat ovat välittäneet kansanperinnettä suullisesti, usein laulaen, ja esimerkiksi Kalevalassa Väinämöinen teki voimallisia tekojaan laulaen. Kalevalaiset runot sopivat musiikilliseen ilmaisuun luontevasti, onhan se alun perin koottu nimenomaan lauletuista runoista. (Immonen ym., 2008, ss. 485, 488.) Aron ja Halosen mukaan (2005, s. 13) Lönnrot yhdisteli eri laulajien säkeitä ja säeryhmiä säilyttäen suoran yhteyden aitoon lauluperinteeseen. Kalevala on inspiroinut myös suomalaista populaarimusiikkia 1970-luvulta alkaen, kuten yhtyeet Wigwam ja Karelia. Kalevalamittaa on Immosen ym. mukaan hyödynnetty tehokeinona niin Suomirockissa kuin rap-musiikissakin. (Immonen ym., 2008, ss. 486–488.)

Kalevala on luonteva aihe myös heavy metal -musiikissa ja sen alagenreissä. Heavy metal -musiikki tunnetaan kiinnostuksesta omia kansallisia mytologioita ja projekteja kohtaan. Black- ja viikinkimetallissa tyypillinen kansallisuusajattelu ja ylpeys omista juurista on kuuntelijoiden näkökulmasta kiinnostavaa. Suomalaiset metallibändit ovat ottaneet vaikutteita kansallisesta mytologiasta niin sävellyksiinsä kuin teksteihinsä. Teksteissä korostuvat mytologian synkät ja surumieliset puolet. Immosen ym. mukaan tunnetuimpana kalevalais-vaikutteisena heavy metal -yhtyeenä voidaan pitää *Amorphista*, erityisesti heidän kappalettaan *My Kantele*. Kansainvälisesti tunnettu melodista death metallia soittava yhtye on käyttänyt *Kalevalan* englanninkielisiä käännöksiä muissakin teksteissään. (Immonen ym., 2008, ss. 490–492, 494; Mulvany, 2000, IV.) Immosen ym. mukaan heavy metal -musiikissa juuri paikalliset piirteet luovat omaleimaisuutta, josta erityisesti suomalainen musiikki maailmalla tunnetaan. Kansallinen kulttuuri on innoittanut esimerkiksi suomalaisia metalliyhtyeitä Ensiferum, Insomnium ja Finntroll. Ensiferumin nähdään saaneen inspiraatiota Kalevalasta ja yleisesti suomalaisuudesta ja Finntroll kampeaa jo nimellään suomalaisuutta ja mytologiaa kohtaan. Metallimusiikin edustajilla yleisesti tunnetut niitit, nahka, luotivyöt ja kuolemansymbolit saavat lisäksi kalevalaisen kuvaston, kirveet, kypärät, kilvet ja menneisyyden tarumaaailmat. Kalevalan voidaan nähdä olevan vahvasti läsnä nykyisessä nuorisokulttuurissa ja kansallisen identiteetin osana populaarimusiikkia. (Immonen ym., 2008, ss. 493–494.)

Metallimusiikissa yleisesti esiintyy paljon romantiikkaan sopivia piirteitä, kuten vahvat tunneilmaisut ja mielenkiinto outoja asioita kohtaan. Genressä usein uusinnetaan esikuvien aiemmin käyttämää symboliikkaa, osin tiedostamatta niiden kulttuurihistoriallisia taustoja, toisaalta toisten ollessa hyvinkin tietoisia siitä. Yleiset käsitykset kansakunnasta, menneisyydestä ja luonnosta voidaan nähdä olevan peräisin kansallisromantiikasta, usein tiedostamattakin. Kansallisromantikkoja ihailaan ja heihin halutaan samaistua. Mustamon mukaan black ja folk metal -genret nähdään yleisesti romanttisina kulttuureina. Black ja folk metal -kulttuurit kuvaavat sisällöissään kansallista menneisyyttä, jota ihailaan ja pidetään osana identiteettiä. Tässä yhteydessä romantiikalla tarkoitetaan 1700- ja 1800-luvuilla syntynyttä taiteellisen ja filosofisen ajattelutavan sekä siitä seuraavan vuosisadan vaihteen uusromantiikkaa. (Mustamo, 2016, s. 47.) Aikaisempiin tutkimuksiin vedoten Mustamo toteaa, että historiallisia romantikkoja kiehtoivat luonto, tietyt aikakaudet, kuten keskiaika sekä runoilijat ja muinaiset sankarit. Metallimusiikille on nämä, kuten myös ihmisen synkät puolet, unet, painajaiset ja hulluus tyypillisiä aiheita. (Mustamo, 2016, ss. 47–48.) Immonen ym. (2008, 492–493) kirjoittaa romanttisia teemoja hyödyntäviä bändejä black ja folk metalin lisäksi löytyvän myös perinteisimmistä heavy metal -bändeistä. Romanttisen kauden taiteen teemoja, ja etenkin maalauksia on käytetty myös metallimusiikin levynkansissa. Esimerkiksi norjalaisen kansanperinteen kuvittajan, Theodor Kittelsenin töitä on hyödyntänyt black metal yhtye Burzum. (Mustamo, 2016, s. 52.)

Yleisesti black metalin retoriikkaan kuuluvat Saatana ja mystisyys koetaan hyökkäyksiä kristinuskoa vastaan. Niiden voidaan nähdä kuitenkin kyseenalaistavan modernia länsimaista elämäntapaa, joka perustuu tiukkoihin sääntöihin, materialismiin ja massakulttuuriin. Mystisyyden nähdään tuovan vaihtoehtoja, hengellisiä arvoja ja henkisyyttä elämään. (Salmenpohja 2000, ss. 55–57; Mustamo, 2016, s. 49.) Mustamon mukaan sekä black, että folk metal -genrejen nähdään turvautuvan romantiikan symboliikkaan irtautukseen arkirealismista. Black ja folk metalissa ihannoidaan menneisyyttä, myyttejä ja luontoa. (Mustamo, 2016, ss. 49, 54.) Kortelainen (2005, s. 68) kirjoittaa, että kansallisromantiikka voidaan jossain yhteyksissä nähdä vastareaktionä kaikelle uudelle, kansanvalistukselle, elintasoerojen tasoittamiselle ja uudenlaisen kansalaisyhteiskunnalle.

Yhteys kansallisromantiikkaan black ja folk metal -kulttuureissa on usein tiedostettua. Mustamo (2016, s. 54) kirjoittaa käsitteiden *ideologia* ja *kansallisromantiikka* olevan

yleisesti käytettyjä alakulttuurissa toimivan henkilön sanavarastossa. Median ja tutkijoiden tulkinnat musiikkigenreistä ja alakulttuureista saattavat myös vaikuttaa käsityksiin ajattelutavoista ja taustatekijöistä. (Mustamo, 2016, ss. 52–54.) Kansallisromantiikka -käsitteeseen saatetaan yhdistää myös poliittisia ideologioita. Käsitettä saatetaan käyttää myös puhuttaessa fasismista tai kansallissosialismista, joita osa alakulttuurin jäsenistä pitää kuitenkin epämiellyttävinä. (Mustamo, 2016, s. 55.)

4 Pukeutuminen

Tässä luvussa esittelen pukeutumiseen liittyviä käsitteitä, kuten vaatetus, puku ja muoti. Pohdin pukeutumista semiotiikan näkökulmasta ja sitä, miten se toimii merkkinä ja merkitsevänä asiana ihmisille. Viimeisessä alaluvussa perehdyn kansanomaiseen pukeutumiseen, jota erityisesti Bo Lönnqvist on tutkinut ja aiheesta paljon kirjoittanut.

4.1 Ihmiset pukeutuvat

Koskennurmi-Sivonen kirjoittaa pukeutumisen olevan erityinen jokapäiväinen ilmiö, jota harvoin kyseenalaistetaan. Kun tavallisimpia pukeutumiskäytäntöjä muutetaan, pukeutumisen merkitys paljastuu. (Koskennurmi-Sivonen, 2012, s. 5.) Uotila näkee pukeutumisen yhtenä tavallisempaa toiminnan muotona asumisen, liikkumisen ja syömisen rinnalla. Uotilan mukaan pukeutumisessa on kyse monitasoisesta tapahtumasta, jossa laajassa mittakaavassa voidaan nähdä käytännöllinen, esteettinen ja kommunikatiivinen ulottuvuus. Pukeutuminen voidaan nähdä kulttuurisen vuorovaikutuksen muotona, jossa jatkuvasti käynnissä olevalla prosessilla toteutetaan niin yleistä kuin yksityistä historiaa. Sitä voidaan pitää kulttuurisen vuorovaikutuksen dynaamisena prosessina, jossa ihminen toteuttaa sekä yleistä, että yksityistä historiaa. (Uotila, 1995, s. 31.)

Koskennurmi-Sivosen mukaan pukeutumiseen liitettäviä käsitteitä voidaan käyttää synonyymeinä erilaisissa yhteyksissä, mutta niiden käytöllä voidaan myös erotella erilaisia ilmiöitä. Vaatetus -ilmauksella viitataan yhden ihmisen yllä olevaan vaatteiden kokonaisuuteen, eli hänen asuunsa. Englanninkielisessä kirjallisuudessa clothing vastaa lähinnä vaatetusta, mutta se voidaan kääntää myös sanaksi vaatteet. (Koskennurmi-Sivonen, 2003, s. 1.) Clothing useimmiten viittaa materiaaliseen vaatetukseen ihmisen päällä (Kaiser 1997, s. 5). Koskennurmi-Sivonen esittää clothing -sanaa käytettävän myös yhteyksissä, joissa suomeksi puhutaan pukeutumisesta, eli myös laajemmin ulkonäköön liittyvissä yhteyksissä. Vaatetus on konkreettinen osa pukeutumista, vaikkakin pukeutuminen kokonaisuudessaan käsittelee jotain laajempaa ja abstraktimpaa. Puku -sana, taas määrittellään Suomen kielen perussanakirjan (1996) mukaan seuraavasti: ”kokonaisuuden muodostava yhden tai useamman vaatekappaleen käsittävä, tavallisesti alusvaatteiden päällä pidettävä suurimman osan vartaloa verhoava vaatetuksen osa”. Puvuksi voidaan myös ymmärtää esimerkiksi erilaiset yksi- tai moniosaiset puvut, miesten juhlaikäyttöön tarkoitettut puvut tai tietynlaiset yksittäiset vaatekappaleet kuten yöpuku tai uimapuku. Puku -

sanaa käytetään yleensä myös käsitellessä historiallisia pukuja ja roolipukuja. Pukeutumisella katetaan kaikki ulkonäön muutokset, mitä esimerkiksi vaatetuksella, asusteilla, koruilla, kampauksilla, tatuoinneilla tai lävistyksillä saadaan aikaan. Pukeutuakseen ihminen ei välttämättä siis tarvitse varsinaisia vaatteita yleensä. Pukeutumista voidaan tarkastella pukeutujan, pukijan tai puvustajan prosessina tai tuotteena. Ulkonäkö taas kattaa pukeutumisen lisäksi ihmisen fyysiset ominaisuudet, tarkastellen näitä kokonaisuutena. (Koskennurmi-Sivonen, 2003, ss. 2–4.)

Tavallisesti sana muoti liitetään pukeutumiseen, mutta sanaa voidaan käyttää myös muissa asiayhteyksissä. Suomen kielen perussanakirjan (1996) mukaan muoti määritellään: ”Jonakin ajankohtana vallitseva makusuunta, suosiossa oleva tyyli, kuosi, yleinen tapa.” Koskennurmi-Sivonen näkee muodin ajallisena ilmiönä, joka leviää eri tahdissa. Muodin nähdään koskevan monia ihmisiä, muttei se kuitenkaan aina saavuta kaikkia. Muoti nähdään jonain uutena, vaikkakin usein se kierrättää vanhoja jo keksittyjä ideoita. (Koskennurmi-Sivonen, 2003, s. 5.) Koskennurmi-Sivonen esittää useiden tutkijoiden väittävän, että pukeutumistyylien nopea vaihtuminen, eli muoti, alkoi Euroopassa 1300-luvun puolivälin jälkeen. Ajatellaan, että tätä ennen vaatteet, kampaukset ja asusteet säilyivät pitkiä aikoja muuttumattomina. Tämä nähdään siis pukeutumisena, ei muotina. (Koskennurmi-Sivonen, 2003, ss. 5–7.)

4.2 Merkitsevä pukeutuminen

Merkkejä, merkkijärjestelmiä ja niiden tuottamista sekä käyttöä tarkastelee semiotiikka tieteenala, eli semiologia. Semiotiikka tutkii esimerkiksi erillisiä merkkejä, kuten liikennemerkkejä, signaalijärjestelmiä, taideteoksia, mainoksia, vaatteita, mutta myös merkien vaikutusta ihmisen tajuntaan, eli sitä, miten ihminen ajattelee merkeillä. Semiotiikka käsittelee ihmisen kognition ja kulttuurin olennaisimpia kysymyksiä. Tarastin mukaan yksi semiotiikan haaroista on kulttuurisemiotiikka, jonka mukaan koko kulttuuri koostuu erilaisista merkkijärjestelmistä ja on määriteltävissä niiden avulla. (Tarasti, 1990, ss. 5–9.) Kuvia tutkittaessa semiotiikalla voidaan tarkkaan määritellyn käsitteistön ja analyysimallin avulla purkaa kuvien merkkiluonne osatekijöihin ja suhteuttaa ne laajempaan kulttuuriseen kokonaisuuteen. Semiotiikka tutkii siis kuvaa kielen kaltaisena merkkijärjestelmänä. Kuvien tutkiminen on aina representaatioiden tutkimusta, joka kysyy mitä kuvat esittävät ja miten. Semiotiikka kiinnostaa myös kuvien piilossa olevat merkitykset, ideat ja arvot symbolisen kielen takana. (Seppä, 2012, s. 128.)

Erilaisissa pukeutumiseen liittyvissä tutkimuksissa on hyödynnetty semiotiikkaa. Koskenurmi-Sivosen (2012, s. 69) mukaan semiotiikka sopii luontevasti esimerkiksi tutkimuksiin, missä etsitään pukeutumiseen liittyviä merkityksiä tai sitä tarkastellaan historiallisista näkökulmista. Kansallista kulttuuria voidaan myös analysoida semioottisesti. Tarasti kertoo kansallisen kulttuurin semiotiikassa olevan olennaista itse merkin suhde siihen semioottiseen taustaan, eli semiosfääriin, jossa se elää ja eksistoi. Tutkittavasta asiasta saadaan tuloksia irti vasta niille ominaisen semioottisen jatkumon osana, eli osana sen luonnollista ympäristöään. Tämän jälkeen kansallista kulttuuria voitaisiin tutkia semiotiikan amerikkalaisen tai eurooppalaisen haaran kehittämällä semioottisilla metodeilla. Puhuttaessa kansallisesti kulttuurista, viitataan usein kansallisiin symboleihin. Tarasti esittää sen olevan vain asian yksi puoli tai ulottuvuus, symboleilla on oltava myös voima tuottaa tietynlaista käyttäytymistä. Symboleilla tulisi olla indeksaalista voimaa ihmisiin, joille symboleita luodaan. Kansallisen kulttuurin tekstit ja symbolit halutaan asettaa ikoniseen asemaan. Näiden tulisi esitellä jatkuvasti sitä, mikä luonnehtii kansallisen kulttuurin aistein havaittavaa todellisuutta. Ikonien tulisi myös jatkuvasti tuottaa lisää ikonisaa, vastaavia merkkejä säilyttääkseen kulttuurin alkuperäisen kansallisen luonteen. (Tarasti, 1990, ss. 200–201.)

Merkki -käsite on määritelty monin eri tavoin, useimmiten sillä kuitenkin viitataan johonkin. Rantala esittää merkin edustavan jotain muuta tai viittaavan johonkin muuhun. Merkki voi olla verbaalinen tai ei-verbaalinen, kuten sana, lause, ele, taideteos tai liikennemerkki. Meriksi voidaan nähdä lähes mikä tahansa, mutta sen edustama objekti riippuu niin tulkitsijasta kuin siitä, mihin merkityssysteemiin sen ajatellaan kuuluvan. Rantalan mukaan symbolit voidaan nähdä sopimusluontoisina merkkeinä. Ne ovat kulttuuriohteja, jotka toimivat merkkinä siksi, että niitä on yhdessä alettu käyttämään sellaisina. (Rantala, 1994, s. 167.)

Kaiserin mukaan pukeutuminen toimii käytännöllisyyden lisäksi myös merkkinä, jolla on jokin sosiaalinen merkitys. Vaatteet ovat yksi tehokkaimmista tavoista ilmaista itseämme. Pukeutumisella voidaan ilmaista asioita, joita emme ehkä muuten toisi esille suullisesti tai kirjallisesti. Vaatteet antavat vahvoja merkityssisältöjä ja ilmaisuja. (Kaiser, 1997, s. 216.) Vaate merkkinä voi ilmaista jotain kantajastaan, ryhmästä, johon kuulutaan tai omasta kulttuurista. Vaatteella nähdään olevan symbolimerkitys, niin käyttöön liittyvä materiaalinen kuin immateriaalinen symbolimerkitys. Jotta vaateen merkitys aukeaa, tuotetta on tarkasteltava osana kokonaisuutta, huomioiden myös sen historia. Tuotteen

valmistaja antaa tuotteelle ainoastaan aineellisen kuoren ja käyttäjä liittyy siihen merkityksiä. Käsityötuotteessa kädenjälki on kuitenkin usein selvemmin näkyvissä, jolloin sanoma usein välittyy paremmin. Toisaalta teollisilla tuotteilla voidaan lähettää vahvojakin viestejä eteenpäin. (Luutonen, 1997, s. 38.) Kaiserin mukaan suunnittelijat asettavat vaatteille omat merkityksensä ja ajatuksensa, mutta vaateen käyttäjät antavat merkityksen itse. Merkit liittyvät sosiaalisiin arvoihin, viestivät tunteista ja pyrkimyksistä, sekä siitä, mitä haluamme itsestämme kertoa. (Kaiser, 1997, ss. 59–60.) Vaatteet merkitsevät käyttäjilleen erilaisia arvoja ja erilaisten tarpeiden tyydyttämistä. Vaatetukseen voidaan nähdä liittyvän myös erilaisia fyysisiä, kulttuurisia, sosiaalisia ja esteettisiä tarpeita. Erityyppisten vaatteiden tarpeeseen, määrään ja laatuun vaikuttavat mm. kulttuuri, elämäntapa, persoonallisuus, työ, harrastukset ja erikoistilanteet. (Anttila, 2003, s. 32.)

Pukeutumisen funktio ei liity ainoastaan yksilön tai kulttuurin tarkasteluun. Honkavaaran mukaan pukeutumisteoriat viittaavat niin yksilön tarpeisiin koristautua ja suojautua, tarpeeseen erottautua pukeutumisen avulla muista tai näyttää yhteenkuuluvuuttaan johonkin pukeutumisryhmään. (Honkavaara, 2003, s. 270.) Kaiserin mukaan minäkäsitös kuvaa sitä mitä olemme, kun taas rooli sitä, mitä teemme. Vaatteiden ja pukeutumisen avulla voimme omaksua ja muokata rooleja. Vaatteet voidaan nähdä roolien symboleina. Joskus pukeudumme omien mielihalujemme mukaan, joskus pyrimme täyttämään muiden vaatimuksia, kuten pukeutumalla johonkin rooliin. Roolien kautta pukeutuminen helposti vaikuttaa myös käyttäytymiseen. (Kaiser, 1985, ss. 129, 148–149.) Honkavaaran (2003, s. 270) mukaan ryhmän kanssa samanhenkisesti pukeutumalla voidaan ilmentää ryhmän ajatuksia ja elämäntapoja. Vaatteilla korostetaan sekä itselle että ympäristölle roolia, jota halutaan tai jota kussakin tilanteessa tulee esittää. Lönnqvistin mukaan vaatteita voidaan pitää pakollisena rekvisiittana inhimillisessä kanssakäymisessä. (Lönnqvist, 1978, s. 21.)

4.3 Kansanomaisen pukeutuminen

Historiallisesti tarkasteltuna kansanpuku ja muotipuku ovat olleet aina vuorovaikutuksessa keskenään. Lönnqvistin mukaan eurooppalaiset kansanpuvut tyypillisesti kuitenkin erotetaan muotipuvuista. Muotipuku nähdään nopeasti muuttuvana, vain vähän alueellisesti vaihtelevana. Kansanpuvuissa muutokset nähdään taas hitaasti, mutta alueellinen vaihtelu on suurta. Kansanpuvuissa voidaan havaita muotipiirteitä eri aikakausilta, yhdisteltynä kansanomaisen perinteen ja valmistustaitojen mukaan, ympäristö ja omavaraistalous huomioiden. Kansanomaisen tyyli perustuu aina perinteeseen ja paikallisuuteen. Kansanomaisten pukujen käyttäjät olivat yleensä maalaistrylien rahvasta, talonpoikia ja

kuuluivat alempiin yhteiskuntaluokkiin. Tärkeimmät taustatekijät pukuperinteiden syntymiseen ovat luonnonympäristö ja elinkeinot, historiallis-poliittiset tekijät, talouden nousu- ja lamakaudet, uskonnolliset seikat, maantieteelliset etäisyydet sekä aatteelliset tekijät. (Lönnqvist, 1978, ss. 24, 86.)

Vaatteita on kautta aikojen käytetty niin suojautumiseen, kuin koristautumiseenkin. Ihmiset ovat halunneet suojautua esimerkiksi yliluonnollisilta voimilta ja vihollisilta, ja pukeutuminen on voitu nähdä niin siveellisyyden kuin moraalisen puhtaudenkin käsityksenä. Eri kulttuureissa on hyvin erilaisia tarpeita käyttää vaatteita niin henkisenä, ruumiillisenä suojana kuin häveliäisyyden vuoksi. Tarpeet ja tavat vaihtelevat eri puolilla maailmaa sekä eri aikakausina. Primitiiviset kansat halusivat suojautua tuntemattomuudessa piileviltä vaaroilta. Tiettyjen vartalonosien peittoon, sekä amulettien käyttöön ovat johtaneet vainajien pelko, sekä hedelmällisyyden menettämisen uhka. Asuja vaihdettiin eri rituaalien yhteydessä eläytyäkseen erilaisiin rooleihin tai suojautumiseen vihollisilta. Tämä näkyy edelleen pukeutuessamme erilaisiin merkityksellisiin juhlamenoihin ja vuoden kohohtiin. Vaatteiden havaittiin säilyttävän ruumiinlämpöä ja näin ollen vähentävän ravinnontarvetta. Eskimoiden tiedetään valmistaneen ompeluun tarvittavia neuloja kalaluista ja lankaa poron- ja hylkeennahoista. Esihistoriallisissa kulttuureissa ihmiset ovat koristautuakseen esimerkiksi maalanneet vartaloon, aiheuttaneet arpia ihoon tai typistäneet vartaloon. Päähineinä ja riipuksina on käytetty mm. riistaeläinten päänahkoja, sarvia ja hampaita. Koristautumisella on voitu myös ilmaista korkeaa sosiaalista arvoa tai taloudellista valtaa. Myös turkiksia on käytetty koristautumisessa ja ilmaisemaan rikkautta. (Lönnqvist, 1978, ss. 9–14.)

Sotavarustuksessa vanhimpia käytettyjä materiaaleja ovat nahka ja metalli. Nahkakypärä ja panssaripaita on tavattu mm. antiikin Assyriasta ja Persiasta. 1500-luvulla keksityn ruudin toimesta kypärät, haarniskat, kilvet, keihäät ja miekat alkoivat kadottaa merkitystään jääden vain uniformujen koristeiksi. Vaatetuksella on haluttu myös mm. korostaa sukupuolta ja täyttää vastakkaisen sukupuolen toiveita. Naisten ja miesten vaatetus on aikojen kuluessa kuitenkin muuttunut tasa-arvoisemmaksi. (Lönnqvist, 1978, ss. 18–19.)

Lönnqvistin mukaan kansanomaisiin pukuihin on perinteisesti käytetty monipuolisesti tarjolla olevia aineksia luonnosta. Esihistoriallisten pukulöydösten perustana ovat toimineet luonnonmateriaalit, niin eläin- kuin kasvipäiset. Paikalliset materiaaliveikaukset pe-

rustuvat luonnon tarjoamiin raaka-aineisiin ja olosuhteisiin. Esimerkiksi Euroopan arktisilla vyöhykkeillä, kuten Lapissa, materiaalina on käytetty paljon porontaljoja, -jätteitä ja -koipia. Yksinkertainen, nahasta valmistettu lappalaistenkin suosima hartiasuoja on hyvä esimerkki tyypillisestä alkukantaisesta vaatekappaleesta. Euroopan talonpoikaisvaatetuksessa tyypillistä olivat myös lampaan- ja naudannahasta valmistetut hameet, liivit, housut ja jalkineet. Uudella ajalla Pohjois-Euroopassa kansanomaisen vaatetuksen yleinen materiaali taas oli villa, johon on saatettu tueksi sekoittaa myös mm. hevosenjouhia, jäniksenkarvaa tai ihmisen hiuksia. Euroopassa talonpoikaisvaatetuksessa miesten työ- ja arkivaatteissa käytettiin paljon villakankaita. Jalkineita Euroopassa valmistettiin tyypillisesti myös tuohesta ja puukappaleista. (Lönnqvist, 1978, ss. 25–31.)

Pukeutumiseen ovat aina vaikuttaneet myös historialliset ja poliittiset tekijät. Keskiajalla maallisen ja kirkollisen vallan toimesta yritettiin ylläpitää eri säätyjen välistä eroa, etenkin pukeutumisessa. Muotipuvun ja rahvaanpuvun ero korostui Euroopan hovipiireissä. Pukeutumisessa syntyi myös alueellisia eroja, valtakuntien omat pukumuodit perustuivat paikalliseen kansanomaiseen pukuperinteeseen. Pohjoismaiden pitkät etäisyydet ja alkeelliset kulkuyhteydet saivat aikaan alueellisia eroja pukeutumisessa. Keskiajalla värit ja kankaat erottivat rikkaat ja köyhät toisistaan. Ylemmät säädyt käyttivät punaista, sinistä, vihreää ja ruskeaa verkkaa. Pohjoismaiden ensimmäiset räätälien ammattikunnat perustettiin 1300-luvulla. Ammattikäsityöläiset korostivat kaupungin ja maaseudun välistä pukueroa. (Lönnqvist, 1978, ss. 32–36.) Lönnqvistin mukaan keskiajan kansanpuvun tyypillisimmät osat olivat: T-muotoinen paita, pitkät housut, sukat, hihatton hartiahame, viitta tai kaapu, myssy ja huntu sekä tohvelinmuotoiset jalkineet. Nämä juonsivat juurensa antiikin puvuista. Vaatteiden leikkauksissa suosittiin suoraa, kangasta säästäviä leikkauksia. Miesten ja naisten pukeutuminen oli hyvin samankaltaista, mutta eroa sukupuolten välille saatiin aikaan erilaisilla päähineillä. (Lönnqvist, 1978, s. 36.)

Kansanomaisten pukujen valmistuksessa käsityön rooli on ollut aina merkittävä. Vaatteet haluttiin valmistaa perinteisesti alusta loppuun, raaka-aineesta lähtien itse ja vaatevarastoja pidettiin tärkeänä pääomana, oman työn ja taidon tuloksena. Pukuja tyypillisesti käytettiin harkiten ja kierrätettiin seuraaville sukupolville. Omavaraistalouden johdosta pukuperinteet säilyivät ja muodin vaikutus kansanomaiseen pukeutumiseen oli hidasta. Kansanomaisuus näkyi myös koruissa. Paikallisia kaupunkien hopeaseppien ammattitaitoa hyödynnettiin, ja koruihin haluttiin perinteitä noudattavia, muotivirtaukset ohittavia

muotoja. (Lönnqvist, 1978, ss. 77–78, 82.) 1800-luvun nopeasti nouseva teollisuus vaikutti kuitenkin pikkuhiljaa myös pukeutumiseen. Lönnqvistin mukaan 1900-luvulla paikallinen käsityöperinne alkoi väistyä ja ammattimaisten vaattureiden ja ompelimojen määrä kasvoi. Vaatteiden itse valmistaminen vähentyi ja kansanomainen leima alkoi hävitä. (Lönnqvist, 1978, ss. 86, 88.)

Lönnqvist kertoo eri pitäjille tyypillisten pitäjänpukujen muodostuneen eri puolilla Eurooppaa 1700-luvulla. Puvulla katsottiin olevan useita merkitystehtäviä, kuten käyttäjän aseman, uskonnolliseen katsomukseen ja uskon-suuntaan tai lahkoon kuulumisen ilmaiseminen. 1900-luvulla kansallispuvut ja niiden paikallisuus alkoi kuitenkin hävitä mm. paikalliskulttuurien hajottamisen sekä muodin ja sarjatuotannon kehityksen johdosta. Kansanpuvut yhdenmukaistuivat muodinmukaisiksi. Kansanomaisille puvuille on myöhemmällä ajalla haluttu antaa uutta arvoa tietyn paikkakunnan tai väestöryhmän tunnuksena tai esimerkiksi matkailuun liittyvänä nähtävyytenä. (Lönnqvist, 1978, ss. 40, 43, 45.) 1700-luvulta museoissa säilyneiden pukujen perusteella on suunniteltu varsinaiset kansallispuvut. Kansallispuku jäljittelee entisajan kansanomaista juhlapukumuotia. Kansallispukua käytetään juhlapukuna korostaen yhteenkuuluvuutta menneisyyden, tietyn paikkakunnan tai väestöryhmän kanssa. (Lönnqvist, 1978, ss. 56, 124–125.)

Koskennurmi-Sivosen mukaan kansanpuvut saavat merkkiarvoa silloin, kun niitä käytetään osoittamaan jotain muuta kuin ilmeisintä hyötykäyttöä, eli viittaamaan johonkin itsensä ulkopuolella olevaan. Tällöin puvun merkkiominaisuus voi olla tärkeämpi, kun sen käytännölliset ominaisuudet. Merkinä toimivien vaatteiden tai vaateen osien tulkinta edellyttää tarkkaa paikallistuntemusta ja perehtymistä kulttuuriin. Sama vaate saattaa toisessa yhteydessä merkitä aivan jotain muuta, vaikka se olisi vain pienen välimatkan päässä. (Koskennurmi-Sivonen, 2012, s. 37.)

5 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutus

Tutkielmassani etsin folk metal -bändien välittämiä visuaalisia viestejä kansanperinteestä bändien kansitaiteesta ja promootiokuvissa. Kuvat voidaan nähdä osana visuaalista kulttuuria, joista etsin tutkimuskysymyksiäni koskevaa tietoa. Tässä luvussa esittelen valitsemani tutkimusmenetelmät ja kuvaan tutkimuksen toteutuksen. Sepän (2012, s. 20) mukaan kuvien tulkinnan tueksi valittu taustateoria vaikuttaa aina merkittävästi siihen, mitä kuvasta etsimme ja mitä siinä näemme. Tutkielma on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa pyritään selvittämään tutkittavien näkökulmia ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä. Usein tutkittavaksi valitaan kohde, jonka avulla valittuun ilmiöön pyritään kattavasti perehtyä. (Kiviniemi, 2001, s. 68.) Kuvien lisäksi haastattelen myös bändien jäseniä, jotta ymmärrykseni aiheesta olisi syvällisempää.

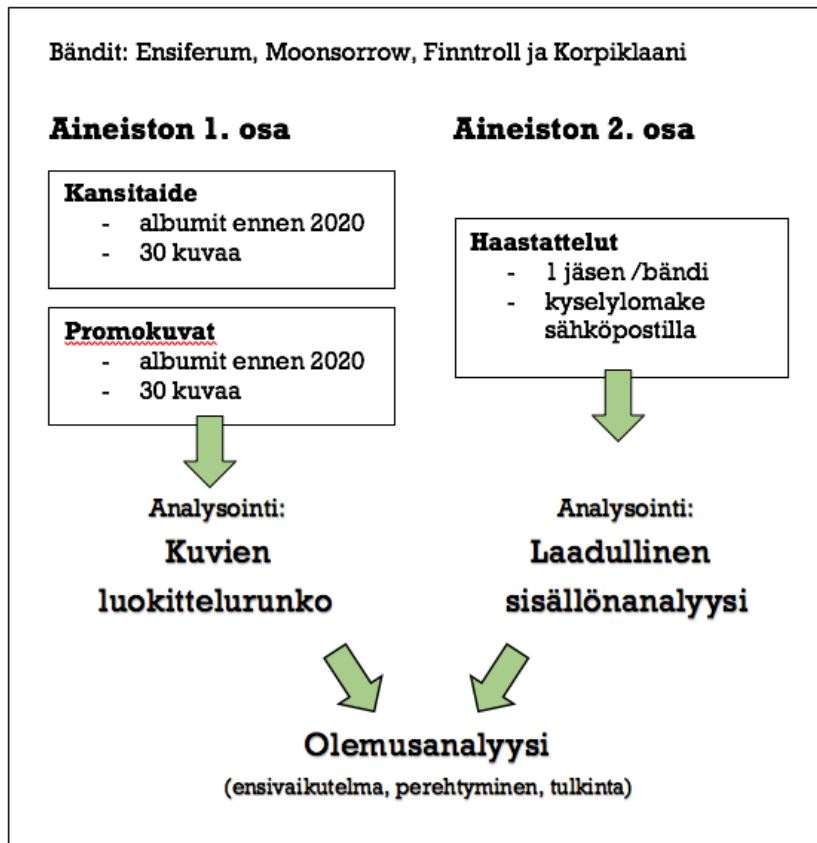
Tutkittaessa visuaalista kulttuuria, aineistona voi olla esimerkiksi taidekuvia, muotikuvia, erilaisia piirroksia, käsityön tuote- tai tekniikkakuvia, videoita tai muuta visuaalista materiaalia. Tutkimusmetodina voidaan näissä yhteyksissä, kuten tässä tutkielmassakin käyttää termiä kuva-analyysi. Seitamaa-Hakkarainen ja Koskennurmi-Sivonen esittävät, että laadullisessa kuva-analyysissä tutkijan tehtävä on tarkan analysoinnin lisäksi dokumentoida kuvat tarkasti ja esittää ne omassa kontekstissaan. Lopuksi tarkoista yksityiskohdista tulee palata suurempaan kokonaisuuteen ja etsiä merkityksen kannalta kaikkein olennaisimmat seikat. (Seitamaa-Hakkarainen & Koskennurmi-Sivonen, 2014, ss. 126–127.)

Tutkielman analyysi rakentuu Marketta Luutosen (1997) väitöskirjassa kehittämän tuotteen olemusanalyysin runkoon. Luutosen (1997) analyysi antaa tutkielman analyysille menetelmällisiä välineitä ja jäsentää sen rakennetta. Analyysi rakentuu kolmeen kategoriaan: *ensivaikutelma*, *perehtyminen* ja *tulkinta*, jotka esittelen tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Valittuja kuvia analysoin kehittämäni rungon avulla, joka perustuu Gillian Rosen (2001) visuaalisen kulttuurin kuva-analyysiin. Inspiroiduin Rosen (2001) analyysirungosta, jonka pohjalta kehitin oman kuvien luokittelurungon (kuvio 2). Haastattelut analysoin laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Seuraavaksi esittelen aineiston keruun ja analyysimenetelmät tarkemmin. Tämän jälkeen kuvaan tutkielman analyysin toteutuksen.

5.1 Aineisto ja aineiston keruu

Tutkielmani luvussa 2 käsittelin folk metalin sekä siihen liittyvien alagenrejen black metalin, pakanametallin ja viikinkimetallin lähtökohtia. Aineistooni valitsin 4 suomalaista 2000-luvun menestyksekkäintä ja kansainvälisesti tunnetuinta folk metal -bändiä: Ensi-ferum, Moonsorrow, Finntroll ja Korpiklaani (Peltonen, 2016, s. 20; Weinstein, 2013, s. 62). Luokittelen itse nämä kaikki bändit folk metal -genreen, mikä on näille bändeille tyypillistä. Kaikki valitsemani bändit ovat minulle tuttuja vuosien varrelta myös henkilökohtaisesti. Bändit ovat perustettu vuosina 1995-2003 ja ne ovat ahkerasti keikkailleet ympäri maailmaa, julkaisseet aktiivisesti uusia tasokkaita albumeita ja keränneet ympärilleen uskollisen fanikunnan (Laakso, 2020, s. 58).

Aineiston osat ja niiden analysoinnin rungon olen kuvannut alta löytyvässä kuviossa (kuvio 1). Varsinainen aineistoni koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa koostuu bändien ennen vuotta 2020 julkaistujen albumien kansikuvista, eli kansitaiteesta, sekä näihin albumeihin liittyvistä promootiokuvista eli lyhyemmin promokuvista. Promokuvat ovat usein albumia varten otettuja kuvia bändistä, joita usein käytetään fyysisen albumin kansivihossa, markkinoinnissa, mainonnassa ja muussa viestinnässä. Aineiston toinen osa koostuu bändien jäsenten haastatteluista, joissa tutkimusmenetelmänä toimii avoin kyselylomakehaastattelu. Haastatteluilla kerään syvällisempää tietoa tutkielmani ilmiöstä. Haastateltavaksi olen valinnut henkilöt, jotka ovat joko yhtyeidensä perustajajäseniä tai joiden oletan tuntevan tai osaavan muuten kertoa mielestäni parhaiten tutkielmaani koskevasta ilmiöstä. Lähetän sähköpostin välityksellä avoimen kyselylomakkeen yhdelle bändin jäsenelle jokaisesta bändistä. Pyrin pitämään lomakkeen suhteellisen tiiviinä ja yksinkertaisena, jotta vastaajien olisi helppo vastata kysymyksiin.

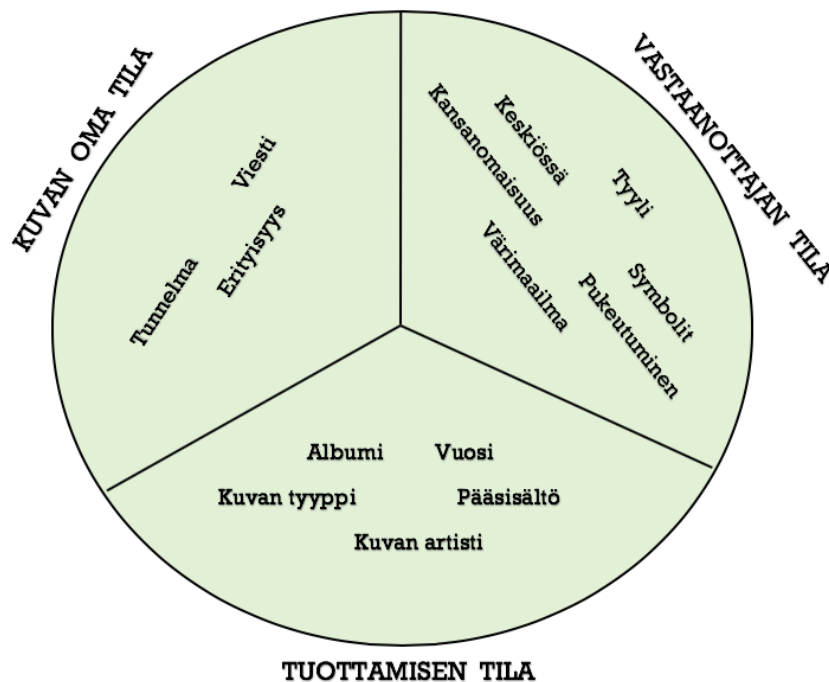
Kuvio 1. Aineisto ja sen analysointi.

5.2 Kuvien luokittelurungon kehittäminen

Gillian Rose (2001) on jäsentänyt havainnollisesti lähestymistapoja visuaalisen kulttuurin analysointiin. Rosen mukaan visuaalisen kulttuurin moninaisuutta ja rajausmahdollisuuksia tarkastellessa voidaan keskittyä kolmeen pääsektoriin: tuottamisen tila, vastaanottajan tila sekä kuvan oma tila. Jäsennys auttaa tutkijaa asemoimaan itseään, kuvien tuottajia ja käyttäjiä suhteessa kuviin, sekä pohtimaan kuviin liitettäviä tutkimuskysymyksiä. Rosen malli sopii Seitamaa-Hakkaraisen & Koskennurmi-Sivosen mukaan niin erilaisten käsitieteilijän tutkimiin kuviin sekä vastaavien lehdistö- tai yksityiskuvien tutkimiseen. Mallia on syytä pitää kuitenkin vain esimerkkinä, jota tulee täydentää oman aineiston vaatimilla kysymyksillä. (Seitamaa-Hakkarainen & Koskennurmi-Sivonen, 2014, s. 126; Rose, 2001.)

Tutkielmassani hyödynnän Koskennurmi-Sivosen pelkistämää ja suomentamaa Rosen (2001, s. 30) visuaalisen kulttuurin tulkinnan runkoa (Seitamaa-Hakkarainen & Koskennurmi-Sivonen, 2014, s. 126). Rungon pohjalta luon omat tutkielmaani koskevat olennaiset luokat, joiden mukaan valitsemiani kuvia tarkastelen. Luodessani luokkia pohdin,

mitkä asiat kuvissa ovat olennaisia, jotta saisin vastauksen tutkimuskysymyksiini. Rungon luomisessa otan myös huomioon Luutosen (1997) tuotteen olemusanalyysille tarpeellisia seikkoja. Kehittämäni rungon nimesin nimellä *kuvien luokittelurunko* (kuvio 2).

Kuvio 2. Kuvien luokittelurunko.

5.3 Analyysimenetelmänä tuotteen olemusanalyysi

Marketta Luutosen (1997) kehittämä tuotteen olemusanalyysi perustuu tuotteen tarkasteluun ilmiönä ja merkinä. Luutosen mukaan tuotteen olemus kattaa sekä tuotteiden merkitykset, että niiden fyysiset ja esteettiset ominaisuudet. Kategoriat analyysissä ovat ensivaikutelma, perehtyminen ja tulkinta. Luutonen viittaa Anttilan määritelleeseen, että ihmisten suhtautuminen asioihin riippuu siitä, mitä asiat heille merkitsevät: asioille annetaan jatkuvasti merkityksiä symbolien kautta, aina sosiaalisessa kontekstissa. Olemusanalyysi voidaan nähdä fenomenologis-semioottis-funktionalistisena, sillä siinä korostuu tuote ilmiönä ja merkinä, sekä tuotteen funktiot. Analyysin tarkoituksena on etsiä tuotteen kuvaa mahdollisimman kokonaisena, eli etsiä sen olemusta. (Luutonen, 1997, s. 51.) Luutonen on kehittänyt analyysin tutkiessaan korsnäsinpaitojen sekä jussipaitojen merkityksiä. Tässä tutkimuksessa tutkin kuvia, jotka sisältävät monia eri asioita ja esineitä, toisin kuin Luutosen yksittäisiä tuotteita käsittelevä olemusanalyysi. Näen kuitenkin analyysin rakenteen sopivan myös tähän yhteyteen. (Luutonen, 1997.) Uskon Luutosen (1997) kehittämän olemusanalyysin luovan sopivaa rakennetta tähän tutkimukseen sekä jäsentävän analyysivaihetta hyvin. Sitä ei kuitenkaan voi käyttää suoraan, sillä analyysini

kohteena eivät ole käsityötuotteet, jota varten se on alun perin kehitetty. Seuraavaksi esitelen analyysin rakennetta, kategorioita tarkemmin.

Ensimmäisessä kategoriassa, ensivaikutelmassa tuotetta, tässä tapauksessa kuvia tarkastellaan vaistomaisesti, vielä kohdetta tarkemmin analysoimatta. Mahdolliset ennakkotiedot siirretään syrjään ja pyritään näkemään vain tuotteen itsensä tarjoama ensivaikutelma. Tuloksiin vaikuttaa, tarkastellaanko tuotetta sen käyttöyhteydessään vai irrallisena esineenä. Monipuolisimman ensivaikutelman saaminen edellyttäisi tuotteen tarkastelua luonnollisessa yhteydessä. Analysoimissa kuvissani painottuvat kuvan sisällön fyysiset ominaisuudet, ja ne täydentyvät perehtyminen ja tulkinta -vaiheissa saadun aineiston avulla. (Luutonen, 1997, ss. 51–52.)

Toisena kategoriana on ilmiöön perehtyminen. Tässä vaiheessa kaikki tuotetta ja ilmiötä koskevat faktatiedot tuodaan esille. Luutosen mukaan perehtymisessä käsitellään sekä tuotteen fyysisiä ominaisuuksia, että esittävyttä. Analyysinsä tässä vaiheessa Luutonen käsittelee mm. tuotteen muotoilua, käytettyjä materiaaleja, kuviointia ja valmistustekniikkaa. Perehtyminen sisältää myös tekijän tietoja, joita Luutonen on kerännyt itselleen valmistaessa paitoja itse. Omassa analyysissäni en paneudu yksittäisiin käsityötuotteisiin, vaikka uskonkin, että suuri osa kuvissa näkyvistä tuotteista on käsityöllisesti valmistettu. Perehdyn kuvan kokonaissisältöön kehittämäni taulukon avulla (kuvio 2). (Luutonen, 1997, s. 52.) Luutosen mukaan esittävyttä tarkastellessa edellytetään tuotteen sijoittamista luonnolliseen yhteyteen. Tällöin huomioidaan mm. tuotteen syntyhistoriaa, vaiheita ja käyttöä. Tähän osioon kerään aineistoa myös haastattelujen avulla. Perehtymisvaiheessa keskeistä Luutosen mukaan on tuotteiden merkitysten tarkastelu. Omassa analyysissäni tässä kohdin painottuu erilaisten symbolien ja kansanomaisten piirteiden käsittely. Nämä seikat liittyvät vahvasti merkityksiin, kuvista löytyvien elementtien ja pukeutumisen merkitsevyyteen niin katsojalle kuin bändille itselleen. (Luutonen, 1997, s. 53.)

Tutkimuksen viimeinen ja vaativin kategoria on ilmiön tulkinta. Tässä vaiheessa ensivaikutelman ja perehtymisen avulla esitetään tutkijan käsitys ilmiöstä. Ilmiö pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti, eli tavoitteena on löytää sen olemus.

Ensivaikutelma (bändikohtaisesti)

Ensivaikutelma – 2 kuvaa

Kuvien luokittelutaulukko – TUOTTAMISEN TILA

Perehtyminen (bändikohtaisesti)

Kuvien luokittelutaulukko – KUVAN OMA TILA

Kuvien luokittelutaulukko – VASTAANOTTAJAN TILA

Haastattelut

Tulkinta (bändit yhdessä)

Ensivaikutelma + Perehtyminen

Kuvio 3. Analyysin vaiheet.

Tutkielmani analyysin vaiheet olen kuvannut ylläolevaan kuvioon (kuvio 3). Luutosen (1997) analyysin kategoriat voidaan nähdä myös analyysin vaiheina, jotka olen seuraavin tavoin muokannut tähän tutkimukseen sopivaksi. Ensivaikutelma ja perehtyminen kirjoitetaan bändikohtaisesti, viimeisessä tulkinta -vaiheessa bändejä käsitellään yhteisesti. Ensivaikutelma koostuu tässä tutkielmassa varsinaisesta omasta ensivaikutelmastani aineiston kuviin, sekä kuvien luokittelurungon (kuvio 2) sisältämistä tuottamisen tila -sarakkeista. Tässä tutkielmassa olen valinnut jokaiselta bändiltä 2 kuvaa, jotka esittelen ensivaikutelmassa. Tuottamisen tila -sarakkeiden tiedot löytyvät tutkimuksen liitteistä (Liite 1). Ne kattavat albumin nimen, julkaisuvuoden, kuvan tyypin, pääsisällön sekä kuvan artistin nimen.

Toinen vaihe, perehtyminen koostuu tässä tutkielmassa yhdessä kuvien luokittelurungon (kuvio 2) avulla syntyneistä tuloksista sekä haastatteluiden annista. Luokittelurungosta hyödynnän tässä kuvan oma tila sekä vastaanottajan tila -sarakkeita saadakseni vastauksia tutkimuskysymyksiini. Haastatteluiden anti sisällönanalyysin keinoin analysoituna johdattaa minut tarvittavaan tietoon, jota tässä vaiheessa käsittelen. Perehtymisen viimeinen kappale koostuu omista havainnoistani, jossa hieman vertailen oman kuva-analyysini sekä haastatteluiden antia.

Tulkinnassa yhdistän ensivaikutelmassa, sekä perehtymisessä esille tulleet sisällöt. Tutkimuskysymyksiin liittyvät seikat ovat todennäköisesti hyvin samankaltaisia bändien välillä, toisaalta myös eroavaisuuksia varmasti löytyy. Etsin yhtäläisyyksiä bändien kesken ja pyrin muodostamaan aiheestani laajempia tutkimustuloksia.

Tässä tutkimuksessa tarkastelunäkökulma on sekä vastaanottajan, eli tutkijan, että bändin itsensä, eli haastattelunantajan. Ensivaikutelmassa haetaan ainoastaan vastaanottajan näkemystä. Perehtymisessä tulee esiin vastaanottajan, eli tutkijan näkökulmat. Tulkinta sisältää tutkijan näkemyksen ilmiöstä, huomioiden myös haastattelunantajien näkökulmat.

5.4 Haastatteluiden analysointi

Kerättyä haastatteluaineistoa analysoin laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysillä, etsien aineistosta olennaisimmat seikat liittyen tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysiä käytetään useissa laadullisissa tutkimuksissa, sen soveltuen kuitenkin myös määrällisiin tutkimusmenetelmiin. Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan tutkittamaa ilmiötä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, ss. 92, 105.) Aineiston analysoinnissa aineisto tiivistetään niin, ettei mitään olennaista jää pois, vaan informaatioarvo nousee. Sisällönanalyysin avulla voidaan saada aikaan selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Koko prosessin aikana aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Näin ollen tämä menetelmä sopii hyvin tutkimukseni haastatteluaineiston analysointiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 110.) Haastatteluiden analyysi on aineistolähtöistä, joka tapahtuu pelkistämällä vastaukset ja luokittelemalla niitä. Tuomi ja Sarajärven mukaan täysin aineistolähtöistä analyysiä on kuitenkin vaikea toteuttaa, sillä aina tutkijan omat käsitykset vaikuttavat analyysiin. Sisällönanalyysi perustuu tutkijan tulkintaan ja päättelyyn, jossa aineistosta syntyvistä ilmauksista edetään kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, ss. 98–99.)

5.5 Analyysin toteutus

Aloitin varsinaisen tutkimuksen keräämällä kaikki analysoitavat kuvat yhteen tiedostoon. Valitsin aineistooni Ensiferumin, Moonsorrow`n, Finntrollin ja Korpiklaanin vuoteen 2020 mennessä julkaistut albumit, sekä niihin liittyvät promokuvat. Albumeita näillä ehdoilla on ilmestynyt yhteensä 30 kpl ja niihin kuuluvia promokuvia 30 kpl. Albumien kuvat löytyivät helposti internetistä, tosin suurin osa myös fyysisesti levyhyllystä. Promokuvien valinnassa käytin hieman omaa harkintaani. Kuvia löytyy internetistä useita, ja niissä on harvoin mainittu mitään julkaisuvuosia tai muita tietoja, jolloin ei voi sanoa varmaksi, minkä albumin tai muun tilaisuuden yhteydessä ne on otettu. Yritin etsiä albumeihin liittyviä promokuvia myös niiden kansivihoista (booklet). Kansivihon kuvat ovat usein hieman epäselviä, tai niiden päälle on liitetty sanoituksia tai muuta tekstiä,

jolloin kokonaiskuva on epäselvä, ja aina kuvia ei vihossa ole ollenkaan. Jos albumin kansivihosta löytyi bändikuva, etsin internetistä vastaavan, jossa bändillä on samat asut, ja ne olisivat mahdollisimman selkeästi esillä ja kuva tarpeeksi laadukas. Muutaman kuvan valitsemisessa täytyi päätellä tarkemmin sen ajankohtaa, mm. tunnistamalla bändin jäseniä ja vertailemalla kuvan värimaailmaa kansivihon väreihin. Oikeat kuvat olisi toki saanut bändiltä itseltäänkin, mutta halusin käyttää tässä kuvia, jotka ovat kaikille internetistä saatavilla. Kasasin analysoitavat kuvat yhteen tiedostoon bändikohtaisesti, jonka jälkeen numeroin ne. Kuvien numerot kuvaavat albumeita ilmestymisjärjestyksessä, numeron jälkeinen a-kirjain merkitsee kansikuvaa ja b-kirjain promokuvaa (esim. 1a ja 1b).

Seuraavaksi tutustuin Rosen (2001) kehittämään Visuaalisen kulttuurin kuva-analyysiin. Kehitin Koskennurmi-Sivosen suomentaman rungon pohjalta omat tutkimukseeni sopivat luokat, joiden mukaan valitsemiani kuvia tarkastelen (kuvio 2). Seuraavaksi tein näistä luokista taulukkotiedoston bändikohtaisesti. Aloitin kuvien analysoinnin bändi kerrallaan. Luutosen (1997) olemusanalyysiä mukaillen ensin kirjoitin muistiin kaikista kuvista ensivaikutelmat erilliseen tekstitiedostoon. Tämän jälkeen aloin tekemään omaa varsinaista kuva-analyysiäni valitsemistani kuvista taulukon mukaisesti. Pyrin katsomaan kuvia noviisina, ilman ennakkotietoja ja oletuksia. Tuottamisen tila -osuuden tiedot olivat suhteellisen helppo täyttää, kaikkia tosin ei ollut saatavilla (liite 1). Vastaanottajan tila -osuus vei eniten aikaa, siinä oli myös eniten sarakkeita. Viimeinen kuvan oma tila -osuus kiteyttää kuvan yksityiskohdat yhteen ja pyrin katsomaan kuvaa laajemmalla otteella. Pyrin kirjaamaan ylös kaikki kuvista mieleeni tulleet seikat taulukkoon. Suurimmassa osassa kuvia oli paljon pieniä yksityiskohtia ja kuvia oli määrällisesti myös aika paljon (yhteensä 60 kpl), joten se vei paljon aikaa. Kun taulukko oli kokonaan täytetty, aloin värittämään useasti toistuvia sanoja samoilla väreillä, jotta näkisin selkeämmin, mitkä aiheet kuvissa toistuvat. Huomasin tässä vaiheessa, että useasti toistuvia sanoja taulukosta löytyi mm. luonto, puut ja miekka. Kirjoitin seuraavaksi bändikohtaiset yhteenvedot eli oman analyysin kuvista erilliseen tiedostoon. Tähän kirjoitin, mitä tutkimuskysymyksiäni koskevia tietoja taulukkoon olen kirjannut, mitkä asiat siellä toistuvat ja mitkä taulukon mukaan ovat kullekin bändille tyypillisiä.

Analysoituani taulukkotiedoston kehitin haastattelukysymykset bändien jäsenille. Halusin ensin tehdä oman analyysini kuvista valmiiksi. Ensinnäkin siksi, että en halunnut haastatteluvastausten ohjaavan minua kuvien analysoinnissa, ja toiseksi siksi, että kuvien

analysoinnin jälkeen todennäköisesti osaisin muodostaa haastattelukysymykset kattavammin, tutustuttuani ensin kuvalliseen aineistoon ja niiden kautta yleisesti bändien tyyppillisiin piirteisiin. Kyselylomakkeessa selvitin, minkälaisia kansanperinteeseen liittyviä piirteitä bändi on kansitaiteessaan ja promokuvissaan halunnut tuoda esille, sekä minkälaisista lähtökohdista kuvat ovat muodostuneet. Kyselylomakkeen luomisessa otin huomioon myös kehittämäni kuvien luokittelurungon (kuvio 2) avulla syntyneen analyysitaulukon, tutkielmaan liittyvän teoriaosuuden, sekä omat aiheeseen liittyvät olettamukseni. Kyselylomakkeelle muodostui yhteensä 14 kysymystä, jotka olivat kaikki avoimia kysymyksiä. Lomakkeen lähetin sähköpostilla asianomaisille. Tutkielman liitteistä löytyy haastattelupyynnön saatekirje (liite 2) sekä haastatteluiden kyselylomake (liite 3).

Olin jo aiemmin kysynyt haastateltavilta (4 henkilöä) suostumusta osallistua tähän tutkimukseen, ja myönteisen vastauksen saatuani osasin heiltä vastauksia odottaa. Lähetin kyselylomakkeen haastateltaville sähköpostilla ja toivoin vastauksia kahden viikon sisällä. Osan vastauksista sain kuitenkin paljon myöhemmin. Saatua kaikki vastaukset takaisin, tulostin ne ja aloin lukemaan niitä ajatuksella läpi. Seuraavaksi palautin mieleeni tutkimuskysymykset ja aloin alleviivaamaan niihin vastauslomakkeista liittyviä avainsanoja ja ilmauksia. Sisällönanalyysin tekeminen oli alkanut. Huomasin, että osassa haastateltavista kansanperinteeseen liittyviä piirteitä löytyi hyvin vähän, mutta tietoa bändin pukeutumisesta löytyikin enemmän, mitä olin odottanut. Tässä vaiheessa tutkimuskysymykseni hiukan tarkentuivat. Analysoin bändien haastattelut erikseen, käsittelin samassa analyysissä kuitenkin molemmat tutkimuskysymykset samanaikaisesti. Bändikohtainen analyysi mahdollistaa analyysin Luutosen (1997) olemusanalyysiä mukaillen. Näin saan sisällönanalyysistä mielestäni irti eniten informaatiota, ja myös sen työstäminen on helpompaa kuin kaikkien bändien yhdessä analysoiminen.

Alleviivattuani tutkimuskysymyksiä koskevat ilmaukset, pelkistin ne selkeämmäksi ja kirjoitin käsin erilliselle paperille. Tässä vaiheessa yhdistin samankaltaisia vastauksia ja jos samassa lauseessa esiintyi useampi avainsana, erottelin ne toisistaan eri ilmauksiksi. Alleviivatut sanat ja ilmaukset ovat ns. aineiston pelkistämistä, jonka tarkoituksena on tiivistää tutkimuksen kannalta olennaisiin yksittäisiksi sanoiksi tai lyhyiksi lauseiksi (Tuomi & Sarajärvi, 2002, ss. 111–112). Pelkistettyjä ilmauksia aineistosta löytyi yhteensä 103 kpl. Ne olivat esimerkiksi ”Kannet linkittyvät aina albumin teemaan ja kappaleisiin”, ”Kansitaiteessa pohjoismainen kansanperinne nähtävissä”, ”Kaikki kuvamme ilmaisevat pakanuutta” sekä ”Vanhasta kulttuurista viestiminen”.

Seuraavassa vaiheessa ryhmittelin pelkistettyjä ilmauksia. Ryhmittelyssä etsitään yhtäläisyyksiä ja yhdistetään vastaukset yhdeksi saman käsitteen alle sopivaksi ryhmäksi, jonka jälkeen nimetään sopiviksi alaluokiksi. Luokittelussa aineisto tiivistyy yksittäisten ilmausten liittyttyä yleisempiin käsitteisiin (Tuomi & Sarajärvi, 2002, ss. 112–113). Ryhmittelyssä alaluokkia syntyi bändikohtaisesti 9-19 kpl. Nimesin ne ryhmän ilmauksia yhdistävillä sanoilla, kuten ”Keskiaikaisteema”, ”Luonnon arvostus”, ”Omalaatuinen tyyli” sekä ”Kansitaide visualisoi albumia”. Ryhmittelyn jälkeen yhdistin saman nimityksen alle sopivia alaluokkia yläluokiksi. Yläluokkia syntyi bändikohtaisesti 4-7 kpl ja ne olivat nimeltään esimerkiksi ”Kansallisen menneisyyden vaaliminen”, ”Historia inspiroi” sekä ”Yhteistyö toteutuksessa”.

Analyysin loppuvaiheessa muodostin pääluokat yläluokille. Huomasin, että molempien tutkimuskysymysten samanaikainen käsittely tuotti tässä vaiheessa haasteita, mutta päädyin kuitenkin edelleen pitämään ne yhdessä. Sain kaikkien bändien pelkistetyt ilmaukset ja niistä saamani ala- ja yläluokat liitettyä kolmeen pääluokkaan, jotka ovat ”Kansanperinne vaikuttajana”, ”Sanoitukset ja musiikki kuvien inspiraationa”, sekä ”Ainutlaatuinen kokonaisuus”. Syntyneet pääluokat eivät ole toistensa vastakohtia eivätkä toisiaan poissulkevia. Osa ilmauksista voitaisiin liittää useampaankin pääluokkaan. Tästä esimerkkinä pelkistetty ilmaus erään bändin haastattelusta: ”Riimukivi kuvastaa levyn muinaista teemaa”, jonka liitin luokkaan ”Kansanperinne vaikuttajana”. Tämän voitaisiin nähdä myös juontuvan sanoituksista ja musiikista (2. pääluokka), tai kuvastavan bändin ainutlaatuista kokonaisuutta (3. pääluokka). Toisena esimerkkinä yläluokka ”Suomalaisuuden esille tuominen” on liitetty myös ”Kansanperinne vaikuttajana” -pääluokkaan, vaikka se tavaltaan sopisi myös muihinkin pääluokkiin. Sisällönanalyysiä tehdessäni olen huomioinut haastatteluiden ilmausten asiayhteydet, tutkimuskysymykset sekä analysoimani kuvat.

Sisällönanalyysin tein kokonaan käsin haastatteluaineistosta, sillä se tuntui luontevimmalta. Alla olevasta taulukosta (taulukko 1) ilmenee bändikohtaisesti kaikkien ilmausten ja analyysiluokkien lukumäärät. Osa ala- ja yläluokista ovat täysin samoja eri bändien kesken, suurin osa kuitenkin hieman erilaisia keskenään. Pääluokat ovat kaikissa samat, jotka aiemmin esittelin. Taulukossa 2 on esitetty esimerkit yhden bändin seitsemästä ilmauksesta luokiteltuina eri pääluokkiin.

Taulukko 1. Sisällönanalyysin ilmaukset ja analyysiluokat.

Bändi	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat	Yläluokat	Pääluokat
Ensiferum	33 kpl	19 kpl	7 kpl	3 kpl
Moonsorrow	30 kpl	14 kpl	6 kpl	3 kpl
Finntroll	19 kpl	9 kpl	4 kpl	3 kpl
Korpiklaani	21 kpl	13 kpl	7 kpl	3 kpl

Taulukko 2. Esimerkit sisällönanalyysin ilmauksista ja analyysiluokista.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
kansien ja bändin teemana pakanaus	⇒ pakanaus teemana	⇒ kansallisen menneisyyden vaaliminen	⇒ kansanperinne vaikuttajana
luonto luontevin tapa ilmaista suomalaisuutta	⇒ suomalaisuus	⇒ kansallisen menneisyyden vaaliminen	⇒ kansanperinne vaikuttajana
3. levyyn asti pu- keutumisessa vii- kinkilarppausta	⇒ viikinkiteema	⇒ historia inspiroi	⇒ kansanperinne vaikuttajana
kuollut maailmanpui- korostaa levyn mytolo- gista luonnetta	⇒ mytologiat inspi- raationa	⇒ levyn sanoituk- set lähteenä	⇒ sanoitukset ja musiikki kuvien inspiraationa
asut sovitaan levyn teemaan	⇒ osa levyn yleistä teemaa	⇒ osa levyn teemaa	⇒ sanoitukset ja musiikki kuvien inspiraationa
yhdessä mietitään levyn teemaan sopivaa kuvitusta	⇒ yhteistyö kansikuvien toteutuksessa	⇒ yhteistyö toteutuksessa	⇒ ainutlaatuinen kokonaisuus
osa vaatteista tuunattu kirppis- vaatteista	⇒ omalaatuinen tyyli	⇒ omalaatuinen kokonaisuus	⇒ ainutlaatuinen kokonaisuus

Tehtyäni sisällönanalyysin, aloin kasaamaan Luutosen (1997) olemusanalyysin mukaista analyysirunkoa. Rungot tein bändikohtaisesti ensin kategorioista ensivaikutelma ja perehtyminen. Ensivaikutelmassa jokaisen bändin kohdalla valitsin yhden albumin kansikuvan sekä yhden promokuvan. Pyrin valitsemaan kuvat niin, että ne toimisivat ns. keskiarvona kaikille bändin kuville, eli olisivat tyypillisiä kullekin bändille. Perehtymiseen

kirjoitin auki kuvien luokittelurungon (kuvio 2) avulla syntyneen analyysin hieman tarkennettuna, sillä tutkimuskysymykset olivat hieman tarkentuneet. Tekstissä käsittelin kansitaidetta ja promokuvia sekä erikseen että yhdessä. Tämän jälkeen kirjoitin bändikohtaiset yhteenvedot haastatteluista, koskien tutkimuskysymyksiäni koskevia seikkoja. Liitin tähän yhteyteen myös lainauksia haastatteluiden vastauksista. Huomasin jotain selkeitä eroavaisuuksia omasta kuva-analyysistäni ja haastatteluista. Niistä tärkeimmät havainnot, sekä myöskin selkeät yhtäläisyydet kirjoitin perehtymisen viimeiseen kappaleeseen.

Tulkinnassa käsittelin bändejä yhdessä etsien analyysin edellisistä vaiheista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Osuus on jaettu kahteen osaan tutkimuskysymyksittäin. Palasin välillä vielä kuva-aineistoon, kuva-analyysiini, haastatteluiden aineistoon sekä niistä syntyneisiin sisällönanalyysikaavioihin saadakseni täsmällisempää tietoa tulkintaa varten sekä myös muodostaakseni laajempaa kuvaa koko aineistosta. Tässä vaiheessa kirjoitin erilliseen tiedostoon tiivistelmiä tutkimuskysymyksittäin, jotka auttoivat minua hahmottamaan kokonaisuutta paremmin. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen syntyi tuloksia suhteellisen paljon, ja päätin jakaa tekstin kolmen otsikon alle; luonto kaiken lähtökohdana, menneisyys pukeutumisen inspiraationa sekä kansallisen menneisyyden arvostus.

6 Tutkimustulokset ja tulkinta

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, minkälaisia kansanperinteeseen liittyviä visuaalisia piirteitä folk metal -bändien kansitaiteesta ja promokuvista löytyy, sekä minkälaisista lähtökohdista kansitaide ja promokuvat ovat muodostuneet. Kiinnitän huomiota erityisesti symboliikkaan ja pukeutumiseen, joka levyn kansitaiteessa ja bändien promokuvissa visuaalisesti viestii kansanperinteestä. Seuraavaksi esittelen tutkimustulokset bändikohteisesti Luutosen (1997) olemusanalyysin runkoa mukaillen.

6.1 Ensiferum

Ensiferum on perustettu vuonna 1995 ja julkaissut 7 täyspitkää albumia ennen vuotta 2020. Bändin nimi on latinaa, joka suomeksi tarkoittaa miekankantajaa. Bändi on tehnyt lukuisia kiertueita pitkin maailmaa, esiintyen mm. Australiassa, Intiassa ja Etelä-Amerikassa. Bändi itse kuvaa musiikkiaan fantasiametalliksi, kaikkine sankaritarujen, myytien, historia- ja luontoaiheiden keskelle syntyneeksi kansanmusiikkivaikutteiseksi metallimusiikiksi. (Laakso, 2020.)

Ensivaikutelma

Kuvan (kuva 1) keskiössä on vahva taistelija taistelurintamalla. Taisto on vaatinut tuhoa, kenties kaatuneita miehiä ja palanutta luontoa. Taistelija on pukeutunut eläimen nahkoihin, sen eläimellinen ulkomuoto ei anna varmuutta kyseessä olevan ihminen, se muistuttaa myös karhua. Kilvet, miekat, keihäät ja muut aseet viestivät vanhaa aikaa. Luonto näyttää osin tuhoutuneen, puissa on enää rungot jäljellä ja tulen liekit piiskaavat maata. Taustalla näkyy vielä muutama taistelija. Vahvana voimana taivaalla vaikuttaa suuren vanhan miehen, Väinämöisen näköinen soturimainen hahmo. Hahmo vaikuttaa ympäristöönsä kuin jumala, tuoden siihen jotain vahvempaa toista ulottuvuutta.

Kuva 1. One Man Army (6a) - kansitaide (2015)

Kuvassa (kuva 2) bändi poseeraa yksinkertaisen ruskean taustan edessä vahvana. Bändin asut ovat ruskean sävyiset ja hyvin samankaltaiset keskenään. Suurin osa miehistä on paidattomia. Ryhmä vaikuttaa tulleen suoraan taistelusta, iholla näkyy likaa ja viivat kasvoissa viestivät taistelua. Ryhmän henki on vakava, ilmassa leijailee voitto ja itsevarmuus. Asut vaikuttavat olevan nahasta valmistettuja, ne ovat hyvin yhtenäisiä keskenään. Toisaalta asut viestivät hieman vanhaa perinteistä pukeutumista, mutta myös nykyajan tunnelmaa.

Kuva 2. Unsung Heroes (5b) - promokuva (2012)

Perehtyminen

Sekä kansitaide, että promokuvat viestivät vanhaa aikaa, taisteluja ja tapahtumia menneisyydestä ja historiasta. Taisteluhenki ja soturillisuus ovat vahvoina teemoina lähes kaikissa kuvissa. Kansikuvista löytyy usein miekkoja, kilpiä tai muita taisteluihin viittaavia esineitä. Luonnon läsnäolo on vahva. Luontoa kuvataan jylhänä, puiden ja metsän ympäröivänä yksinkertaisen kauniina. Metsä, vuoristo, vesistö tai voimakas taivas ovat esillä kaikissa kuvissa. Pienet yksityiskohdat taustalla tekevät kuvista aidon näköiset. Kaikissa kansikuvissa esiintyy vanha, Väinämöisen näköinen mies, ja osassa kuvia onkin näkyvissä viitteitä Kalevala-tyyppiseen miljööseen. Useimmiten mies on kuvassa pääosassa luonnon keskellä kädessään miekka ja kilpi. Kahdessa viimeisessä kuvassa miehen kuva heijastuu taivaalle tai metsän keskelle. Vanhalla miehellä on päällään kenties luonnonmateriaaleista valmistetut vaatteet, nahkaa ja metallia on käytetty mm. asusteissa. Värimaailma vaihtelee levyittäin. Useimmiten kuvissa on käytetty vain yhtä tai kahta värisävyä, tehden niistä selkeän ja voimakkaan. Vaikka kaikki kuvat viestivät vanhaa aikaa ja historian arvostusta, on viimeisistä kuvista löydettävissä pieniä viitteitä fantasiamaailmasta.

Promokuvissa bändi esiintyy pääosin luonto taustanaan. Suurimmassa osassa kuvia ryhmällä on kädessään miekkoja ja muita sota-aseita. Näissä kuvissa vaatetus viestii vanhaa perinteistä alkukantaista tyyliä luonnonmateriaaleineen. Keskiajan tyyli, taisteluhenkisyys ja soturillisuus on vahvaa promokuvissakin. Ryhmä on pukeutunut erilaisiin viittoihin, kaapuihin, ja yhdessä kuvassa heillä on päällään rautapaidat ja yhdessä hieman juhlavammat samaan teemaan liittyvät asut. Vaatteina on käytetty myös kilttejä ja nahkahousuja. Kolmessa viimeisessä kuvassa miekat on unohdettu, mutta samanhenkinen tyyli puvustuksessa on säilynyt. Nämä vaatteet ovat selkeästi nykyajan hengessä valmistettu, mutta tyyli ja vaikutteet on otettu vanhasta ajasta, mitä edelliset kuvatkin edustavat. Pukeutuminen ryhmän kesken on aina hyvin yhtenevää, kuvissa vaikuttaa aina olevan yhteinen tema, jonka mukana kaikki ovat pukeutuneet. Kaikista kuvista löytyy nahasta tai turkiksesta valmistettuja rannekkeita, paljon on käytetty myös erilaisia nahkaisia vöitä ja metallisia riipuksia. Kaikilla bändin jäsenillä on kuvissa poskissa mustat soturihenkiset viivat. Värimaailma promokuvissa on hyvin luonnonläheinen, usein ruskean sävyinen. Viimeisen kuvan revontulien värit erottuvat tästä hieman.

Symboleita kuvista löytyy miekkojen ja kilpien lisäksi keihäät, sotakypärät suomen lipun väreineen, eläimet kuten lintu, susi ja hevonen, tuli, pääkallot, ja vanhan miehen jumalallinen voima. Luonnon eri elementit, kuten puut, järvet, vuoret ja metsät voidaan nähdä niin symboleina kuin kansanomaisina piirteinäkin. Yhdessä kuvassa kuvataan myös talvista, jäistä luontoa ja yhdessä taivaan revontulia. Suomen luontoa arvostetaan ja kuvataan vahvana. Kansanomaisuutta voidaan nähdä kansitaiteen vanhan miehen vaatetuksessa, asusteissa ja hänen kantamissaan soittimissa, soutuveneessä ja eläimissä. Promokuvissa kansanomainen pukeutuminen tai sen vaikutteet näkyvät selvästi. Kuvissa olevan naisen pukeutuminen sulautuu hyvin miesten pukeutumiseen, tyyli on sama, vaatetuksen mallit ovat naisellisemmat. Promokuvissa bändi esiintyy vahvana, voimallisena taistelijaryhmänä. Tunnelma levynkansissa on seesteinen, salaperäinen mutta niistä piilee myös voittamattomuus ja suuret voimat. Kaikki kuvat viestivät perinteiden ja luonnon arvostusta, taistelua, voimaa ja voiton halua.

Kansanperinne ja suomalaisuus ovat vahvana vaikuttajana haastateltavan mukaan bändin kansitaiteessa ja promokuvissa. Erilaiset kansanperinteeseen liittyvät piirteet kulkevat läpi koko haastattelun, ja näin korostavat niiden suurta merkitystä bändille. Kuvista löytyy niin sankari- ja soturiteemaa, keskiajan arvostusta kuin kansanmusiikin vaikutusta. Haastateltavan mukaan levynkannet viestivät kansallisromantiikkaa, vanhan ajan kulttuuria ja taidetta, sekä suomalaisuuden, historian ja perinteiden arvostamista.

”Alussa varsinkin sellainen suomalainen kansallisromantiikka oli ideoiden pohjalla ja niissä tavoiteltiin Akseli Gallen-Kallelan henkisyttä, kaunista luontoa, vanhaa aikaa, soturihenkisyttä ja kaikkea mikä kuvastaa Ensiferumin musiikkia. Toistuvina teemoina on jokaisella albumilla ollut etäisesti Väinämöistä ja viikinkisoturia/päällikköä muistuttava jumalhahmo (itse Ensiferum) sekä hänellä mukana kulkenut kilpi, jossa on Suomen lippu keskellä.” (Ensiferum)

Ideat kansikuviin tulevat yleensä bändin levyjen teemoista; sanoituksista ja musiikista. Bändi antaa taiteilijalle ideat, joiden pohjalta teokset syntyvät. Haastateltava kiteyttää sisällön seuraavasti:

”Kansitaiteella halutaan viestiä tekemäämme musiikkia ja kunnioittaa perinteitä sekä vanhaa kulttuuria.” (Ensiferum)

Haastattelun mukaan pukeutumisella halutaan viestiä bändin musiikkia, ja se koetaan hyvin merkityksellisenä. Pukeutumisessa on näkyvissä mm. historian teemoja, keskiaika- ja

soturiteemaa, välttämällä kaikkea nykyaikaisuutta. Viime aikoina tärkeäksi on kuitenkin koettu erottautuminen muista genren bändeistä. Asut on pääosin valmistettu käsityönä, osa on ostettu valmiina ja tuunattu itselle sopivaksi.

Omien havaintojeni mukaan kuvat viestivät hyvin samankaltaisia asioita, mitä haastattelussakin ilmeni. Haastateltavan mainitsevat historia-, keskiaika-, ja soturiteemat, sekä kansanperinteeseen liittyvät piirteet ja suomalaisuus näkyvät vahvasti kuvissa. Haastateltava mainitsee bändin välttävän kaikenlaista nykyaikaisuutta kuvissaan. Tämä näkyykin kuvissa, mutta toisaalta viimeisten promokuvien pukeutuminen on suhteellisen nykyaikaista, viestien kuitenkin vahvasti vanhan ajan perinteitä ja tyyliä, mitä bändin muistakin kuvista löytyy. Tähän on ehkä syynä haastateltavan mainitsema halu erottautua genren muista bändeistä. Näin asuihin on saatu kuitenkin omaleimaisuutta, ja keinoa juuri muista erottautumiseen.

6.2 Moonsorrow

Moonsorrow on perustettu vuonna 1995 ja se on julkaissut 7 täysipitkää albumia ennen vuotta 2020. Moonsorrow voidaan joidenkin luokittelijoiden toimesta luokitella folk metalin lisäksi esimerkiksi black metalliin tai melodiseen metalliin. Kirjassaan Laakso (2020, s. 101) esittää bändin ensimmäisille levyille olevan tyypillistä mahtipontiset sävellykset, muhkeat kuorot, kansanmusiikkivaikutteiset melodiat, jämäkkä komppipohja, toisiinsa linkittyvät tekstit ja sovitususten sula musikaalisuus, jotka näkisin hyvin liitettäväksi myös myöhempiin albumeihin. Bändi esiintyy suomen kielellä, ja musiikissa esille tuleva verenperimä ja suomalaiset juuret on koettu kiinnostavaksi myös kansainvälisesti (Laakso, 2020, s. 87–88).

Ensivaikutelma

Levyn kansitaide (kuva 3) on hieno maalaus, kuin aito vanha kansallisromanttinen suomalainen teos. Tummat värit, veden ja luonnon voimat yhdistettynä johonkin mystiseen yliluonnollisuuteen tekevät kuvasta salaperäisen jännittävän. Keskiaikahenkiset aseet, kilvet ja laivat tuovat historiallista tunnelmaa. Teos henkii myös vanhoja mytologioita ja sopii albumin nimeen ”Voimasta ja kunniasta” hyvin. Kuva viestii taisteluhenkä.

Kuva 3. Voimasta ja kunniasta (2a) - kansitaide (2001)

Kuvassa (kuva 4) bändin jäsenet seisovat luonnossa niityllä, karulla kukkulalla. Tausta on yksinkertainen, mutta kolea ja synkkä. Kuva on tyylikäs, niin asuineen kuin taustoineen. Asut ovat harkitut, vaatteet ovat kuin sodan läpi käyneitä. Vaatteet ovat kuluneita, rikkoutuneita, räjähtäneitä ja likaisia. Vaatteiden tummat värit, ehkä nahkatakkit ja farkkuhenkiset housut viestivät nykyaikaisen metallibändin pukeutumista. Mukana on kuitenkin jotain vanhaa asustetta ja tyyliä.

Kuva 4. Varjaina kuljemme kuolleiden maassa (6b) - promokuva (2011)

Perehtyminen

Kansikuvissa näyttäytyy lähes kaikissa perinteinen yksinkertainen suomalainen luonto jossain roolissa. Kuvat ovat joko maisemakuvia luonnon keskeltä tai sen yksityiskohdista, kuten puusta tai suuresta kivistä. Metsä ja sen ympärillä oleva maa ja taivas ovat useammassa kuvassa näkyvissä. Kuvista löytyy eläimiä, kuten susi ja lintuja. Levynkannet vaikuttavat osittain viittaavan albumien nimiin. Esimerkiksi Kivenkantaja -albumin kannessa on riimuin koristeltu suuri kivi luonto taustanaan ja V: Hävitetty -albumin kansitaide viestii tuhoa ja synkkyyttä. Joissain kuvissa on nähtävissä joitain yliluonnollisia, maagisia voimia, jotka ovat vahvasti luonnon ympäröimänä. Kuvien tunnelmat viestivät niin voimaa, rauhallisuutta, jännittävyyttä, tuhoa kuin merkityksellisyyttä. Kuvissa toistuvat luonnon voimat ja valta, mutta myös tietynlainen yksinkertaisuus, kaunis seesteisyys ja elämän jatkuvuus. Yhdessä kansikuvassa on mukana itse bändin jäsenet, jolla se erottuu muista kuvista. Puolet kuvista on ns. maisemakuvia, muissa pääosassa on jokin esine tai asia: kivi, puu tai ristiä muistuttava elementti.

Osassa bändin promokuvia esiintyvät vahvat taistelijat historiallisine asusteineen, osassa yksinkertaisesti esitetty ryhmä yhtenevästi pukeutuneita miehiä. Suurimmassa osassa kuvista on luonto taustalla. Toisen ja kolmannen albumin kuvat viestivät historiaa ja soturillista taistelutunnelmaa. Bändillä on päällään rautapaidat, kädessä miekat tai muut taisteluaseet tai kilpi. Vaatteet ovat yksinkertaisia, luonnollisia, keskiajan hengessä mietittyjä kokonaisuuksia. Aseet, kuten miekat ja kaulassa roikkuvat riipukset ovat yleisiä. Seuraavien albumien kuvissa maan, luonnon ja luonnollisuuden läsnäolo kasvaa. Elementteinä löytyy myös veri ja tuli, kuten osassa myöhempiäkin levyjä. Kuvissa toistuvat pitkähiuksiset miehet, farkkuhenkiset housut ja nahkatakki- ja liivit. Välillä osa miehistä on kuvissa ilman paitaa. Bändin vaatetus vaikuttaa aina olevan tarkasti mietitty yhteensopivaksi. Vaikuttaa, että siihen ei ole kovin paljoa panostettu viime vuosina, vaan on haluttu pukea päälle jotain yksinkertaista, pitäen kuitenkin luonnollista linjaa ja jatkumoa bändin edellisiin promokuviin. Vaatetuksessa korostuvat tummat, yksinkertaiset värit, kulutetut tai likaiset vaatteet ja näkyvillä on myös tatuointeja ja verta. Tunnelma promokuvissa on taistelullinen, vahvaa asennetta viestivä, mutta myös seesteinen ja odottava. Kuvat viestivät vahvan, mutta yksinkertaisen luonnon voimaa, todellisuutta, sankarillisuutta, periksiantamattomuutta ja voittoa.

Kuvissa korostuvat synkät värit, historian läsnäolo ja luonnon arvostus. Luonnon läsnäolo on vahva, monessa kuvassa näkyvät karut ja tavalliset, yksinkertaiset suomalaiset puut ja

metsät. Luontoa ei kuvata kauniina tai esimerkiksi monimuotoisena, vaan kuvissa toistuu luonnon yksinkertaisuus, karuus ja suuret voimat. Osassa kuvia on taustalla myös luminen talvimaisema. Osassa kuvia on läsnä vahvaa taisteluhenkeä miekkoineen, kilpineen, rengaspaitoineen ja kypärineen. Muutaman promokuvan pukeutuminen viestii aitoa historian tuntua, niin symboleillaan kuin pukeutumisellaankin. Muissa kuvissa näkyy pääosin nykyaikaista vaatetusta, kuitenkin hiukan perinteistä tyyliä tai yksityiskohtia mukailen. Nämä edellä mainitut seikat löytyvät erityisesti symbolit- ja kansanomaisuus sarakkeista. Lisäksi symboleina pidän myös kuvissa esiintyneitä yksityiskohtia, kuten tuli, kypärät, riimut, luolamaalaus, veri, juuret ja oksat, hirttosolmut, kuolleet oliot ja luut. Kansanomaisuus -sarakeeseen listasin myös esimerkiksi sanat magiat, myytit ja mytologiat, esineen muotoilu, kuolleet, sekä historiallinen pukeutuminen.

Haastattelussa korostuvat bändin sanoitukset, jotka ovat tärkeä inspiraatio niin kansikuviin kuin promokuviinkin. Haastattelun mukaan kansanperinteeseen liittyvät piirteet ilmenevät bändin kuvissa vahvasti sanoitusten kautta, mutta tärkeää on aina myös tasapainoinen, omalaatuinen kokonaisuus musiikin, sanoitusten ja visuaalisuuden suhteen. Haastateltava mainitsee bändin musiikin, sanoitusten ja visuaalisen puolen olevan kaikki yhtä tärkeitä kokonaisuuden kannalta.

”- - kaikki liittyy kaikkeen. Musiikki, sanoitukset ja visuaalinen puoli ovat kaikki tärkeitä, ja tärkeintä on, että ne toimivat saumattomasti toistensa kanssa.” (Moonsorrow)

Haastateltavan mukaan sekä kansi- että promokuvissa näkyvät levyjen teemat ovat pakanallisuus, sankariromantiikka, viikingit, suomalaisuus, perinteiden, luonnon sekä historian arvostus. Näihin liittyvät ilmaukset liitin pääluokkaan ”Kansanperinne vaikuttajana”. Kysyessäni sitä, onko kuvissa haluttu tuoda esille kansanperinteisiin liittyviä seikkoja, haastateltava vastaa seuraavasti:

”Ehdottomasti olemme, mutta esitystapa on tietysti vaihdellut levyltä levyllä. Useissa kuvissamme tavalla tai toisella esiintyvä luonto on varmaan-kin meille luontevin tapa ilmaista suomalaisuuttamme, mutta enemmän kuin varsinaisesti suomalaisuutta kaikki kuvamme ilmaisevat pakanuutta yleensä.” (Moonsorrow)

Haastattelussa ilmenee erilaisia symboleita, joita kansitaiteessa on käytetty. Esimerkiksi erään kansikuvan erikoisen ristin mainitaan yhdessä veren kanssa symboloivan pakanuutta, kristinuskoa vastustaen. Yhden kansikuvan riimukiven kerrotaan kuvaavan myös

pakanallista, sekä muinaista teemaa. Yhdessä promokuvassa haastateltava mainitsee mul-
lan ja lian symboloivan levyn maanläheisyyttä.

Haastateltavan mukaan kansikuvat syntyvät yhteistyössä kansitaiteilijan sekä bändin jä-
senten kesken. Bändi suunnittelee keskenään promokuvien pukeutumisen. Vuosien var-
rella kaikki asut on haluttu sopivan yhteen levyn teeman kanssa. Alkupään albumeilla
pukeutumisen teemoiksi muodostui sankariromantiikka ja vaikutteita saatiin myös eloku-
vista. Tämän jälkeen linja pukeutumisessa muuttui, kuten haastateltava toteaa:

*”Kolmannen levyn jälkeen päätettiin jättää viikinkilarppaus muille bän-
deille, eikä sen jälkeen selkeää linjaa ole ollut. Vaatteet valitaan aina levyn
mukaan.”* (Moonsorrow)

Asuja on joko lainattu, ostettu valmiina ja tuunattu sopivaksi, tai joskus käytetty omia
siviilivaatteita. Tärkeää haastateltavan mukaan on aina ollut yhtenäinen linja pukeutumi-
sessa bändin kesken.

Havaintojeni mukaan oma analyysini kuvista, sekä haastattelun anti kattaa hyvin saman-
kaltaisia asioita. Haastattelussa ilmi tulleet kuvien teemat, kuten pakanallisuus, sankari-
romantiikka ja viikingit löytyvät helposti myös itse analysoimistani kuvista. Tosin esi-
merkiksi pakanateema on mielestäni kuvista vaikeasti tulkittavissa, mutta siitä kuultuani
pystyn helposti yhdistämään sen kuviin. Haastattelussa ilmi tulleet muut seikat, kuten
suomalaisuus, perinteiden, luonnon ja historian arvostus ovat vahvasti näkyvillä myös
omassa analyysitaulukossani. Oli mielenkiintoista kuulla sanoitusten vahvasta vaikutuk-
sesta bändin visuaaliseen puoleen, siitä, miten vahvasi niiden teemojen halutaan kuvissa
näkyvän. Muutama kansitaide viittaa selkeästi albumin nimeen ja haastattelussa oli mie-
lenkiintoista kuulla kuvien symboliikasta, kuinka kansitaiteessa ilmenevät symbolit ku-
vastavat kyseisen albumin tarinaa.

6.3 Finntroll

Finntroll on perustettu vuonna 1997 ja julkaissut 6 täysipitkää albumia ennen vuotta 2020.
Laakso (2020) kuvailee kirjassaan bändin musiikkia sekoitukseksi black metalia ja hump-
paa, yhdistellen leffasoundtrackpaatosta, letkeää swingiä, akustisia väliosia ja karnevalis-
tisia silmäniskuja. Ruotsin kielellä laulava bändi on keräillyt kansanmusiikkivaikutteita,

kansallissoittimia ja rytmejä suomalaisen ja slaavilaisen perimän lisäksi eri puolilta maailmaa. Myyttis-pakanalliseen tematiikkaan on yhdistetty metallia, tuoretta pirteyttä ja leikkimielisyyttä omaperäisesti. (Laakso, 2020, ss. 144–145, 149.)

Ensivaikutelma

Kuvassa (kuva 5) metsän valtiias istuu tuolillaan, halliten kenties luonnon voimia ja alaisiaan. Kuvan hahmo muistuttaa jotain taruolentoa luonnosta tuoden mieleen jotain vanhankansan uskomuksia, mutta toisaalta jotain yliluonnollisia voimia ja tuonpuoleista elämää. Tähtitaivas luo mystistä tunnelmaa, mustat puut viestivät jostain synkästä. Kuva raamittuu riimumaisiin koukeroihin, yhdistyen salaperäisen valtiaan tuoliin. Värimaailma on hyvin yksinkertainen, mutta tumma ja vahva.

Kuva 5. Nattfödd (3a) - kansitaide (2004)

Kuvassa (kuva 6) miehet poseeraavat kameralle yksinkertaisesti. Miehet ovat pukeutuneet omalla tavallaan tyylikkäästi hieman keskenään erilaisiin asuihin kuitenkin hyvin yhteen sopien. Kaikilla on kuvassa pitkät korvat, yhdellä myös otsassa sarvet. Tämä, sekä tehosteena käytetty veri ja jotenkin vakava tunnelma, luovat kuvaan jotain huumorimaista. Muutamalla bändin jäsenellä on päällään mustat miehen takit, muutamalla mustat takin liivit ja lopuilla vaaleat kauluspaidat. Kuvassa näkyy myös 2 kitaraa, jotka viestivät muusikkoudesta. Mustan, valkoisen ja punaisen väriyhdistelmä on vahva. Vakavuutta huumorilla!

Kuva 6. Nifelvind (5b) - promokuva (2010)

Perehtyminen

Kansikuvat ovat keskenään samanhenkisiä taiteellisia teoksia, lukuun ottamatta ensimmäisen albumin kansikuvaa. Kuvissa toistuvat epätodelliset otukset; peikot sarvineen sekä omalaatuiset riimut tai koukerot, joita myös bändin logossa on. Kuvien keskiössä on useimmiten omalaatuinen otus, taruolento, vaikka todennäköisesti aina esiintyy eri otus jokaisella albumilla. Luonnon ja luonnollisuuden läsnäolo on vahva. Kuvat ovat taiteellisia teoksia jostain epäluonnollisten otusten elämästä, kuvauksia jostain heille tärkeistä hetkistä. Jotkut otukset ovat pukeutuneet nahkaan, kaapuihin tai eläinten luihin ja pääkalloihin. Ensimmäisen albumin kansikuvassa on myös jokin otus, ehkä kallion uumenissa, joten se sopii yhteiseen albumien teemaan, vaikkakin taiteellisesti tuotettuna niistä eroaakin. Yhdessä kuvassa on näkyvillä vanhanaikaisia sota-aseita, kuten kilpiä ja keihäitä, muutamasta löytyy pääkalloja tai muita kuolemaan viittaavia symboleita. Jonkinlaista mystisyyttä ja mytologioita on kuvista aistittavissa. Toisaalta kuvat viestivät salaperäisyyttä, jännitystä, sekä myös tuonpuoleisuutta ja synkkyyttä. Värimaailma kuvissa on hyvin yksinkertainen ja luonnonläheinen.

Bändin jäseniä kuvataan promokuvissa niin luonnon keskellä, studiossa kuin sisätiloissakin. Kahdessa kuvassa bändi on kuvattu luonnon ja puiden ympäröimänä, kahdessa viimeisimmässä taustalla on studioon asetettu taustakangas. Yksi kuva erottuu kapakkamaisesta miljööstä oluttuoppeineen ja yksi hyvin perinteisine pukeutumiseen ja soittamiseen jossakin vanhassa puutalon ullakossa. Vaatetus on tummaa, maanläheistä ja löydettävissä on myös nahkaa, turkiksia ja niittirannekkeita. Kahdessa viimeisessä kuvassa pukeutuminen eroaa muista selkeästi. Muissa kuvissa on kaikista löydettävissä edes hiukan jo-

tain perinteistä vaatetusta, kuten turkkeja, kaapuja tai muita alkukantaisia vaatteita. Kaikissa kuvissa on mukana jotain nykyaikaista, kuten nykyaikaiset paidat tai niittirannekkeet. Nykyaikaisuus ilmenee myös vahvasti kahdessa viimeisessä kuvassa. Näissä kuvissa bändi on pukeutunut selkeästi jonkin teeman innoittamana. Pukeutumisessa toistuu miesten takit, bleiserit ja liivit allaan valkoiset kauluspaidat. Myös erilaisia hattuja löytyy useamman bändin jäsenen päästä. Kädessään jäsenet pitävät erilaisia aseita, mutta löytyy kädestä myös kielisoitin ja pääkallokin. Tärkeänä asusteena jäsenet ovat näissä kuvissa ottaneet itselleen pidennykset korviinsa tai sarvet päähänsä. Pukeutuminen viestii vanhan ajan herrasmaista pukeutumista, yhdistettynä kuitenkin useampaan tyyliisuuntaan. Huumori paistaa kuvista vahvasti läpi. Vaatteet vaikuttavat osin myös likaisilta ja tehokeinoina iholla on käytetty verta. Bändin kolmannen albumin promokuva on kiinnostavin tämän tutkimuksen kannalta, mutta se kuitenkin eroaa muista kuvista vahvasti. Kuvassa miehet ovat joko ilman paitaa, tai pukeutuneet luonnollisiin luonnonmateriaaleista valmistettuihin asuihin. Soittimet tässä kuvassa ovat hyvin vanhanaikaisia perinteisiä kielisoittimia ja miljöökkin viestii vanhaa aikaa. Toisaalta kuva viestii myös huumoria. Huumorimaista tunnelmaa luovat myös kahden viimeisen kuvan asusteet, peikkomaiset korvat ja sarvet, sekä viimeisen kuvan lentäjähenkiset lasit ja merirosvohatut. Kuvat ovat pääosin tumman sävyisiä, joissa korostuu toisaalta vakava ja totinen tunnelma, toisaalta huumori ja luonnollisuus.

Symboleina kuvissa korostuvat epätodelliset otukset korvineen ja sarvineen, sekä luonnon läsnäolo. Promokuvien pukeutuminen viestii erilaisia tyylejä, niin hyvin harkittuja kuin ehkä harkitsemattomiakin. Kansanomaisuuden näkökulmasta luonnon läsnäolo on vahvaa, tuoden mukanaan vanhoja mytologioita, mystisyyttä ja omalaatuisia riimuja. Tuonpuoleisuus ja toisenlainen todellisuus ovat läsnä kansitaiteessa. Vaikutteita promokuvien pukeutumiseen on haettu kansanomaisesta, perinteisestä pukeutumisesta, mutta mikään ei ole kuitenkaan ilmiselvää. Huumorin avulla erilaisetkin tyylit on sujuvasti yhdistetty ja luotu kiinnostaviksi kokonaisuuksiksi.

Haastattelun mukaan bändin kansi- ja promokuvat ovat osa albumeita, osa yhteistä albumin kokonaisuutta. Kansikuvat juontavat juurensa levyn teemoista, ja promokuvien pukeutumisessa teemaksi saattaa vahvemmin nousta jokin tyyliisuunta, yhteisesti sovittu erikoisempi pukeutumisteema. Näitä teemoja käytetään kuitenkin vain inspiraationa pukeutumiseen, joten ne eivät välttämättä kuvista ilmene.

”Hankimme vaatteemme enemmänkin hyvin suurpiirteisten tyyllisuuntausten mukaan (esimerkiksi steampunk). Nämä vaikutteet eivät välttämättä kuitenkaan näy lopullisissa kuvissa, koska asujen hankintaa rajoittaa usein niiden riittävän helppo saatavuus.” (Finntroll)

Haastattelun mukaan kansitaiteessa ja promokuvissa on nähtävissä vain hieman pohjoismaalaisen kansanperinteeseen ja kulttuurin viittaavia vaikutteita, mutta niitä ei ole tarkoituksella haluttu tuoda esiin.

”- - Kansanperinne ei yleensä ole ollut kovin tärkeä näkökulma näissä keskusteluissa, joskin kansitaiteessa on nähtävissä pohjoismaalaisen kansanperinteen vaikutteita (esimerkiksi metsä, peikot ja jopa juomasarvet).” (Finntroll)

Haastattelun mukaan kansikuvien ideat syntyvät levyn teeman pohjalta yhdessä bändin kanssa. Taiteilijan ollessa bändin jäsen, hänellä on suuri vapaus kansikuvien toteutuksessa. Kansitaidetta pidetään erottamattomana osana albumeita.

”- - albumien kansitaiteen tematiikka perustuu paljolti kappaleiden sanoituksiin ja albumin yleiseen musiikilliseen tunnelmaan.” (Finntroll)

Haastateltavan mukaan promokuvien asut valitaan aina yhteisesti sovitun teeman mukaisesti, joka usein vaihtelee. Viimevuosina kuitenkin bändille tyypillinen meikkaustapa on toistunut kuvissa. Vaikutteet asujen valintaan juontuvat esimerkiksi suurpiirteisten tyyllisuuntausten mukaan, ei välttämättä varsinaisesti albumien teeman mukaan. Asuja on hankittu uutena, käytettynä tai osin valmisvaatteita tuunaamalla. Haastattelun mukaan promokuvissa on haluttu erottautua muista genren bändeistä.

Haastattelussa korostuu albumien yhtenäinen kokonaisuus, johon kuvatkin liittyvät. Mielinkiintoista oli kuulla, ettei pukeutumiselle välttämättä löytynyt vaikutteita itse albumista, vaan sen teema saattaa löytyä jostain aivan muualta. Viimeisimpien albumien pukeutumista olikin haastava kuvista analysoida, mutta haastattelussa ilmenneet eri tyyllisuuntien vaikutteet selventävät tätä. Kansanperinteeseen liittyvät piirteet ja pohjoismaalaiseen kulttuuriin viittaavat vaikutteet todetaan, muttei niitä mitenkään avata tai mainita sen enempää. Olisin odottanut esille nousevan enemmän tämän kaltaista sisältöä, sillä kuvissa tällaista on mielestäni hyvin esillä. Esimerkiksi taruolentojen ja luonnon näkyvyys, sekä osin myös bändin pukeutuminen liittyvät näihin teemoihin mielestäni vahvasti.

Viimeisimmissä promokuvissa käytetyt pitkät korvat ja sarvet sitovat yhteen levynkansien peikot ja muut taruolennot. Näitä ei tullut ilmi haastattelussa. Näkisin, että kansanperinteen ja oman kulttuurin esille tuominen visuaalisesti ei ole bändille erityisen merkityksellistä, joskin se on varmasti vaikuttanut bändin toimintaan.

6.4 Korpiklaani

Korpiklaani on perustettu vuonna 2003 ja julkaissut 10 täyspitkää albumia ennen vuotta 2020. Bändin musiikki on sekä suomen että englannin kielistä. Aikaisemmin yhtye toimi Shaman-nimellä, jolloin esiintymiskielenä toimi myös saame. Folk metal -musiikiksi määriteltävä bändi yhdistelee metallimusiikkiin kansanmusiikin elementtejä, kansansoitimia sekä kertoo sanoituksissaan mm. suomalaisesta mytologiasta. (Leppälahti, s. 218.)

Ensivaikutelma

Kuvassa (kuva 7) tuli ja laava ovat vahvassa roolissa. Kuvan keskellä valkoinen joutsen on liekkien valtaama, ja vanha, shamaania muistuttava mies kohtaa sen rummuttaen noitarumpuaan. Taustalla näkyy vuoristoa, karua kivetystä laavan peittämänä. Vanha mies on pukeutunut alkukantaisiin, perinteisiin suomalaisiin vaatteisiin ja hänellä on päässään suomen lipun värein koristeltu kypärä eläimen sarvineen. Mies rummuttaa rumpuaan, ehkä lausuu loitsuja joutsenelle. Tunnelma on hyvin jännittynyt, odottava ja synkkä.

Kuva 7. *Manala* (8a) - kansitaide (2012)

Kuvassa (kuva 8) bändin jäsenet seisovat tyynen, hyvin yksinkertaisen järvimaiseman edessä. He ovat samaa ryhmää, mutta eri persoonat ovat silti jotenkin havaittavissa. Pukeutuminen kuvassa viestii perinteitä ja kansanomaisia piirteitä. Kuvassa on hyvin yksinkertaiset luonnon värit: taustalla harmaa, musta ja ruskea, vaateuksissa ruskean eri sävyihin on yhdistetty mustaa ja valkoista. Kuva on aika tumma, jäsenet ovat vakavan oloisia.

Kuva 8. Ukon Wacka (7b) - promokuva (2011)

Perehtyminen

Tyylinä bändin kansitaiteessa korostuu perinteisyys ja maalauksellisuus. Kansikuvat ovat taidokkaasti tuotettuja taideteoksia ja ovat todella aidon näköisiä. Ne ovat kuvia perinteisestä, yksinkertaisesta suomalaisesta luonnosta. Kuvat hehkuvat perinteistä suomalaista elämää, jossa jokaisessa luonnon aitous ja läsnäolo ovat vahvasti esillä. Useissa kansikuvissa toistuu sama henkilö, kenties lapissa asuva vanha shamaani. Shamaanin elämää kuvataan kansissa erilaisissa arkisissa toimissa luonnon ympäröimänä. Shamaanilla on kuvissa löydettävissä mm. noitarumpu, nahkasaappaat, tuohesta tehty laukku, juomasarvi ja kuksa. Shamaanilla on päässään eläimen sarvet, hänen hiuksensa ja partansa ovat pitkät ja harmaat. Vaatetus henkii alkukantaista, luonnollista lappalaisen asua, joka vaikuttaa olevan luonnonmateriaaleista valmistettu. Lähes kaikkiin kuviin kätkeytyy tikku-ukkomainen, kalliomaalaustyyppinen symboli, joka ensimmäisissä albumien kuvissa on suuremmassa roolissa, viimeisimmistä sen voi löytää esimerkiksi noitarummun kuvioinnista tai kallion kaiverruksesta. Levynkansissa, joissa vanha shamaani ei esiinny, kuvataan yksinkertaisia maisemia luonnosta. Nämä ovat bändin ensimmäiset, sekä viimeisin albumi.

Kuvista on myös aistittavissa kalevalaishenkistä miljöötä, etenkin albumilla, jonka kansitaiteessa esiintyy myös joutsen.

Myös bändin promokuvissa on luonto tai luonnollisuus suuressa roolissa. Suurimmassa osassa kuvia taustalla näkyy yksinkertainen, kaunis luontomaisema, metsän, puiden tai veden ympäröimänä. Kaikissa kuvissa bändin jäsenillä on päällään perinteitä kunnioittavia, luonnonmateriaaleista valmistettuja asuja. Etenkin alkuvuosien kuvissa bändi on pukeutunut hyvin alkukantaisesti, perinteisiin kansanomaisiin asuihin. Näissä kuvissa asut ovat ruskeasävyisiä, ja todennäköisesti valmistettu luonnonmateriaaleista tehdyistä kansa-kaista, nahasta ja turkiksista. Myöhemmissä kuvissa vaatteiden mallit henkivät osaksi tätä alkukantaisuutta, mutta enenevässä määrin perinteistä kansanomaista suomalaista pukeutumista, mukaan tullen myös nykyaikaiset mallit, materiaalit ja yksityiskohdat. Useissa kuvissa jäsenillä on päällään mustat nahkahousut ja musta nahkaliivi. Tyypillisesti liivin alta löytyy vaalea kauluspaita. Joissain vaatteissa näkyy myös kansanomaiseen tyyliin sopivaa nyöritystä miehustassa, kyljissä sekä housujen sivusaumoissa. Myös kansanomaista kirjontaa on hieman käytetty vaatteiden koristeena. Viimeisissä kuvissa jäsenten päältä löytyy nykyaikaisempia miehen puvun takkeja ja farkku -tyyppisiä housuja. Myös vaatteiden yksityiskohdat osaksi viestivät nykyaikaisuutta leikkauksillaan, kuvioinnillaan, kiinnityksellään ja koristeillaan. Useassa kuvassa jäsenillä on yllään riipuksia, useimmiten Thorin vasara, kuun muotoinen koru tai bändin kuvissa toistuva symboli riipuksena. Asusteena on tyypillisesti jokin musta silinteri- tai lierihattu. Asusteina käytetään myös nahkaisia ja metallisia vöitä sekä rannekoruja. Suurimmalla osalla jäsenistä on luonnolliset pitkät, auki olevat hiukset ja parta. Muutamasta kuvasta löytyy soittimet soit-tajiensa kantamana. Soittimet ovat vanhoja perinteisiä, kuten noitarumpu, viulu ja haitari, mutta myös nykymetallimusiikille tyypillisiä sähkökitaroita ja -bassoja löytyy, sopien yhteen kuitenkin tyylikkäästi. Kuvissa välittyy rentouttava ja perinteinen, mutta voimakas tunnelma. Luonnon monimuotoisuutta hyödynnetään ja sen kauneutta ja voimia arvoste-taan.

Niin albumien kansikuvat kuin promokuvatkin ovat omalla tavallaan hyvin yksinkertaisia, luonnollisia ja selkeitä, mutta osasta niistä on kuitenkin aistittavissa salaperäisyyttä, maagisuutta ja erilaisia ns. vanhan kansan uskomuksia. Yleisesti katsoen ne kuvaavat mielestäni perinteistä suomalaista kansanomaista luonnonläheistä elämää. Ne ovat bändille kaikki tyypillisiä, noudattavat samaa linjaa toistensa kanssa. Analyysitaulukossani

korostuvat sanat luonto, luonnollisuus, perinteisyys ja kansanomaisuus useasti. Levynkansien Shamaanin ja bändin jäsenten pukeutuminen on hyvin perinteistä ja kansanomaista, joka ilmenee asujen malleissa, materiaaleissa, väreissä, asusteissa ja yksityiskohdissa. Luonnon ruskean sävyt sekoittuvat musta-valkoiseen, metallibändille tyypillisempään värimaailmaan. Nykyajan vaatetusmateriaalit tuovat vuosien saatossa pientä uutta ilmettä asuille, kuitenkin niin perinteistä suomalaista kuin bändille tyypillistä omaa tyyliä unohtamatta. Tyyli bändin jäsenten pukeutumisessa on yhtenäinen, joskus enemmän harkitumpi jäsenten kesken. On mielenkiintoista myös huomata jäsenten uskollisuus omalle tyylilleen, saman tyyppinen pukeutuminen yksilötasolla ilmenee useammastakin kuvassa.

Sekä symbolit että kansanomaisuus -sarakkeiden sisältö on hyvin samankaltainen niin kansikuvien sekä bändikuvien osalta. Sarakkeista löytyy lähes kaikista luonto, metsä tai puu -sanat. Vahvana toistuvana symbolina lähes kaikista kuvista löytyy tikku-ukkoa muistuttava, ehkä rumpua soittava hahmo. Symboleiksi taulukoin monia shamaaniin liittyviä asioita, kuten sarvet, noitarumpu, kuksa, eläinten päät ja nahat. Symboleina pidän myös bändin jäsenten käyttämiä muita riipuksia, vanhoja tavaroita, soittimia, sekä vettä, tulta, laavaa, pimeyttä, mystiikkaa ja eläinten sarvia ja kalloja. Hyvin pitkälle nämä kaikki edellä mainitut elementit löytyvät myös kansanomaisuus -sarakkeesta. Lisänä tästä sarakkeesta löytyvät myös sanat vaatetus, pukeutuminen, lumi, koskenlasku, tukki, ruska, eläimet ja suomen lipun värit kypärässä.

Haastattelussa korostuu yksinkertaisuus ja luonnollisuuden arvostaminen. Vastauksissa ilmenee, että kansikuvat, promokuvat ja albumien musiikki luovat yhdessä kokonaisuuden, vaikkei sitä varsinaisesti mainitakaan. Kansikuvien ideat pohjautuvat bändin perustajajäsenen ideoihin, jotka taiteilija on kuvaksi työstänyt. Ideat kuviin juontuvat vanhanajan elämästä, vanhan kansan tarinoista, vanhasta kulttuurista ja vanhoista rakennuksista. Ne linkittyvät aina albumien teemoihin ja kappaleisiin. Haastateltava kertoo kansitaiteen viestivän levyn sisällön tunnetiloja ja maisemia, ikään kuin visualisoiden albumin sisältöä.

"Oikeastaan ainoastaan levyn sisällön tunnetiloja ja "maisemia". Me ei olla haluttu kauheasti ottaa bändinä ja musiikillamme sen kummemmin kantaa, joten sen kummempaa viestiä ei myöskään kannessa ole. Toki sellaista yleistä fiilistä, joka sopii bändille ja folk metal sceneen ylimalkaan."
(Korpiklaani)

Haastattelussa ilmenee myös Suomen kesän ja luonnon arvostaminen, jotka näkyvät kansitaiteessa. Kalevala mainitaan osin myös inspiraation lähteeksi. Kansissa seikkailevan vanhan miehen kerrotaan syntyneen bändin shamaani-symbolin pohjalta.

”Aikanaan kansiemme Vaari-hahmo syntyi ideaani pukea rummuttava shamaani tikku-ukko symbolimme ihmismäiseksi hahmoksi, joka sitten seikkaili aina levyjemme kansissa. Se on ollut pysyvä teema kahden ensimmäisen levyn jälkeen, joissa symbolimme oli vielä pelkkä symboli. Kulkija levyllä taas itse hahmo ei ole näkyvissä vaan kansi kuvaa katsotaan ikään kuin Vaarin silmin.” (Korpiklaani)

Pukeutuminen on kehittynyt alun perunasäkkivaatetuksesta bändin jäsenten omanlaiseksi, persoonalliseksi, fiilispohjaiseksi pukeutumiseksi. Kaikilla jäsenillä on omanlaisensa tyyli, jotka korostavat heidän omia persooniaan myös siviilissä. Tästä ote haastattelusta:

”- - Nytemmin olemme kutakuinkin löytäneet oman stailimme ja oikeastaan pukeutumisellamme vaan korostamme sitä millaisia me oikeastikin olemme.” (Korpiklaani)

Haastateltavan mukaan ainoa kansanperinteeseen liittyvä seikka pukeutumisessa on jäsenten käyttämät Kalevala-korut. Kansanperinteen näkökulmasta viitteitä löytyy enemmän musiikin puolesta. Bändin tyyli on muovautunut yleismaailmallisemmaksi osin myös kiertäessä maailmaa. Promokuvien vaatteet ovat samat kuin keikkavaatteetkin, ja asut ainutlaatuisia ja näyttäviä. Osa asuista on teetetty, osa ostettu valmisvaatteina kaupasta, alkuaikoina myös kirpputoreilta.

Havaintojeni mukaan bändin albumien teemat tuntuvat olevat tarkkaan mietittyjä, jotka ilmenevät selkeästi myös kansikuvissa. Haastattelun mukaan bändin jäsenten pukeutuminen on kehittynyt vuosien saatossa persoonalliseksi ja ainutlaatuiseksi, jonka huomasi myös omassa analyysissäni. Jäsenet ovat etenkin viimeisimmillä albumeilla omalle pukeutumistyylilleen uskollisia. Olisin odottanut haastattelussa kerrottavan, että niin kansikuvien sisältö kuin promokuvien vaatetuskin juontaisivat juuriaan enemmän erilaisista kansanperinteeseen liittyvistä piirteistä. Odotin puheita luonnon ja suomalaisuuden arvostamisesta, perinteiden vaalimisesta tai kansallisromantiikasta, mitä kuvissa mielestäni on hyvin selkeästi nähtävissä. Kansikuvien mainitaan perustuvan mm. vanhaan kulttuuriin ja perinteisiin, mutta ne eivät tunnu olevan erityisen vahvoja vaikuttajia, tai ainakaan

niitä ei haastattelun mukaan haluta kuvien katselijoille erityisesti viestiä. Yhdessä lauseessa mainitaan ohimennen musiikin puhuvan puolestaan kansanperinteeseen liittyvistä seikoista. Toisaalta voisi ajatella, että tällaiset lähtökohdat voivat olla sekä haastateltavalle että bändille itsestäänselvyksiä, eikä niitä sen takia haluta erityisesti korostaa, vaikka ne kuvista löytyvätkin. Tai sitten bändi tosiaan keskittyy niiden esilletuomiseen musiikissaan. Kuvia katsellessani näen hyvin monia, ns. perinteisiä yksityiskohtia. Haastateltava mainitsee myös bändin jäsenten pukeutumisen promokuvissa viestivän heidän omaa persoonaansaakin. Ehkä perinteiset, ns. kansanomaiset vaikutteet ovat niin syvällä jäsenten omassa persoonassa, että niitä ei erityisesti haluta korostaa bändin visuaalisessa annissa. Ehkä ne ovat bändille itsestäänselvyksiä.

6.5 Tulkinta

Tässä osiossa esitän tulkintani aineistosta koskien aiemmin asettamiani tutkimuskysymyksiä. Käsittelen bändejä nyt yhdessä, etsien aineistosta samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Tulkintaosuus on muotoutunut analyysin aiemmista, Luutosen (1997) olemusanalyysiä mukailleista vaiheista ensivaikutelma ja perehtyminen. Osio on jaettu kahden osaan tutkimuskysymyksittäin.

6.5.1 Kansanperinne kansitaiteessa ja promokuvissa

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni pyrki etsimään vastauksia siihen, minkälaisia kansanperinteeseen liittyviä piirteitä aineistoni bändien kansitaiteesta ja promokuvista ilmenee. Tämän tutkimuskysymyksen kohdalla painottuu oma kuva-analyysini, jota ensivaikutelma ja haastattelut tukevat. Seuraavaksi esittelen tulokset.

Luonto kaiken lähtökohtana

Suomalaisten suhde kotimaahan ja kiintymys luontoon on ollut vahva suomalaisessa kansallisessa mytologiassa, lauluissa ja runoissa. Kiintymys kotiseutua kohtaan ympäristön kautta koetaan vahvemerkiksi kuin kiintymys ihmisten kautta. (Anttila, 1993, s. 111.) Kansikuvissa ja promokuvissa luonnon läsnäolo on kaikilla bändeillä hyvin vahva. Etenkin kansikuvissa luonto on jokaisessa vahvasi esillä, suurin osa kuvista on maisemakuvia tai muita kuvia luonnosta. Moonsorrow poikkeaa näistä hieman: yhdessä kuvassa pääosassa on puusta tehty risti yksinkertaisella taustalla ja yhdessä taideteos suuresta puusta. Bändien kansikuvissa luontoa kuvataan vahvana, jylhänä, voimakkaana, puiden ja metsän ympäröivänä, yksinkertaisena. Osa kuvista viestii yliluonnollisia, maagisia luonnon voimia. Metsä, vuoristo, vesistö tai voimakas taivas ovat tyypillisiä kuville. Kahden bändin

kuvista löytyy myös tulta ja kuumaa laavaa, jotka voidaan nähdä kuvastavan vahvaa ja voimakasta luontoa. Joskus kansikuvat ovat maalauksellisia taideteoksia, joskus hyvinkin yksinkertaisia kuvauksia suomalaisesta luonnosta tai luonnon yksityiskohdista kuten puusta tai suuresta kivistä. Finntroll keskittyy kuvaamaan tietynlaisia kohtauksia luonnon keskellä, pääroolissa ovat omanlaatuiset peikot tai otukset, ympärillään mystinen, synkähkö luonto. Korpiklaani kuvaa taas kansikuvissaan tyypillisiä suomalaisia, usein pohjoisen tai maaseudun maisemaa.

Symboliikka levyjen kansitaiteessa on hyvin samankaltaista kuin taiteessa käytetyssä symbolismissa. Eurooppalaiset taiteilijat kääntyivät 1800-luvun lopulla kohti kansallisista mytologioista kumpuavia aiheita, symbolismia. Tämän uusromanttisen suuntauksen tyypillisiä aiheita olivat kansanperinne, jylhä luonto ja myytit, kuolemaa ja sairauksia käsittelevät aiheet sekä viehtymys luonnon pimeään puoleen. Luonnon nähtiin symboloivan erilaisia tunnelmia ja ajatuksia. Synkät ja pimeät metsät saattoivat vihjailla tuntemattomista alueista, ihmismielen salatuista puolista. (Lahelma 2015, ss. 11–12, 16, 25, 30.) Kuolemaan viittaavat seikat tulevat esiin etenkin Moonsorrow'n kansikuvan puusta roikkuvilla hirtetyillä ihmishahmoilla ja verisillä promokuvien bändin jäsenillä. Korpiklaanin yhdessä kansikuvassa näyttäytyy sairas nainen ja bändin Vaari-hahmon puuhat ja asusteet viestivät parantajahenkisestä toiminnasta. Lähes kaikkien bändien kansitaiteesta löytyy myös pääkalloja ja yleisesti kuolleisiin tai kuolemaan viittaavaa symboliikkaa tai tunnelmaa. Tämä ilmenee mm. mystisenä, salaperäisenä ja tuonpuoleisena tunnelmana.

Metsät ja puut ovat lähes kaikissa kansikuvissa mukana jollain tapaa. Kuvissa näkyy taustalla metsää, muutamaa puuta voidaan kuvata lähempää tai yksittäinen puu on saatettu nostaa kuvan pääosaan. Uusromanttisessa taiteessa aiheina käytetyt puut ovat keskeinen elementti suomalaisen kansanperinteen näkökulmasta. Puu nähtiin kaiken alun symbolina. Puihin on liitetty käsitteitä hedelmällisyydestä sekä ajateltu niiden kertovan ihmisille kohtalosta ja tulevaisuudesta. Suomalaisessa kansanperinteessä puiden nähdään toimineen myös yhdyssiteinä elävien ja kuolleiden välillä. (Huusko, 2015, s. 78.) Moonsorrow'n yhden kansikuvan pääosassa esiintyvä suuri maalattu tai piirretty puu voisi kuvastaa juuri tätä elävien ja kuolleiden yhteyttä. Suurin osa bändien kuvissa esiintyvistä puista on havupuita, todennäköisesti kuusia ja mäntyjä. Huuskon (2015, s. 78) mukaan kuusimetsälle on liitetty sekä suojelevaa että pelottavaa merkitystä. Tässä yhteydessä näkisin jälkimmäisen vaihtoehdon tyypillisemmäksi. Korpiklaanilta löytyy myös lehtipuita, jotka luovat jollain tapaa pehmeää, seesteistä tunnelmaa.

Muutamasta kuvasta löytyy suomalaiselle talvimaisemalle tyypillistä lumista ja jäistä luontoa. Talvimaisemien kuvaus on myös yksi Pohjoismaalaisen symbolismin taiteelle tyypillinen piirre. Huuskon mukaan talvimaisemien kuvauksessa tyypillistä oli myös yömaisemat, sillä yö ja etenkin tähtien tai kuutamon valaisema maisema on mielikuvitukselle herkullista. (Huusko, 2015, ss. 77–78.) Suurimmalta osalta bändejä löytyy synkkiä, pimeitä ja yöllisiä maisema- tai luontokuvia kansitaiteesta sekä promokuvista. Kansikuvissa suomalaista luontoa kuvataan tyypillisesti yksinkertaisten, mutta kauniiden maisemien kautta. Tyypillisesti luonto ei näyttäydy kuvissa erityisesti kauniina tai monimuotoisena, vaan niissä halutaan tuoda esille sen aitoja, yksinkertaisia, joskus karujakin maisemia ja luonnon suuria voimia. Kasvillisuus on yleensä karua, mutta ruskan värit, tulen leimut tai yksinkertainen järvimaisema voivat katsojan mielestä näyttäytyä kauniina. Yksinkertainen luonto antaa joissain kuvissa tilaa salaperäisille, mystisille voimille.

Huuskon (2015, s. 78) mukaan metsän suojassa uskottiin myös peikkojen ja maahisten viihtyvän. Peikot ja omalaatuiset otukset ovat tyypillisiä Finntrollille, niin kansikuvissa kuin teemaan sopivina asusteinakin viimeaikaisissa promokuvissa. Peikkojen elämää kuvataan niin metsämaisemassa kuin karussa tuonpuoleisessa maailmassa, jota usein raamittaa mystinen tunnelma tai puumaiset, kuvan päälle taiteillut bändille tyypilliset koukerokoristeet. Huuskon (2015, s. 80) mukaan symbolistisessa taiteessa annettiin myös eläimille ja luonnonilmiöille inhimillisiä piirteitä. Kyseisen bändin otukset esiintyvätkin kansikuvissa osin ihmisen kaltaisina ja promokuvissa viimeisimmillä albumeilla käytetyt korvat ja sarvet voidaan nähdä viittaavan myös tähän. Sarvet löytyvät myös Korpiklaanin kansitaiteesta seikkailevan Vaari-hahmon päästä. Vaarin sarvet voisivat olla poron, mikä sopisi hyvin osan kansitaiteen Pohjois-Suomalaisiin maisemiin.

Levyjen kansitaiteessa on kuvattu myös eläimiä luonnon keskellä. Perinteisessä suomalaisessa kuvastossa ja mytologiassa nähdään esiintyvän usein eläimiä, joita voidaan pitää pyhinä. Eläimet kertovat suomalaisten juurista ja läheisestä suhteesta luontoon. Näitä eläimiä on pidetty myös niin riistaeläiminä kuin symboleina nykypäivän suomalaisissa tuotemerkeissä. Esimerkiksi joutsenta pidetään suurena, valkeana, puhtautta symboloivana eläimenä. Laulujoutsen on valittu myös Suomen kansallislinnuksi vuonna 1981. Suomessa, erityisesti Kalevalassa Tuonelan joutsen on liitetty osaksi kuolemaa. (Pentikäinen, 2005, s. 58.) Joutsen esiintyy Korpiklaanin kansikuvassa yhdessä Vaari-hahmon

kanssa. Vaari rummuttaa rumpuaan kuuman laavan ja vuoristomaiseman keskellä. Bändin haastattelun mukaan koko albumi pohjautuukin Kalevalaan, jonka takia sen kannessa on Tuonelan joki sekä joutsen. Pentikäisen (2005, s. 58) mukaan Suomessa pyhinä eläiminä pidetään myös karhua, hirveä, sotkaa ja kurkea. Kaikkien aineistooni kuuluvien bändien levynkansista löytyy susi, ja lähes kaikilta jokin musta lintu, varis, harakka tai korppi. Ensiferumin kansitaiteesta löytää myös hevosen. Kansanperinne kertoo voimakkaista työhevosista, jotka ovat olleet tärkeässä roolissa elinkeinon saavuttamisessa. Eri-tyisesti suomenhevosta on pidetty lämpimänä, uskollisena, empaattisena ja viisaana kumppanina ihmiselle. (Korkiakangas, 2005, s. 39.) Bändin kuvissa hevonen on mukana taisteluissa esiintyen arvokkaana ja suurenmoisena eläimenä. Eläimet esiintyvät kuvissa myös toisella tapaa. Suuressa roolissa kansikuvissa ovat eläinten nahasta valmistetut turkikset, päähineet, soittimet, jalkineet sekä eläinten sarvet ja kallot. Sarvet esiintyvät niin suurina, komeina koristeina kuin asusteinakin, mutta myös astioina juomille, juomasarvina. Promokuvien pukeutumisessa eläinten nahka on yksi käytetyimmistä materiaaleista; sitä löytyy mm. housuista, liiveistä, takeista, jalkineista, vöistä ja rannekkeista.

Menneisyys pukeutumisen inspiraationa

Luonnollisuus on tärkeässä asemassa myös lähes kaikissa promokuvissa. Tyypillisesti vähintäänkin kuvien värisävyt ja asut ovat luonnonläheisiä, kuten ruskeita, harmaita tai oransseja. Useimmiten bändien jäsenten asut viestivät joko hyvin alkukantaista tai kansanomaista pukeutumista tai vanhaa aikaa ja ne on valmistettu joko kokonaan tai osin luonnonmateriaaleista. Etenkin viime vuosina julkaistuissa albumeissa näkyy myös nykyaikaisempia asuja, kuten mustia nahkakappeja ja -housuja tai muuten malliltaan ja materiaaleiltaan nykyaikaisempia ja tyypillisempiä metallibändin vaatteita. Korpiklaanin asut ovat kautta aikojen olleet hyvin samanlaisia ja omalaatuisia albumista toiseen. Aivan alkuvuosina bändin asut olivat enemmän ”perunasäkkityyliä”, mutta suurimmassa osassa asut vähintäänkin viestivät vanhaa aikaa materiaaleineen, malleineen ja muine yksityiskohtineen, hyödyntäen kuitenkin nykyajan vaatteiden valmistuksen mahdollisuuksia.

Kahden bändin haastattelussa ilmenee kiinnostus historian sankareita ja sotureita kohtaan. Kiinnostus on toiminut kuvissa inspiraationa ja onkin selkeästi niissä näkyvissä, niin kansitaiteessa kuin promokuvissakin. Ensiferum erottuu tässä teemassa kansitaiteellaan, kuvien päähenkilö näyttäytyy jokaisessa kuvassa miekka ja kilpi kädessään. Muutama kuva on kuin suoraan taistelusta; hahmo nojaa miekkaansa kielekkeellä, jonka alapuolella sotajoukot taistelevat toisiaan vastaan keihäineen tai hahmo on ratsunsa päällä miekka

ojossa valmiina ympärillä vellovaan taisteluun. Useassa promokuvassa myös bändin jäsenillä on kädessään miekkoja ja kirveitä pukeutumistyylin viestiessä menneyttä, historiallista aikaa. Kahdessa promokuvassaan Moonsorrow on pukeutunut samankaltaisiin asuihin miekat, kilvet ja muut sotavarusteet päällään. Haastatteluiden mukaan kuitenkin molemmat bändit ovat vuosien varrella halunneet irtautua larppaamista muistuttavista asusteista ja pukeutumistyylistä. Myös Finntrollilta löytyy yhdestä promokuvastaan erilaisia, vanhaa aikaa viestiviä sota-aseita. Näiden käyttäminen liittyyneen kuitenkin enemmän valittuun kuvan teemaan kuin varsinaisesti sota-aiheisiin taisteluihin. Laakson (2020, s. 51) mukaan tällaisten sota-aseiden käyttö ja keskiaikaishenkinen pukeutuminen on folk metalissa tyypillistä ja se on iskostunut myös genren fanien mieleen muodostuen tietynlaiseksi tunnusomaiseksi pukeutumistyyliksi bändien livekeikoilla.

Bändien alkuvuosien albumien promokuvien pukeutuminen on yleisesti hyvin alkukantaisista, yksinkertaisista kansanomaisista yksityiskohtia ja historiaa viestivää pukeutumista luonnonmateriaaleineen. Vaatteina löytyy esimerkiksi ns. perunasäkkejä, eli pellavaisia reiluja tunikoita, viittoja, kaapuja ja rautapaitoja. Kahden bändin kansitaiteissa seikkailtavat hahmot, Ensiferum- ja Vaari-hahmo, ovat myös pukeutuneet saman henkisiin vaatteisiin. Kaikilla bändeillä pukeutuminen on kuitenkin viime vuosina kääntynyt hieman nykyaikaisemmaksi, kuitenkin bändille uskollisen tyylin keinoin. Materiaaleina läpi vuosien on käytetty todennäköisesti luonnonmateriaaleja, kuten puuvillaa, pellavaa, nahkaa ja metallia, ja tyylit viestivät vanhoja perinteitä malleillaan ja yksityiskohdillaan. Nahkaiset vyöt, rannekkeet ja kaulariipukset ovat tyypillisiä kaikilla bändeillä. Vuosien varrella bändien pukeutumistyyli on muodostunut omalaatuiseksi, joko albumilta toiseen jatkuvalla omalaatuisella tyylillä, keksien joka albumille oman tyylinsä tai jotain näiden väliltä. Kaikkien bändien pukeutumisessa on kuitenkin viitteitä menneestä ajasta ja kansanomaisesta pukeutumisesta myös viimeisillä albumeilla. Kaikilta bändeiltä löytyy pukeutumisesta myös nykyaikaisempia nahkahousuja, -liivejä, -viittoja tai -takkeja. Mielenkiintoista on nähdä bändien vaatetuksessa perinteiseen kansanomaiseen, uniformutyylliseen miehenpukuun 1500-1600-luvulla viittaavia lyhyitä ja pitkiä takkeja, liivejä ja saappaita (Finntroll ja Korpiklaani). (Lönnqvist, 1978, ss. 46–48.) Kahden bändin promokuvissa on käytetty myös paljon erilaisia hattuja. Lönnqvistin (1978, ss. 56, 58) mukaan tällaiset leveälieriset hatut ja silinterihatut kuuluivat 1800-luvulla tyypilliseen miehen juhlapukuun.

Bändien pukeutuminen muutamassa promokuvassa on myös omalla tavallaan sotkuista, likaista tai riehuista. Verta voi löytyä bändin jäsenten naamasta tai vartalosta ja vaatteet

voivat olla rikkinäisiä. Likaisen tyylin näkisin yleisesti liittyvän juuri taisteluista palaneisiin sankareihin. Ensiferumin kaikissa promokuvissa kasvoihin vetämät pienet sota-viivat voitaisiin nähdä valmistautumisena tulevaan, ehkä taistelulliseen koitokseen. Toisaalta, Moonsorrow'n erään albumin nimeen vedoten sen promokuvan rikkinäiset ja likaiset asut viittaisivat enemmän kuolleiden pukeutumiseen kuin taisteluihin. Finntrollin likaisuuden ja verisyyden näen viestivän vahvaa omanlaatuista huumoria, joka omalla tavallaan ilmenee myös bändin muissa promokuvissa. Huumorillaan bändi ehkä viestii, ettei pukeutuminen ole niin vakavaa. Korpiklaani on kautta aikojen pukeutunut kuviinsa aina siististi ja asiallisesti, mikä erottuu muista bändeistä.

Jo aiemmin esille tulleita kuvista löytyviä, symboleiksikin nähtäviä yksityiskohtia voidaan luokitella myös asusteiksi. Luutosen mukaan asusteet ovat tärkeä osa pukeutumista. Usein persoonallinen pukeutuminen rakennetaan tai vähintään viimeistellään asusteiden avulla. (Luutonen, 2003, s. 225.) Pääasiallisina asusteina bändien promokuvissa voidaan pitää mm. voimia, rannekeita, kaula- ja rannekoruja sekä hattuja. Myös kansi- ja promokuvissa käytetyt eläinten nahat ja sarvet voidaan nähdä asusteina. Lönnqvistin (1978, ss. 9–14) mukaan koristautuakseen ihmiset ovat käyttäneet päähineinä ja riipuksina mm. riistaeläinten päänahkoja, sarvia ja hampaita, ilmaisten myös korkeaa sosiaalista arvoa tai taloudellista valtaa. Bändien lähtökohdat tämän suhteen ovat ehkä enemmän teemaan eläytymisessä. Asusteiksi tässä yhteydessä näen myös bändien jäsenten kädessä pitämät miekat, veitset, muut sota-aseet sekä soittimet. Korpiklaanin kuvissa käyttämät soittimet ovat sekä perinteisiä kansanomaisuutta henkiviä, että nykyaikaiselle metallimusiikille tyypillisiä soittimia. Bändin kansitaiteen Vaari-hahmo kantaa mukanaan muutamassa kuvassa noitarumpua muistuttavaa soitinta, joka vilahtaa myös yhdessä promokuvassakin. Osa nykyaikaisista soittimista, haitari ja viulu voidaan nähdä myös perinteisenä kansanomaisena soittimena, kuitenkin kuvassa modernina versiona. Finntrollin promokuvissa vilahtaa banjo sekä yhdessä promokuvassa huumorilla väritetty, kenties nahasta ja jouhista valmistetut alkukantaiset kielisoittimet. Bändin kansikuvien asusteina kuvien hahmoilta on löydettävissä myös mm. kypäriä, kilpiä, miekkoja ja muita sota-aseita, pääkalloja ja kettinkejä. Korpiklaanin Vaari-hahmon asusteita ovat sarvien ja noitarummun lisäksi myös mm. tuohesta valmistettu laukku ja saappaat, kuksa, juomasarvi ja hartioilla eläimen talja. Immosen ym. (2008, s. 494) mukaan metallimusiikin edustajien pukeutumiseen tyypillisesti kuuluvat niitit, nahka, luotivyyöt ja erilaiset kuolemansymbolit. Nämä asusteet ovat nyt saaneet seuraansa historiallisia, menneisyyden tarumaihinkin liitettyjä

symboleita. Asusteet tuovat kuviin persoonallisuutta, ja erityisesti pieniä, mutta voimakkaita kansanomaisia yksityiskohtia.

Promokuvissa korostuu omalaatuinen taisteluhenki, vahva asenne ja itsevarmuus. Suurin osa kaikkien bändien jäsenistä on pitkähiuksisia miehiä, ja kuvissa hiukset ovatkin aina auki. Nykyaikaistuminen vaatetuksessa ja tietynlainen metallibändille tyypillinen pukeutumistyyli luonee uskottavuutta ja ammattimaisuutta niin genren sisällä kuin ulkopuolellakin. Näen pukeutumistyyliissä pientenkin kansanomaisten piirteiden luovan arvokasta ja ainutlaatuista vivahdetta bändien imagoon. Tätä voidaan pitää myös tärkeänä seikkana bändeille erottautuakseen kaikista niistä tuhansista muista bändeistä.

Kansallisen menneisyyden arvostus

Maaseutuun ja sen maisemaan pohjautuvat usein mielikuvat suomalaisuudesta, sen yhteisestä kansasta, kielestä ja kulttuurista. Korkiakankaan (2005, s. 36) mukaan maaseudun kauniisiin maisemiin ja luonnon rauhaan yhdistetään idyllinen, harmoninen, ihmisläheinen ja yhteisöllinen elämä. Korpiklaanin kaikkien albumien kansikuvia voisi juuri kuvata sanoin perinteinen suomalainen maisema. Von Bonsdorffin mukaan myös maisemaa voidaan pitää symbolina. Ihmisen kasvaessa ja kiintyessä tiettyyn maisemaan, siitä tulee osa omaa tarinaa ja itseä. Maisema voi nousta myös kollektiiviseksi symboliksi taiteilijoiden ja kirjailijoiden kuvausten kautta. Maisemat myös erottuvat ympäristöstä poliittisten ja historiallisten tapahtumien kautta. (Von Bonsdorff, 2005, s. 44.) Korpiklaanin kansitaiteelle tyypillistä suomalaista maisemaa ei nostettu mitenkään erityisasemaan tai arvostuksen kohteeksi haastattelussa, vaikka niin olisin odottanut. Ehkä perinteiset, kansalliset vaikutteet, kuten suomalainen maisema, ovat niin suuri osa itseä, ettei sitä tule erityisesti ajatelleeksi.

Haastatteluiden mukaan vanhaa aikaa ja vanhoja perinteitä haluttiin tarkoituksenmukaisesti tuoda kuvissa esille. Toiset painottivat teemaa selkeämmin, toisilla asia ilmeni kevyemmin. Perinteillä tarkoitetaan yleensä kansallisuuteen tai paikallisuuteen kuuluvia merkityksiä. Perinteet ovat jatkuvan muutoksen alla, ne elävät, jatkuvat, muuttuvat ja syntyvät uusina. Tutkiessaan korsnäsinpaitoja Luutonen esitti perinteiden yleensä ilmenevän konkreettisesti tuotteen materiaalissa, muotoilussa, koristelussa, käyttötavoissa tai valmistustekniikassa. (Luutonen, 1997, s. 28.) Haastatteluissa mainittiin perinteiden ilmenevän mm. pukeutumisessa, pienissä yksityiskohdissa ja yleisesti perinteisten teemojen ja vanhan ajan elämän ja tarinoiden esille tuomisessa.

Suomen kansallissymbolin, Suomen valtion lipun värit ovat löydettävissä bändien kansitaiteesta ja promokuvista. Ensiferumin kaikissa kansikuvissa seikkailevan jumalallisen Ensiferum-hahmon kädessä on taistelua henkivä kilpi, jonka keskustaa koristaa Suomen lipun värit ja risti. Korpiklaanin yhdessä kansitaiteessa Vaari-hahmon päässä on myös saman henkinen sinivalkoinen kypärä Suomen lipun ristillä. Osassa näiden bändien kansitaidetta on myös käytetty sinivalkoista värитеemaa, jonka voisi olettaa viestivän suomalaisuuden arvostuksesta tai halusta tuoda sitä esille. Suomalaisuuden arvostus ilmeni myös kahdessa haastattelussa. Suomalaisuutta ja omia juuria haluttiin ilmaista kuvissa kuvaamalla paikallista luontoa. Toisessa haastattelussa suomalaisuus haluttiin tuoda esille juuri kansitaiteen hahmon sinivalkoisen kilven avulla. Kaikilta bändeiltä löytyy myös värimaailmaltaan synkkiä tai tummasävyisiä kuvia. Tummat kuvat voitaisiin tulkita myös suomalaisiksi tyyliksi, toisaalta se on tyypillistä myös metallibändeille.

Sankari- ja soturiteemojen käyttö juontanee juurensa kiinnostuksesta historiallisiin aiheisiin, kuten jo aiemmin esitin. Ensiferum mainitsee pukeutuvansa keskiaikahenkisesti ja keskiajan vaikuttavan muutenkin kuvien tyyliin, joka myös kuvista selkeästi erottuu. Bändin levykansissa seikkaileva historiantuntuinen vahva, jumalmainen Ensiferum-hahmo viestii suuria voimia ja valtaa. Paikallisen historian sankarit ja taistelijat tuntuvat kiehtovan, jonka tyyliä kuviinkin on haluttu luoda. Moonsorrow`n haastattelussa ilmenee kiinnostus viikinkejä, pakanallisuutta, mytologioita ja muinaisia teemoja kohtaan. Muinaisskandinaavista mytologiaa on säilynyt mytologisia runoja sisältävässä Eddassa. Edda on runokokoelma muinaistaruja skandinaavisista jumalista, se ei kuitenkaan muodosta yhtenäistä eeposta Lönnrotin Kalevalan tavoin. Eddan pohjoinen mytologia kuvastaa urheaa taistelevaa, heroista elämänasennetta. (Tynni, 1982, ss. 17–18.) Yhteyttä Eddaan ei haastatteluissa mainittu, mutta Eddan tematiikka on hyvin samankaltaista verrattuna Ensiferumin ja Moonsorrow`n osaan kansitaiteesta. Osa kansitaiteesta, mutta etenkin osa promokuvista viestii taisteluita, urheutta ja sankarillisuutta. Toisaalta tällaiset kuvien teemat voitaisiin tulkita myös fantasiamaailmaan; mielikuvituksen tuomiin maagisiin ja yli-luonnollisiin aiheisiin. Ensiferum kuvaakin musiikkigenreään lähinnä fantasiametalliksi. Finntrollin huumorimaiset promokuvat sekä omalaatuiset kansikuvien otukset seikkailuineen sopisivat hyvin fantasiateeman alle. Bändin kuvat erottautuvat omalle taiteelliselle tyyliin uskollisesta ilmaisutavasta albumista toiseen. Korpiklaanin kuvat taas eroavat

näistä perinteisillä maisemillaan ja yksinkertaisilla, pelimannihenkisillä bändipotretilaan. Toisaalta kansitaiteessa esiintyvän lappalaishenkisen Vaari-hahmon loitsut ja rituaalit tuovat kuviin omanlaista mystiikkaa, myyttejä ja jännitystä.

Moonsorrow'n yhden kansikuvan kiveen kirjoitetut riimut kuvaavat haastattelun mukaan muinaista ja pakanallista teemaa. Finntrollin omalaatuiset kansitaiteen riimuhenkiset kuvien raamit voidaan nähdä viestivän myös muinaista, historiallista yhteyttä. Bändien kansikuvissa on kaikissa esillä myös bändien omat logot, joista on löydettävissä myös kansanomaisia piirteitä. Myös logot viestivät vanhaa aikaa ja historiaa riimukirjoitus- ja kelttiläistyyllisillä kirjaisintyypeillään. Ne ovat persoonallisia ja pysyneet lähes samoina kaikilla albumeilla, poikkeuksena Finntroll, joka on varioinut logoaan joka albumillaan aina hieman. Logoista löytyy myös metallibändeille tyypillistä tyyliä ja uskottavuutta. Logot voidaankin määritellä bändin symboleiksi. Koskennurmi-Sivosen (2012, s. 65) mukaan symboli voi olla suunniteltu tai suojattu, kuten yritysten tai brändien merkit, jolloin yhteys on helposti tunnistettavissa. Kiinnostavaa on myös se, että Korpiklaani on kehittänyt tikku-ukkomaisesta shamaani-symbolistaan oman tuotteensa, joka kansikuvien lisäksi esiintyy välillä myös promokuvissa riipuksena jäsenten kaulassa.

Bändien kuvia on inspiroinut myös kansallinen taide ja runous. Ensiferum mainitsee haastattelussaan tavoitelleensa kansitaiteessaan osin Akseli-Gallen-Kallelan henkistä maailmaa. Kortelainen (2005, s. 67) kuvaa kaipuun aitouteen ja kansanomaisuuteen olevan tyypillistä Gallenin taiteessa ja imagossa, joka sopiikin myös tähän genreen. Kansallinen taide näyttää olevan inspiraationa kansitaiteeseen tällä bändillä, tosin muiltakin bändeiltä tätä henkeä on näkyvissä. Kuvissa korostuvat yksinkertainen suomalainen luonto ja sen suuret voimat ja mahdollisuudet. Ensiferumin lisäksi myös Korpiklaani mainitsee haastattelussa inspiraatioksi osin Kalevalan, mikä aineistossa selkeästi myös näyttäytyy. Virtasen (1991, s. 9) mukaan Kalevalainen runous edustaa suomalaista perinnettä ja kansanrunoutta, joka on saanut sekä kansalliseepoksen että kansanhengen symbolin aseman. Yhdessä kuvassa Ensiferumin Väinämöisen näköisellä hahmolla on kädessään kanteletta muistuttava soitin. Tässä kuvassa on salaperäinen, maaginen tunnelma ehkäpä yöllisine maisemineen. Laaksosen mukaan Elias Lönnrotin sijoitettua kantele Kalevalaan keskeiseen asemaan Väinämöisen soittimeksi, alettiin se nähdä Suomen kansallissoittimena. Kantele säesti runonlauluja ja kiinnitti kansallista huomiota laajemmin vasta myöhemmin. Kanteleen imagoa haluttiin nostaa ja tuoda soitinta suomalaiseen yleissivistykseen

kuuluvaksi koulusoittimeksi. (Laaksonen, 2005, s. 18.) Metallibändit ovat saaneet liitettyä visuaalisuuteensa myös kalevalaista kuvastoa. Immosen ym. (2008, ss. 493–494) mukaan Kalevalan voidaankin nähdä olevan vahvasti läsnä nykyisessä nuorisokulttuurissa ja kansallisen identiteetin osana popmusiikkia.

Promokuvista bändin jäsenten kaulasta löytyy usein riipuksia. Riipuksista yleisimmät ovat Thorin vasara, kuuta muistuttava riipus sekä yhden bändin oma kansitaiteessakin esiintyvä shamaani-symboli. Mjölner -nimelläkin tunnettu, ukkosenjumala Thorin vasara on peräisin skandinaavisesta mytologiasta. Thorin vasaraa ja kuun muotoista, ilmeisesti nimeltään Hirvenpää -korua on valmistanut suomalainen Kalevala Koru Oy (Kalevala Koru Oy, 2020). Uskoisin kuvissa esiintyvien korujen olevan juuri näitä koruja. Kalevalakoruja pidetään osana suomalaista perinnettä, korujen juurien ollessa syvällä kansallisessa menneisyydessämme. Korut muistuttavat Suomen muinaisista uskomuksista ja mytologiasta. Yritys perustettiin vuonna 1937 jäljentämään museoiden muinaiskoruja Suomesta ja lähialueilta löydetyistä koruista sekä elävöittämään kalevalaista kulttuuria. (Laaksonen, 2005, s. 15.) Kalevalan inspiroimana Ensiferum on luonut kansitaiteeseensa myös aikaisemmin esille tulleen hyvin kansanomaisesti pukeutuneen, jumalmaisen Ensiferum-hahmon. Vanhan miehen hahmo muistuttaa vahvasti Väinämöistä, joka toimii ainutlaatuisena bändin tunnusmerkkinä kansitaiteessa. Hahmon soturimainen olemus viestii valtaa, kuniaa ja jumalallisia voimia.

Muutamasta kuvasta Korpiklaanin Vaari-hahmon kädestä löytyy kuksa tai juomasarvi. Olettaisin näiden sisältävän jotain alkoholijuomaa. Kyseisen bändin kansikuvia kaunistavat järvimaisemat voisivat viitata järvi-Suomeen, ja näin ollen siellä perinnejuomana pidettyyn Sahtiin. Toisen bändin yhden promokuvan kapakkamainen tunnelma viestii vanhan ajan kestikievarimaista tunnelmaa. Mustamon (2016) väitöksessä ilmeni, että suomalaisessa black ja folk metalissa on erityisluonne alkoholikulttuurin suhteen. Suomalaisia genrejen edustajia kuvataan kovina viinan juojina, erottuen myös koko metallimusiikkikulttuurin edustajista. Suomalaisten vahva alkoholikulttuuri tunnetaan myös metallimusiikin ulkopuolella suomalaisten ja ulkomaalaisten keskuudessa. Suomalaiset pitävät kiinni kansanomaisesta alkoholikulttuuristaan, asettaen sivistyneen eurooppalainen alkoholikulttuurin sen vastakohdaksi. Mustosen haastattelemat erään folk metal -bändin muusikot kertoivat haluavansa kuvailla musiikissaan suomalaista alkoholikulttuuria, ja tämän ilmenevän heidän biiseistään selkeästi. (Mustamo, 2016, s. 143.) Visuaalisesti tällaiset esiintymät ovat aineistossani vain pienessä roolissa, ja vain osa omaa tulkintaani, mutta

genren tuntien tällainen kulttuuri on vahvasti läsnä mm. bändien livekeikoilla ja esimerkiksi musiikkivideoilla.

Kansallisromanttiset vaikutteet ilmenevät aineistossani vahvasti. Käsitykset kansakunnasta, menneisyydestä ja luonnosta voidaan nähdä olevan peräisin romantiikasta. Mustamon mukaan tällaiset piirteet usein kiinnostavat myös folk metal -bändejä, kuten aineistotankin ilmenee. Kuten olen jo aiemmin esittänyt, kiinnostus luontoa, tiettyä historian aikakausia ja muinaisia sankareita kohtaan, sekä ihmisten synkkiä puolia kohtaan näytättyy aineistossani vahvasti. Black ja folk metal -kulttuureissa on tyypillistä kuvata kansallista menneisyyttä ihaillen osana omaa identiteettiä. (Mustamo, 2016, ss. 47–48.) Kansallisromantiikka mainittiin yhdessä haastattelussa kansitaiteen ideoiden pohjaksi, toisessa esitettiin ensimmäisten albumien pukeutumisen alleviivaavan tarkasti sankarioromantiikasta peräisin olevia elementtejä. Vaikka kaikissa haastatteluissa romanttiset vaikutteet eivät tule esille, kuvia tulkitessani yhteys on mielestäni hyvin ilmeinen. Mustamo (2016, s. 47) kirjoittaakin romanttisten käsitysten olevan usein tiedostamattomia.

6.5.2 Lähtökohdat kansitaiteeseen ja promokuvaan

Toinen tutkimuskysymykseni pyrki löytämään vastauksia siihen, minkälaisista lähtökohdista bändien kansitaide ja promokuvat ovat muodostuneet. Kansitaiteessa kiinnitän erityisesti huomiota siihen, mistä kuvien sisältö ja ideat ovat peräisin ja mitä niiden on haluttu viestivän. Promokuvissa etsin erityisesti vastauksia siihen, kuinka bändien jäsenten pukeutuminen kuviin on muodostunut ja mistä asut ovat peräisin. Tämän tutkimuskysymyksen kohdalla painottuvat haastatteluaineistot eli haastattelunantajan näkökulma, joista tulkin muodostan.

Haastatteluiden mukaan kaikkien bändien kansitaide suunnitellaan yhdessä kansitaiteilijan kanssa. Useimmiten ideat kuviin tulevat bändiltä itseltään, joiden pohjalta taiteilija työstää kuvat. Taiteilijalle annetaan usein kuitenkin suhteellisen vapaat kädet työn toteutukseen, ja ensimmäisten vedosten jälkeen kuviin ei bändi kovinkaan enää puutu. Korpiklaanissa yhteistyö tapahtuu vain bändin perustajajäsenen ja taiteilijan välillä, Finntröllillä kansitaiteilija on myös itse bändin jäsen. Bändit ovat tyypillisesti käyttäneet vain yhtä tai kahta kansitaiteilijaa koko urallaan.

Kaikki bändit haluavat kansikuviansa olevan osa yhteistä kokonaisuutta bändin musiikin kanssa. Moonsorrow`n kansikuvien ja kappaleiden sanoitusten välinen vahva yhteys korostuu, muilla sanoitusten ohella bändin musiikki ja yleisesti albumin teema luovat kansikuvien kanssa kokonaisuuden. Haastatteluiden perusteella Moonsorrow`n kansikuvista näkyy vahvasti kansanperinteeseen liittyvät piirteet kappaleiden sanoitusten kautta. Teemoina bändi painottaa pakanuutta ja suomalaisuutta. Ensiferum mainitsee haastattelussaan kansitaiteen viestivän pieniä yksityiskohtia kansanperinteestä, joka ilmenee kuvissa mm. kauniin luonnon, vanhan ajan ja perinteiden, suomalaisuuden kuvaamisessa, sekä soturihenkisessä asenteessa. Muut bändit eivät mainitse kuvien juontavan juuriaan varsinaisesti minkäänlaisten kansanperinteeseen liittyvien seikkojen kautta, tosin kaikilla näitä löytyy niin musiikista kuin erityisesti sanoituksista, mikä ilmeni haastatteluissa. Mahdolliset kansanperinteeseen liittyvät seikat välittyvät todennäköisesti kuviin niiden kautta. Osa Moonsorrow`n kansitaiteesta liittyy mielestäni vahvasti albumien nimiin, mikä ilmenee myös haastattelussa. Muillakin on tätä osin havaittavissa, mutta ei yhtä vahvasti. Finntroll mainitsee pyrkivänsä musiikin, sanoitusten ja visuaalisuuden suhteen tasapainoiseen, omalaatuiseen kokonaisuuteen. Korpiklaani kertoo kansikuvien viestivän levyn tunnetiloja ja maisemia, visualisoiden koko albumia. Tämä on mielestäni mielenkiintoista, ja kuvaakin bändin kuvia sekä havainnollistaa myös haastattelua hyvin. Ensiferumin ja Korpiklaanin Ensiferum- ja Vaari-hahmot on haluttu pitää pysyvänä asiana kansitaiteessa kautta albumien. Korpiklaanin viimeisimmän albumin kansitaide kuvaa maisemaa ikään kuin Vaari-hahmon silmin, vaikkei hahmoa varsinaisesti kuvassa näyäkään. Vaikka kaksi bändeistä kertoo, ettei halua kansikuvillaan viestiä mitään erityistä, kaikki bändit pitävät kuitenkin laadukasta kansitaidetta hyvin merkityksellisenä ja tärkeänä asiana bändille.

Suurimmassa osassa promokuvia bändit esiintyvät takanaan yksinkertainen luontomaisema, joskus myös mystinen ja jylhä tausta. Kaikki bändit ovat ottaneet promokuvia myös jossain ladossa, muussa hirsirakennuksessa tai tiiliseinän edessä. Osa kuvista on otettu studiossa, jolloin taustaksi on liitetty yksinkertainen tausta. Joskus studiossa otettuihin kuviin on muokattu tausta sopivaksi kyseisen levyn kansikuvaan tai albumin yleiseen väri- tai miljööteemaan. Osa kuvista on näin sovitettu visuaalisesti yhteen kyseisen albumin kanssa, joka mielestäni luo näin ammattimaista otetta bändin toimintaan. Toisaalta tietynlaisiin albumeihin sopivat hyvin yksinkertaisemmatkin kuvat, jolloin yhteistä visuaalista teemaa ei välttämättä tarvita, tai teemana voi yleisesti olla vain juuri se yksinkertaisuus.

Kaikkien bändien pukeutuminen promokuvissa on yhtenevää bändin jäsenten kesken. Pukeutuminen promokuvaan suunnitellaan usein yhdessä bändin kesken. Asujen halutaan sopivan yhteen, joka ilmenee myös omasta kuva-analyysistäni. Joillakin bändeillä yhteensopivuus on ilmeisempää, jolloin vaatetuksessa on käytetty esimerkiksi samoja sävyjä tai materiaaleja. Joillain yhteneväisyys on toisenlaista – asut voivat olla hyvinkin erilaisia keskenään, mutta ne sopivat kuitenkin jollain tapaa hyvin yhteen. Korpiklaanin haastattelun mukaan bändin jäsenille on vuosien varrella kehittynyt omat persoonalliset pukeutumistyyli, jotka toistuvat promokuvissa albumista toiseen. Tämä on huomattavissa promokuvissa, mutta tuli ilmi myös haastattelussa. Haastattelusta saa kuvan, että bändin jäsenten pukeutumistyyli promokuvissa on yhtäläinen heidän siviilipukeutumisensäkin suhteen.

Muiden bändien yhtenäinen pukeutuminen ei todennäköisesti kuitenkaan kuvasta jäsenten omaa, persoonallista pukeutumista, vaan näkisin sen yleisesti kuvaavan bändin yhteisiä juuria ja imagoa. Tällainen pukeutuminen voitaisiin nähdä myös roolina ja rooliasuna, jonka avulla tuodaan esille ryhmän ajatuksia ja toimintaa (Honkavaara, 2003, s. 270). Yhteenkuuluvuutta ryhmään toteutetaan pukeutumalla samantyyllisesti. Honkavaara (2003, s. 273) esittää, että ryhmässä samalla tavoin ajattelevat ja samoja asioita arvostavat yksilöt ilmaisevat kuulumistaan samaan ryhmään yhtenäisellä ulkoasulla. Tämä toisaalta ilmenee myös aineistossa, vaikka mikään ei kerro, kuinka paljon bändin jäsenten henkilökohtainen ajatusmaailma, pukeutumistyyli ja bändin imago sekä se, mitä niistä halutaan julkisesti tuoda esille, ovat yhteydessä toisiinsa. Toisaalta, Moonsorrow mainitsi haastattelussa valinneensa päälleen yhdessä promokuvassaan ns. normaalit ”siviilivaatteet”.

Kuten jo aiemmin tuli ilmi, Ensiferumin haastattelussa kerrotaan promokuvien viestivän bändin yleisesti käyttämiä teemoja, kuten historia-, keskiaika- ja soturiteemaa, yleisesti muiden bändien kuvien halutaan perustuvan myös musiikissa käytettyihin teemoihin. Heidän promokuviansa asut ovat myös saaneet vaikutteita elokuvista ja keskiajan historiasta. Moonsorrow taas mainitsee sankariromanttisten teemojen sekä elokuvien vaikuttaneen kahden albumin promokuvaan. Kahden muun bändin kohdalla kansanperinteeseen liittyvien teemojen ei koeta juurikaan olleen kuvien taustalla. Finntrollin teemat ja inspiraatio pukeutumiseen löytyy useimmiten albumien ulkopuolelta, kuten erikoisista tyyli-suunnista. Korpiklaanin haastattelun mukaan he ovat valinneet promokuviansa pukeutumisen täysin fiilis- ja intuition pohjalta. Heillä kansanperinteeseen liittyvät ainoat seikat

haastattelun mukaan ovat koruissa. Oman analyysini perusteella viitteet ovat kuitenkin huomattavasti laajempia. Bändin asuista löytyy mm. paljon luonnonmateriaaleja, perinteisiä suomalaisia, vanhaa aikaa henkiviä vaatekappaleita, hattuja, kenkiä ja koristeluita. Yleisesti kaikkien bändien kuvia katsellessa kansanperinteeseen liittyvät teemat ovat mielestäni niin kansitaiteessa kuin promokuvissakin hyvin merkittävässä asemassa. Bändien käyttämiin musiikillisiin ja sanoituksellisiin teemoihin halutaan eläytyä ja tuoda niitä esille visuaalisesti promokuvissa sekä kansitaiteessa.

Sekä kansi-, että promokuvista on löydettävissä menneisyyden sota-aseita, kuten miekkoja, kilpiä, keihäitä sekä muita perinteisiä asusteinakin pidettäviä esineitä, kuten viikinkikypäriä, vanhoja soittimia ja juomasarvia. Nämä esineet voidaankin nähdä iskostuneen folk metalin esittäjien ja kuuntelijoiden tyyliin. Visuaalisesti tarkasteltuna kaikilta aineistoni bändeiltä löytyi edellä mainittuja elementtejä kuvista. Painotus ja kuvien teemat nojaavat bändien omiin juuriin ja imagoon, erottuen toisistaan myös genren sisällä. Haastatteluissa osa bändeistä mainitsi kuitenkin haluavansa nykyään hieman vältellä tällaisia, jo kliseiksi muodostuneita, ”niin nähtyjä” elementtejä. Kaksi bändeistä mainitsee haluavansa pukeutumisellaan erottua muista genren bändeistä. Folk metal -bändeille tyypillinen ”perunasäkki” -vaatetus, eli keskiaikaistyyppinen vaatetus (esim. pellavaiset ruskeat tunikat), kuten muutamassa haastattelussa tulee ilmi, on nykyään hyvin yleistä ja tyypillistä, etenkin aloittelevilla bändeillä. Analysoimieni bändien promokuvista löytyy kaikista tähän viitteitä, eniten ensimmäisten albumien kansikuvista. Bändit ovat halunneet luopua tästä viime vuosina, ja poikkeaminen kyseisestä tyylistä koetaan nykyään tärkeäksi. Pukeutumisella halutaan erottautua ja sen halutaan olevan persoonallista bändikohdistaisesti.

Haastatteluiden mukaan asut promokuviiin on hankittu eri tavoin. Niitä on hankittu kirpputoreilta, ostettu valmiina kaupoista, lainattu, teetetty käsityönä ja tuunattu omiin tarpeisiin sopivaksi. Lähes kaikki bändit mainitsevat hankkineensa valmiita vaatteita ja sitten tuunanneensa ne sopiviksi persoonallisiksi asuiksi. Kaksi bändeistä mainitsee teettäneensä asuja käsityönä, yksi lainanneensa niitä tai käyttäneensä kuvissa joskus omia siivilivaatteitaan. Lähes kaikki bändit mainitsevat käyttävänsä promokuvien asuja myös livekeikoillaan, jolloin materiaaleihin ja malleihin tulee kiinnittää enemmän huomiota. Yhden haastattelun mukaan asut eivät saa olla hiostavia, niiden tulee kuivua nopeasti, ne tulee olla helppo huoltaa, sekä niiden täytyy olla sekä kestäviä että näyttäviä. Tästä näkökulmasta bändien käyttämiä asuja voidaankin pitää myös työasuina, työvaatteina. Tällöin

suunnittelussa on tärkeä pohtia asun toimivuutta eri olosuhteissa. Anttalaisen mukaan ergonomisista lähtökohdista suunnitellut työvaatteen ei tule olla liian kuuma, kylmä tai saakiristää työskenneltäessä. Vaatteen toimivuuteen voidaan vaikuttaa tarkalla suunnittelulla, materiaalivalinnoilla ja kaavoituksella. (Anttalainen, 2003, s. 183.) Nämä seikat sopivat mielestäni hyvin myös livekeikkojen pukeutumisen suunnitteluun. Kirpputoreilta asujen hankkiminen on aluksi saattanut tapahtua taloudellisista syistä, ja persoonallisten asujen löytäminen on sieltä varmasti helpompaa kuin tavallisesta vaatekaupasta. Toisaalta, nykyään internetistä on saatavilla monenmoista tuotetta joka lähtöön, mutta tällaista vaihtoehtoa ei tullut ilmi haastatteluissa. Valmistamalla asuja käsityönä alusta saakka tai tuunaamalla valmiita voidaan saada aikaan persoonallisia, toimivia asuja ja tyylejä. Jotta asut olisivat mahdollisimman yhteneväisiä bändin kesken, käsityön merkitys ja mahdollisuus onkin tässä hyvin suuri. Käsityön rooli on historian näkökulmasta ollut erityinen niin vaatteiden valmistuksessa kuin myös asusteissa ja esineissä. Tuomi-Nikula määrittelee perinteisen käsityön pitkän kulttuurikehityksen tuotteeksi, jolle sen käyttötarkoitus on esineen esittävyyttä tärkeämpää. Tuotteella on myös sosiaalinen tehtävä viestinnän välineenä. Perinteinen käsityö on usein arkipäiväinen esine, jonka valmistus- ja -tieto on siirtynyt sukupolvelta toiselle. (Tuomi-Nikula, 2004, ss. 11–12.) Myös tässäkin aineistossa ilmenneet asusteet, kuten miekat, kilvet ja rannekkeet on perinteisesti historiassa valmistettu käsityönä. Uskoisin käsityön roolin olevan edelleen suhteellisen suuri folk metal -piireissä maailmalla, niin asusteiden kuin vaatetuksenkin suhteen.

Näen vahvoja yhtäläisyyksiä folk metal -bändien sekä roolipelaajien ja historianharrastajien pukeutumisessa. Roolipelaajien ja historianharrastajien keskuudessa käsityön rooli on usein merkittävä, sillä tavanomaisesti asut valmistetaan itse kokonaan tai tuunataan osin valmiista vaatteesta. Roolipelillä tarkoitetaan pelityyppiä, jossa vuorovaikutteisessa kerronnassa eläydytään kuvitteellisen hahmon rooliin. (Stenros, 2009.) Liveroolipeli (eli larppaaminen) nähdään sosiaalisena harrastuksena, jossa hahmojen välinen vuorovaikutus ja eläytyminen saa tukea oikeantyyppisestä pukeutumisesta. Roolipelaajien kiinnostuksen kohteena on hyvin usein historia, erityisesti keskiaika, sekä mytologiat. (Leppälahti, 2009, ss. 5–6.) Historianharrastamisessa taas harrastajat pyrkivät luomaan jonkin tietyn aikakauden ympäristön mahdollisimman autenttisena. Tyypillisesti harrastajat valmistavat puvustuksensa ja harrastuksessaan käytettävät esineensä itse, perinteisin monipuolisin käsityötekniikoin. Pukujen ja varusteiden materiaaliset artefaktit voivat liittyä eri aikakausiin, kuten viikinkiaikaan, keskiaikaan, tulevaisuuteen tai paikalliseen mennei-

syyteen. Myös erilaiset tv-ohjelmat, elokuvat ja pelit inspiroivat hahmoillaan. (Vartiainen, 2014.) Useat roolipelien ja historianharrastajien asut voisivat suoraan olla folk metal -bändien vaatetusta. Samanlaiset kiinnostuksenkohteet ohjaavat pukeutumista, mutta folk metal -bändeillä uuden ulottuvuuden tähän tuovat teemojen käyttö pukeutumisen lisäksi myös sanoituksissa, musiikissa ja muussa visuaalisessa viestinnässä.

Vanhaa, perinteistä, omaan kulttuuriin perustuvaa pukeutumistyyliä voitaisiin tarkastella myös folklore-muotina. Folklore-muoti nähdään kansallisuuden korostamisena kansainvälisissä yhteyksissä, missä kansanpukujen tai kansallispukujen osia yhdistetään muotivaatteisiin. Vaikka Lönnqvistin mukaan folklore-muoti käyttää etusijassa Euroopan näkökulmasta kaukaisimpia aiheita kuten intiaanien pukuja, idän kimonoja tai afrokuvioita, mielestäni folk metal -bändeille tyypilliset piirteet kansanomaisesta pukeutumisesta voitaisiin nähdä osana myös folkloremuodin ilmiötä. Yhtyeet ovat kansainvälisesti tunnettuja, ja vievät pukeutumisellaan niin kulttuuriaan kuin kansanomaisuuttaan kansainvälisesti tunnetuksi. (Lönnqvist, 1978, ss. 140–141.) Toisaalta, tällainen folk metal -musiikissa yleisesti käytettävä pukeutumistyyli juontaa juurensa historiasta, eikä sitä voida nähdä nopeasti muuttavana muoti-ilmiönä (Koskennurmi-Sivonen, 2003, ss. 5–7). Tämä tietynlainen pukeutumistyyli on näkyvissä folk metal -bändien keikoilla, erityisesti keskieurooppalaisilla festivaaleilla. Fanit kärjistävät genrelle tyypillistä pukeutumista pukeutuen esikuviansa tavoin mm. rautapaitoihin ja keskiaikaisiin ”perunasäkkeihin” mutta myös nahkahousuihin, nahkaliiveihin ja bändipaitoihin, esitellen osaksi siis myös nykyaikaista pukeutumista (Laakso, 2020, s. 51). Toisaalta, keskieurooppalaisten fanien festivaalipukeutumisen lähtökohdat tuskin ovat täysin suomalaisten folk metal -bändien innoittamia, mutta näkisin vastaavien piirteiden olevan hyvin yhtäläisiä myös muunkin eurooppalaisen, historiaan ja vanhaan kulttuuriin perustuvan pukeutumisen kanssa.

Kuva-analyysin perusteella kaikkien bändien pukeutumisessa nähdään viitteitä menneestä ajasta ja historiasta kaikissa promokuvissa, mutta viime vuosina pukeutuminen on saanut myös nykyaikaisia vaikutteita. Nykyaikaisuus ilmenee niin asuvalinnoissa, asujen yksityiskohdissa, kuin erityisesti valmistustekniikoissa, vaatteiden malleissa ja materiaaleissa. Vaikuttaa, että ensimmäisistä albumeista lähtien asujen on haluttu enemmän viestivän menneestä ajasta kuin olevan täysin autenttisia historiallisia asuja. Pukeutuminen promokuvissa vaikuttaa olevan bändeille tärkeää ja harkittua, mutta sen on haluttu kulkevan kuitenkin vain sivuosassa kokonaisuuden kannalta. Pääosin pukeutumisella halutaan

viestiä sitä tärkeintä, bändin musiikkia. Pukeutumisessa on havaittavissa myös metallibändeille tyypillistä pukeutumista, kuten mustia nahkahousuja, -liivejä ja metalliniittejä. Pukeutumisessa suositaan yleisesti tummia värejä, ruskeaa, harmaata ja etenkin rock- ja metallimusiikin kuuntelijoille tyypillistä mustaa väriä. Musta yhdistetään usein kapinaan, kauhuun, vihaan ja kuolemaan. Jacobsonin mukaan nahkaan yhdistettynä sitä voidaan pitää jopa aggressiivisena. Mustan värin nähdään symbolisoivan myös salaperäisyyttä, sensuaalisuutta sekä dramaattisuutta. Sitä käytetään myös taiteilijoiden ja kulttuurialan edustajien keskuudessa, tosin ilmaisevan lähinnä klassisuutta. (Jacobson, 2009, ss. 29–33.) Etenkin se, kuinka asut, olivat ne sitten ns. keskiaikaisia tai nykyaikaisempia, kannetaan, viestivät vahvaa metallibändeille tyypillistä asennetta ja uskottavuutta.

8 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden parantamiseksi olen pyrkinyt esittelemään tutkimuksen etenemisen mahdollisimman tarkasti. Tällöin lukija saa tarvittavaa tietoa tutkimuksen etenemisestä ja pystyy itsekin tekemään johtopäätöksiä tulosten luotettavuudesta. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 138.) Vastaukset aiemmin asettamiini tutkimuskysymyksiin olen löytänyt aineistoni kuvista sekä haastatteluaineistosta. Tutkijan valinnat vaikuttavat aina tutkimustuloksiin, jota myös tässä tutkimuksessa on erityisen tärkeä pohtia. Tutkijan persoonana, sekä aiempi tausta vaikuttaa tutkimusaiheen ja tutkittavien kohteiden valintaan, kuten myös aineiston tuottamiseen ja tulkintaan. (Davies, 1999, ss. 3–5.) Kuten johdannossa esitin, olen toiminut tässäkin tutkielmassa aineistona olleessa folk metal -bändissä usean vuoden ajan. En kyseisen soittourani aikana erityisesti pohtinut tämän alakulttuurin sisältöjä tai lähtökohtia varsinkaan tieteellisessä merkityksessä. Aiheet ovat alkaneet enemmän kiinnostaa vasta opintojeni loppuvaiheilla. Ehkä olin liian syvällä genressä, ja nyt kaukaisempi näkökulma tuo mahdollisuuden aiheen syvällisempään tarkasteluun. Olenkin pyrkinyt siirtämään kaikki ennakkokäsitykseni ja -tietoni aiheesta syrjään ja tekemään tätä tutkielmaa vain lähdekirjallisuuden ja aineistoni pohjalta ns. noviiisina.

Tekemäni analyysi, niin oma kuva-analyysini kuvien luokittelurungon avulla, kuin haastatteluiden sisällönanalyysi tulkintoineen, on vain yhden tutkijan tekemä tulkinta aiheesta. Tällainen laadullinen tutkimuksen luokittelu on aina tulkinnanvaraista, ja esimerkiksi osa haastatteluiden ilmaisuista olisi voitu luokitella varmasti eri luokkiin eri tutkijan toimesta. Toinen tutkija olisi todennäköisesti tehnyt myös kuva-analyysin eri tavoin. Tuomi ja Sarajärvi esittävät toisen analyysin tekijän ottamista mukaan tutkimukseen analyysin luotettavuuden parantamiseksi. Myös tutkittavat itse voitaisiin ottaa mukaan analyysivaiheeseen ja pohtia yhdessä, kuinka tulokset tosissaan vastaavat heidän omia näkemyksiään. Edellä mainitut työtavat eivät ole kuitenkaan laadullisessa tutkimuksessa kovin yleisiä, eivätkä edes mahdollisia tämän tutkielman puitteissa. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 139.) Myös tarkentavien haastattelukysymysten esittäminen, kuten haastatteluiden tekeminen livenä, olisi todennäköisesti johtanut laadukkaampiin ja tarkempiin vastauksiin. Toisaalta, aineistoni koostui pääasiassa kuvista, jota haastattelut tukivat, joten koen valitsemani menetelmät riittäviksi. Ei voida todeta, että ainoastaan haastateltavien mainitsemat asiat olisivat ainoita aiheeseen liittyviä seikkoja. Bändit toimivat yhdessä ja usein niistä löytyy yhtenäiset toimintatavat, arvot ja merkitykset. Silti yksittäisen bändin jäsenen vastaus voi erota toiselta jäseneltä samaa asiaa kysyttäessä.

9 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkälaisia kansanperinteeseen liittyviä visuaalisia piirteitä folk metal -bändien kansitaiteesta ja promokuvista ilmenee, sekä mistä lähtökohdista kuvat ovat muodostuneet. Valitsemillani tutkimusmenetelmillä asettamiini tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset. Rosen (2001) visuaalisen kulttuurin kuva-analyysi toimi ohjaavana mallina oman kuva-analyysini tekemiseen. Luutosen (1997) olemusanalyysi toi analyysiin kaivattua rakennetta ja jäsensi aineiston käsittelyä järjestelmällisesti. Ensivaikutelma -vaihe perehdytti minut kevyesti hyvin koko kuva-aineistoon, jonka jälkeen perehtyminen -vaiheessa oli helpompi tutkia kuvia syvällisemmin ja analysoida haastatteluaineistoa. Tulkinta -vaihe kasasi yhteen aiemmat vaiheet löytäen vastaukset tutkimuskysymyksiin.

Rosen (2001) visuaalisen kulttuurin kuva-analyysin pohjalta kehittämäni kuvien luokittelurunko toimi hyvin tehdessäni aineistosta kuva-analyysiä. Varioituani Luutosen (1997) olemusanalyysiä tätä tutkimusta varten, se sopi hyvin niin bändikohtaiseen kuin yhteiseenkin tulkintaan aineistosta. Haastattelut onnistuivat odotetusti sähköpostin välityksellä. Kuten aiemmassa luvussa totesin, syvällisempää haastatteluaineistoa olisi todennäköisesti voinut saada esimerkiksi syvä- tai teemahaastattelulla. Tällöin olisi voinut kysyä tarkentavia kysymyksiä, ja saada ehkä laadukkaampaa ja tarkempaa aineistoa. Toisaalta, kaikki vastaajat vastasivat kaikkiin kysymyksiin kuten parhaaksi näkivät, osa perusteellisemmin, osa lyhyemmin. Halusin toteuttaa haastattelut etänä, ja tässä tilanteessa valitsemani menetelmä oli mielestäni paras ratkaisu.

Näen folk metalin hyvinkin visuaalisena genrenä. Metallimusiikissa on tyypillistä panostaa visuaalisuuteen muutenkin kuin kansitaiteessa, promokuvissa ja pukeutumisessa. Etenkin black metalissa ulkomusiikillinen estetiikka on aina ollut merkittävä osa. Genrelle on tyypillistä teatraalisuus, sekä oudon ja tuonpuoleisen ilmapiirin luominen niin albumien kansitaiteessa, promootiokuvissa ja livekeikoillakin. Vanhat black metal -bändit esiintyivät soihtujen, tikareiden, kirveiden sekä piikkinuijien kanssa. (Säppi, 2007, ss. 9–10.) Myös folk metal -bändien esiintymislavoilta voi löytää genrelle tyypillistä rekvisiittaa kuten miekkoja, kilpiä tai jopa viikinkilaivoja. Kansitaiteessakin esiintyneet riimuhenkiset kirjoitukset ja bändien käyttämät yleiset tai albumikohtaiset teemat voivat löytyä eri puolilta lavaa asetetuista taustalakanoista, muista tekstiileistä ja rekvisiitasta. Näillä

elementeillä erotutaan muista genreistä, mutta ennen kaikkea luodaan näyttävää ja ainutlaatuista, yhtenäistä kokonaisuutta. Woodin mukaan musiikilla ja sen kaikilla esittämisen keinoilla voidaan heijastaa käsityksiä omasta kansakunnasta. Sanoituksia, sävelkulkuja, soittimia sekä esittämiseen liittyviä tapoja voidaan pitää kansallisina tulkintoina ja kokeimuksina. (Wood, 2012, ss. 199–215). Näkisin kaiken visuaalisuuden bändien toiminnassa olevan myös hyvin merkityksellistä.

Genrelle tyypillinen pukeutuminen ja symboliikka on iskostunut myös fanien keskuuteen etenkin livekeikoilla. Erityisesti festivaaleilla näkyvän juhlakansan päältä voi löytää genren kärjistämiä, esikuvilta perittyjä asusteita, kuten miekkoja, viikinkikypäriä ja juomasarvia (Laakso, 2020, s. 51). Folk metal -genrelle tyypillistä, tulkintaosuudessa esittelemääni symboliikkaa löytyy usein myös faneille myytävistä kannatustuotteista. Myyntikojuista saattaa löytyä mm. erilaisia kansanperinteeseen ja mytologioihin liittyviä koruja, nahkarannekkeita, vöitä ja festivaalikäyttöön sopivia muovisia lelumiekkoja ja -haarniskoja. Fanien vaatetuksesta saattaa löytää historiallisia, bändienkin käyttämiä ns. larppaus- ja keskiaikaisvaikutteisia asuja. Tyyli on mennyt kuuntelijoille perille, ja käyttämällä näitä elementtejä viestitään kuuluvansa porukkaan.

Yhtäläisyyksiä bändien pukeutumiseen ja kansitaiteeseen voidaan löytää historiallisista konteksteista, vaikka tarkoituksena tuskin onkaan ollut autenttisuuden tavoittelu. Genrestä löytyy myös bändejä, jotka esiintyessään ovat pukeutuneet hyvin yksinkertaisiin mustiin vaatteisiin vailla mitään erityistä. Haastatteluiden mukaan bändien asut ovat usein käsin valmistettuja tai vähintäänkin tuunattuja valmisvaatteista. Bändit tuskin haluavat korostaa käsityöllisyyttä, vaan käsin asuja valmistamalla voidaan saada aikaan uniikkeja, ainutlaatuisia vaatteita ja koruja, joita ei valmiina ole saatavilla. Käsityön rooli näyttäytyy myös toisella mielenkiintoisella tavalla folk metal -kulttuurissa. Olen törmännyt faneihin, jotka ovat itse valmistaneet folk metal -musiikin maailmassa tyypillisinä pidettyjä esineitä ja koruja, kuten kilpiä, nahkaisia rannekkeita, riipuksia ja lippuja. Vaikuttaessani itse genressä, saimme faneilta lahjaksikin tällaisia käsin taidokkaasti valmistettuja tuotteita. On hienoa, että tällaisia kansanomaisiakin, perinteitä henkiviä käsitöitä edelleen valmistetaan.

Bändit välittävät kulttuuriperintöä kuuntelijoilleen tuoden tunnetuksi mm. kansallista menneisyyttä, vanhaa kulttuuria ja historiaa. Useimmiten folk metal -bändit nojaavat omiin juuriinsa sanoituksissa, musiikissa ja visuaalisuudessa, vaikka poikkeuksiakin

löytyy. Olen törmännyt esimerkiksi pohjoismaisen menneisyyden inspiroimaan Etelä-Amerikkalaiseen bändiin viikinkiasusteineen. Folk metal -fanit ja aloittelevat genren bändit voivat välittää genrelle yleisesti tyypillistä sisältöä, vaikka eivät olisi suoraan perehtyneet aiheen kulttuurihistoriallisiin konteksteihin. Näin ollen pukeutumista, symbolien käyttöä tai muuta perinnesisältöä voidaan merkityksellistää ilman tietoja sisältöjen alkuperästä (Peltonen, 2016, s. 26). Bändien tuottamien kulttuuristen sisältöjen pohjalta faneja ympäri maailman on kiinnostunut mm. Suomen paikallisesta historiasta, kulttuurista ja suomen kielestä. Tämänkin perusteella folk metal -genre on suuressa roolissa kulttuuriperinnön ja kansanperinteen välittämisessä niin kotimaassa, mutta etenkin ulkomailla. Aineistoni bändit ovat vankalla, vuosikymmeniä kestäneellä urallaan tuoneet esille paikallisia juuriaan omalaatuisesti ympäri maailman, joka voitaisiinkin nähdä myyntivalttinakin kansainvälisille markkinoille. Se, miten genren asema näyttäytyy tulevaisuudessa, jää nähtäväksi.

Koen folk metalin, etenkin suomalaisen, olevan suuremmassa suosiossa kotimaan ulkopuolella, etenkin keskieuropassa. Juuri julkaistu Laakson (2020) teos Folk Metal Big 5 – Suomalaiset Folk Metal – jättiläiset, nostaa suurta suosiotaan kansainvälisesti keränneet bändit arvostukseen myös kotimaassa. Aihe selvästi kiinnostaa metallimusiikin kuuntelijoita ja tekee myös tutkielmastani hyvin ajankohtaisen. Aineistoon olisi voinut liittää vielä viidennen bändin, Turisaksen, kuten Laakson (2020) teoksen viides bändi. Koin kuitenkin, että valitsemistani bändeistä saisin aineistoa tarpeeksi kattavasti ja kenties pääsisin syvempiin tuloksiin keskittyessäni vain neljään bändiin.

Luontoon liittyvät teemat nousivat hyvin vahvasti tutkielmassani esille: lähes kaikissa kansi- ja promokuvissa luonto on kuvien taustalla, sitä kunnioitetaan ja arvostetaan eri näkökulmista. Myös haastatteluissa luonto nostettiin tärkeään asemaan ja siihen liittyvä symboliikka oli vahvasti esillä tulkintaosuudessa. Mielestäni tämä ei ole mitenkään tyypillistä yleisesti niin musiikkimaailmassa kuin metalligenressäkään ja pidänkin tätä hyvin arvokkaana asiana folk metalissa.

Tutkielmani bändit ovat suomalaisia, ja työ keskittyikin etsimään kuvista suomalaisille tyypillisiä piirteitä kansanperinteestä, vanhasta kulttuurista ja historiasta, ottaen huomioon kuitenkin myös lähialueilta peräisin olevat pohjoismaalaiset vaikutteet. Rajausta pelkästään suomalaisiin seikkoihin olisi ollut vaikea, eikä sille tässä ollutkaan tarvetta. Kuten

Virtanen (1991, s. 22) on esittänyt, perinteitä tutkivan kulttuurintutkijan tulee valita piirteet, jotka hänen itsensä mielestä vastaavat käsitystä perinteistä. Näin näkemys onkin vain minun tulkintani aiheesta, toisen tutkijan toimesta tulokset todennäköisesti olisivat erilaisia. Täytyy myös huomioida, että tarkastelin aihetta käsityötieteilijän näkökulmasta, toisen tieteenalan puitteissa näkökulma ja koko tutkielma olisi varmasti ollut erilainen. Tässä tutkielmassa en perehtynyt kansanperinteen ilmenemiseen sanoituksissa tai musiikissa, joten kokonaiskuva kansanperinteen ilmenemisestä bändien koko toiminnassa jää varmasti pimentoon. Tarkoitukseni olikin tarkastella, mitä katsoja kuvissa näkee ja mitä bändi kuvillaan haluaa viestiä. Folk metal -genren sanoituksia on tutkittu aiemmin vastaavista näkökulmista (esim. Leppälahti 2014; Hintikka 2011; Peltonen 2016; Moura 2014) ja tulokseni kansanperinteen ilmenemisestä visuaalisessa aineistossa tukevat myös näitä tuloksia. Tässä olisikin paikka jatkotutkimukselle; olisi mielenkiintoista saada rinnalle lisää tutkimusta siitä, miten kansanperinteeseen liittyvät aiheet ilmenevät visuaalisuuden lisäksi bändien sanoituksissa ja musiikissa. Näin voitaisiin saada kattavampaa kuvaa aiheesta ja löytää syvällisempiä yhteyksiä ja laajempia kokonaisuuksia. Kuten johdannossa jo esitin, tällaiselle tutkimukselle oli mielestäni suurta tarvetta ja aihetta jatkotutkimukselle riittäisi.

Tutkimusta tehdessäni metallimusiikin salat, erityisesti folk ja black metaliin liittyvät ilmiöt osoittautuivat moniulotteisemmaksi mitä aiemmin oletin. Mitä enemmän aiheeseen syvennyin, sitä enemmän löysin kiinnostavia seikkoja teemojen ympäriltä. Myös puolisoni kiinnostus black metal -musiikkia kohtaan inspiroi tekemään tätä tutkimusta ja auttoi myös ymmärtämään aihetta syvemmin.

Lähteet

- Aho, K. (2008). Kalevala ja suomalainen taidemusiikki. Teoksessa Piela, Knuuttila & Laaksonen (toim.) *Kalevalan kulttuurihistoria*. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 82–121.
- Anttalainen, R. (2003). Työvaatteen kaavoitus – esimerkkinä yksilölliset haalarin kaavat. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen & Raunio (toim.) *Vaatekirja* (2. korj. p.). Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos, 175–196.
- Anttila, J. (1993). Käsitykset suomalaisuudesta – traditionaalisuus ja modernisuus. Teoksessa Korhonen (toim.) *Mitä on suomalaisuus*. Suomen antropologinen seura, 108 – 134.
- Anttila, M. (2003). Vaatetuksen kulutus ja sen tutkimisen problematiikka. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen & Raunio (toim.) *Vaatekirja* (2. korj. p.). Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos, 31–50.
- Aro, L. & Halonen, T. (2005). *Suomalaisten symbolit*. Jyväskylä, Atena.
- Bohlman, P. V. (2004). *The Music of European Nationalism. Cultural Identity and Modern History*. Santa Barbara, ABC Clio.
- Brown, A. R. (2011). ”Heavy Genealogy: Mapping the Currents, Contraflows and Conflicts of the Emergent Field of Metal Studies, 1978-2010”. *Journal for Cultural Research*, July 2011, 15 (3), 213-242.
- Davies, C. (1999). *Reflexive ethnograph: a guide to researching selves and others*. Routledge.
- Fornäs, J. (1998). *Kulttuuriteoria: Myöhäismodernin ulottuvuuksia*. Tampere: Vastapaino.
- Hara, M. (2012). *Muotiblogien luksus*. Käsityötieteen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- Hintikka, T. (2011). *Kansanuskon ilmentymät Korpiklaani-yhtyeen sanoituksissa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Honkavaara, N. (2003). Pukeutumisen kontekstuaalisuus. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen & Raunio (toim.) *Vaatekirja* (2. korj. p.). Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos, 269–288.
- Huusko, T. (2015). Luontosuhde ja kansanuskomukset taiteen käyttövoimana. Teoksessa Huusko et al. (toim.) *Mielikuvituksen voima. Sadut, myytit ja tarinat Suomen ja Norjan taiteessa – The Magic North. Finnish and Norwegian Art Around 1900*. Helsinki, Ateneumin taidemuseo / Suomen kansallisgalleria, 69–83.

- Immonen, K., Kallioniemi, K., Kärki, K. & Salmi, H. (2008). Kalevalasta populaarikulttuuriin. Teoksessa Piela, Knuuttila & Laaksonen (toim.) *Kalevalan kulttuurihistoria*. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 448–500.
- Jacobson, M. (2009). *Färgen gör människan. Om färg, kläder och identitet från antiken till våra dagar*. Stockholm: Carlsson.
- Kaiser, S. (1985). *The Social Psychology of Clothing and Personal Adornment*. New York: Macmillan.
- Kaiser, S. (1997). *The Social Psychology of Clothing. Symbolic Appearances in Context*. Second Edition revisited. New York: Fairchild Publications.
- Kalevala Koru Oy (20.8.2020). Haettu osoitteesta <https://www.kalevalakoru.fi/fi>
- Kemppainen, E. (2012). *Kotona neulottu muoti. Neulemuodin esittäytyminen neuleblogeissa ja käsityölehdessä*. Käsityötieteen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- Kiviniemi, K. (2001). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola & Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 68–84.
- Korkiakangas, P. (2005). Romantisoitu maaseutu. Teoksessa Aro & Halonen (toim.) *Suomalaisten symbolit*. Jyväskylä: Atena, 36-43.
- Kortelainen, A. (2005). Kuinka niin kultakausi? Nostalginen retro painaa jarrua. Teoksessa Aro & Halonen (toim.) *Suomalaisten symbolit*. Jyväskylä: Atena, 66–71.
- Koskennurmi-Sivonen, R. (2003). Vaatetus, pukeutuminen ja muoti – ero ja erottamattomuus. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen & Raunio (toim.) *Vaatekirja* (2. korj. p.). Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos, 1–16.
- Koskennurmi-Sivonen, R. (2012). Ihmiset pukeutuvat. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen (toim.) *Johdatuksia pukeutumisen tutkimukseen*. Helsinki: Tekstiilikulttuuriseura, 5–14.
- Koskennurmi-Sivonen, R. (2012). Merkitsevä pukeutuminen – Semiotiikka pukeutumisen tutkimuksessa. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen (toim.) *Johdatuksia pukeutumisen tutkimukseen*. Helsinki: Tekstiilikulttuuriseura, 27–72.
- Laakso, M. (2020). *Folk metal Big 5 – Suomalaiset Folk Metal -jättiläiset*. Helsinki: Like Kustannus.

- Laaksonen, P. (2005). Miten Kalevalasta tuli kansalliseepos? Teoksessa Aro & Halonen (toim.) *Suomalaisten symbolit*. Jyväskylä: Atena, 12-21.
- Lahelma, M. (2015). Symbolismi Norjassa ja Suomessa. Teoksessa Huusko T et al. (toim.) *Mielikuvituksen voima. Sadut, myytit ja tarinat Suomen ja Norjan taiteessa – The Magic North. Finnish and Norwegian Art Around 1900*. Helsinki, Ateneumin taidemuseo / Suomen kansallisgalleria, 11–38.
- Leppälahti, M. (2009). *Roolipelaaminen. Eläytymistä ja fantasiaharrastusverkostoja*. Helsinki, Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 93.
- Leppälahti, M. (2016). *Metallia ja Kalevalaa: Korpiklaanin Manala-albumin Kalevalayhteydet*. Sananjalka, 58(1), 217–233.
- Luutonen, M. (1997). *Kansanomainen tuote merkityksenkantajana: Tutkimus suomalaisesta villapaidasta*. Helsinki: Akatiimi.
- Luutonen, M. (2003). Virkattuja käsiteitä käyttöön ja näyttöön. Teoksessa Koskenmurm-Sivonen & Raunio (toim.) *Vaatekirja* (2. korj. p.). Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos, 225–248.
- Lönnqvist, B. (1978). *Kansanpuku ja kansallispuku*. Helsingissä: Otava.
- Moura, R. B. (2014). *National Imagery in Finnish Folk Metal: Lyrics, Facebook and Beyond*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos.
- Mulvany, A. P. (2000). *"Reawakening Pride Once Lost": Indigeneity And European Folk Metal*. Wesleyan University, Ethnomusicology.
- Mustamo, A. (2016). "Yö, metsä, aika ennen kristinuskoo": Kotimaan ja kansakunnan representaatiot black metalissa ja folk metalissa Suomessa ja Norjassa. Oulu: Oulun yliopisto.
- Patterson, D. (2013). *Black Metal. Evolution of the Cult*. Port Townsend, Feral House.
- Peltonen, P. (2016). *Mielikuvia menneestä: Folkloren ja historian merkitykset folkmetallismenässä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Pentikäinen, J. (2005). Karhun kova kohtalo: jumalaisesta pyhydestä pakanuuden perikuvaksi. Teoksessa Aro & Halonen (toim.) *Suomalaisten symbolit*. Jyväskylä: Atena, 54–58.
- Piela, U., Knuuttila, S. & Laaksonen, P. (2008). Kalevala ja suomalainen taidemusiikki. Teoksessa Piela, Knuuttila & Laaksonen (toim.) *Kalevalan kulttuurihistoria*. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, VII–XI.

- Rantala, V. (1994). Merkitys semiotiikassa. Teoksessa: Heinämaa (toim.) *Merkitys*. Tampereen yliopisto, 161–176.
- Rose, G. (2001). *Visual Methodologies. An Introduction to the Interpretation of Visual Materials*. London: Sage.
- Salmenpohja, I. (2000). *Babylon. Tutkielma Paholaisesta, saatananpalvonnan myytistä ja rock-musiikista*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Seitamaa-Hakkarainen, P. & Koskennurmi-Sivonen, R. (2014). Internet ja sosiaalinen media käsityötieteen tutkimuksen lähteenä ja paikkana – aineistojen muodot ja analyysit. Teoksessa Karppinen, Kouhia & Syrjäläinen (toim.) *Kättä pidempää: Otteita käsityön tutkimuksesta ja käsitteellistämisestä*. Helsinki: Helsingin yliopisto, 116–131.
- Seppä, A. (2012). *Kuvien tulkinta: menetelmäopas kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tulkitsijalle*. Gaudeamus.
- Stenros, J. (2009). *Roolipelit, yksin ja yhdessä pelatut fantasiamaailmat*. Haettu (20.7.2020) osoitteesta <http://pelitieto.net/roolipelit/>
- Suomen kielen perussanakirja*. (1996). Helsinki: Edita.
- Säppi, T. (2007). *Suomalaisen black metal -musiikin vokalisoinnista ja estetiikasta*. Proseminaaritutkielma. Helsingin yliopisto
- Tarasti, E. (1990). *Johdatusta semiotiikkaan: esseitä taiteen ja kulttuurin merkijärjestelmistä*. Oy Gaudeamus Ab.
- Tarasti, E. (2005). Sinfonia vai ooppera? Teoksessa Aro & Halonen (toim.) *Suomalaisten symbolit*. Jyväskylä: Atena, 86–90.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tynni, A. (1982). *Eddan jumalrunot*. Porvoo: WSOY.
- Uotila, M. (1995). *Pukeutumisen kuvaus: Kuvia kulttuurin merkeistä*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Vartiainen, L. (2014). *Artefaktien merkitys roolipelaajille ja historiaharrastajille*. Helsinki: Artefacta. Haettu (7.8.2020) osoitteesta <http://artefacta.fi/tutkimus/artefactum/4>.
- Ventoniemi, M. (2010). *Suomalaisten lolitojen pukeutuminen ja elämäntyö*. Käsityötieteen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- Virtanen, L. (1988). *Suomalainen kansanperinne*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

- Virtanen, L. (1993). Kansanperinne. Teoksessa Molarius (toim.) *Suomen taide ja kulttuuri*, 11-34.
- Von Bonsdorff, P. (2005). Eletty ja mielletty maisema. Teoksessa Aro & Halonen (toim.) *Suomalaisten symbolit*. Jyväskylä: Atena, 44–48.
- Walsh, A. (2013). *A Great Heathen Fist from the North: Vikings, Norse Mythology, and Medievalism in Nordic Extreme Metal Music*. Master's Thesis. University of Oslo/Nordic Viking and Medieval Culture.
- Weinstein, D. (1991). *Heavy Metal: A Cultural Sociology*. New York: Lexington Books.
- Weinstein, D. (2013). Pagan Metal. Teoksessa Bennett & Weston (toim.): *Pop Pagans: Paganism and Popular Music*. Durham: Acumen, 58–75.
- Wood, N. (2012). *Playing with 'Scottishness': musical performance, non-representational thinking and the 'doings' of national identity*. *Cultural Geographies* 19: 2, 195–215.

LIITE 1

Kuvien luokittelurunko - Tuottamisen tila

1-E	TUOTTAMISEN TILA				
	Albumi	Vuosi	Kuvan tyyppi	Pääsisältö	Kuvan artisti
1a	Ensiferum	2001	Grafiikka	Maisema	Necrolord
2a	Iron	2004	Grafiikka	Maisema	Kristian Wählin
3a	Victory Songs	2007	Grafiikka	Maisema	Kristian Wählin
4a	From Afar	2009	Grafiikka	Maisema	Kristian Wählin
5a	Unsung Heroes	2012	Grafiikka	Maisema	Kristian Wählin
6a	One Man Army	2015	Grafiikka	Maisema	Gyula Havancsák
7a	Two Paths	2017	Grafiikka	Maisema	Gyula Havancsák
1b	Ensiferum	2001	Bändipotretti	Bändi	Toni Härkönen
2b	Iron	2004	Bändipotretti+miljö	Bändi	Toni Härkönen
3b	Victory Songs	2007	Bändipotretti	Bändi	Jere Hietala
4b	From Afar	2009	Bändipotretti+maisema	Bändi	Jere Hietala
5b	Unsung Heroes	2012	Bändipotretti	Bändi	Terhi Ylimäinen
6b	One Man Army	2015	Bändipotretti	Bändi	Ester Segerra
7b	Two Paths	2017	Bändipotretti	Bändi	Ester Segerra
2-M	TUOTTAMISEN TILA				
	Albumi	Vuosi	Kuvan tyyppi	Pääsisältö	Kuvan artisti
1a	Suden uni	2001	Grafiikka	Maisema	Hannu Suuronen
2a	Voimasta ja kunniaista	2001	Grafiikka	Maisema	Skrymer
3a	Kivenkantaja	2003	Grafiikka+valokuva?	Esine/asia	Mestari Härkönen
4a	Verisäkeet	2005	Grafiikka	Esine/asia	Tero Salonen
5a	V: Hävitetty	2007	Grafiikka	Maisema	Travis Smith
6a	Varjoina kuljemme kuolleiden maassa	2011	Grafiikka+valokuva?	Bändi+maisema	Juha Helminen
7a	Jumalten aika	2016	Grafiikka	Esine/asia	Ritual
1b	Suden uni	2001	Bändipotretti	Bändi	Grazy
2b	Voimasta ja kunniaista	2001	Bändipotretti+tausta	Bändi	Toni Härkönen
3b	Kivenkantaja	2003	Bändipotretti	Bändi	Mestari Härkönen
4b	Verisäkeet	2005	Bändipotretti	Bändi	Tanja Ahtila
5b	V: Hävitetty	2007	Bändipotretti	Bändi	Tanja Ahtila
6b	Varjoina kuljemme kuolleiden maassa	2011	Bändipotretti	Bändi	Juha Helminen
7b	Jumalten aika	2016	Bändipotretti	Bändi	Mikael Karlbom
3-F	TUOTTAMISEN TILA				
	Albumi	Vuosi	Kuvan tyyppi	Pääsisältö	Kuvan artisti
1a	Midnatens Widunder	1999	Grafiikka	otus+maisema	Saila Hänninen/ Katla&Örmy
2a	Jaktens Tid	2001	Grafiikka	otukset+maisema	Skrymer
3a	Nattfödd	2004	Grafiikka	otus	Skrymer
4a	Ur Jordens Djup	2007	Grafiikka	esine/asia	Skrymer
5a	Nifelvind	2010	Grafiikka	otus	Skrymer
6a	Blodsvept	2013	Grafiikka	otus	Skrymer
1b	Midnatens Widunder	1999	Bändipotretti	Bändi	Jan Carlsson
2b	Jaktens Tid	2001	Tilannekuva bändistä	Bändi	T. Härkönen
3b	Nattfödd	2004	Bändi tositöimissään	Bändi	-
4b	Ur Jordens Djup	2007	Bändipotretti	Bändi	-
5b	Nifelvind	2010	Bändipotretti	Bändi	-
6b	Blodsvept	2013	Bändipotretti	Bändi	Jarno Katila
4-K	TUOTTAMISEN TILA				
	Albumi	Vuosi	Kuvan tyyppi	Pääsisältö	Kuvan artisti
1a	Spirit of the Forest	2003	Valokuva+grafiikka	bändin tunnusmerkki+metsä	Pekka Keskinen-Grotto art
2a	Voice of Wilderness	2005	Valokuva+grafiikka	bändin tunnusmerkki+maisem	Pekka Keskinen-Grotto art
3a	Tales Along This Road	2006	Grafiikka+valokuva	maisema+shamaani	Jan "Örkki" Yrlund
4a	Tervaskanto	2007	Valokuva+grafiikka	maisema+shamaani	Jan "Örkki" Yrlund
5a	Korven Kuningas	2008	Grafiikka+valokuva	maisema+vanha mies	Jan "Örkki" Yrlund
6a	Karkelo	2009	Grafiikka+valokuva	shamaaniukko toimineen	Jan "Örkki" Yrlund
7a	Ukon Wacka	2011	Grafiikka+valokuva	shamaaniukko	Jan "Örkki" Yrlund

8a	Manala	2012	Grafiikka	shamaanin toimet	Jan Örkki Yrlund
9a	Noita	2015	Grafiikka+valokuva	naista kuljettavat miehet	Jan Örkki Yrlund
10a	Kulkija	2018	Valokuva+grafiikka	maalaismaisema	Jan Örkki Yrlund
1b	Spirit of the Forest	2003	Bändipotretti	Bändi	Jani Rantalainen
2b	Voice of Wilderness	2005	Tilannekuva bändistä	Bändi	Nordling, Stefanov, Keskinen...
3b	Tales Along This Road	2006	Bändipotretti	Bändi	Toni Härkönen
4b	Tervaskanto	2007	Bändipotretti	Bändi	Harri Hinkka
5b	Korven Kuningas	2008	Bändipotretti	Bändi	Harri Hinkka
6b	Karkelo	2009	Bändipotretti	Bändi	Harri Hinkka
7b	Ukon Wacka	2011	Bändipotretti	Bändi	Harri Hinkka
8b	Manala	2012	Bändipotretti	Bändi	Harri Hinkka
9b	Noita	2015	Bändipotretti	Bändi	Peero Lakanen
10b	Kulkija	2018	Bändipotretti	Bändi	Peero Lakanen

LIITE 2

Haastattelupyynnön saatekirje

Hei

Ohessa kysymyslomakkeeni käsityötieteen pro gradu -tutkielmaani varten. Folk metalia on tieteellisesti tutkittu jonkin verran niin ulkomailla kuin Suomessakin, mutta juurikaan visuaalisiin seikkoihin tai pukeutumiseen liittyviä tutkimuksia en ole löytänyt. Tutkin suomalaisten folk metal-bändien pukeutumista ja symboliikkaa suhteessa suomalaiseen kansanperinteeseen. Etsin levyjen kansitaiteesta ja bändien promokuvista viitteitä mm. perinnepukeutumisesta, kansanperinteestä ja kansallisromantiikasta.

Teen kuva-analyysin levyn kansista ja bändien internetistä löytyvistä promokuvista, ja bändien jäsenten haastattelut tukevat kuvien antia. Promokuvat olen pyrkinyt valitsemaan kunkin albumin yhteydessä otetuista kuvista tai vaihtoehtoisesti kuvista, joissa bändin asut näkyvät mahdollisimman hyvin. Kysymysten jälkeen löytyy valitsemani kuvat bändistäne, jotka ehkä auttavat muistelemaan vuosien varrella ilmestyneitä julkaisuja ja promokuvia.

Kysymyksiin voit vastata suoraan liitteenä olevaan tiedostoon kunkin kysymyksen alle tai valitsemallasi tavalla. Vastaukset voi lähettää takaisin minulle vaikka heti, deadline toivoisin olevan kahden viikon päästä 17.4., jos suinkaan mahdollista.

Käsittelen vastaukset bändikohtaisesti, vastauksien toivon edustavan bändin yhteistä linjaa. Tutkimuksesta ei selviä, kuka bändistä haastattelun on antanut, joskin joissain tapauksissa se voi olla arvattavaa. Vastauksista saatan käyttää suoria lainauksia, mutta kokonaiset vastaukset säilyvät vain minulla. Valmistuttuaan tutkielma on luettavissa Helsingin yliopiston E-thesis-tietokannasta.

Kiitos kovasti vaivannäöstä!

-emmi

LIITE 3

Kyselylomake

Albumien kansitaide

1. Kuinka albumien kansitaide on yleensä syntynyt? Mistä ideat ovat yleisesti peräisin?
2. Kuinka paljon olette itse vaikuttaneet sisältöön, kuinka paljon taiteilijalla on ollut ns. omaa valtaa?
3. Kuinka kuvailisit albumien kansitaidetta, mihin ne perustuvat, onko niissä jotain toistuvia teemoja tai asioita?
4. Mitä haluatte albumien kansitaiteella yleisesti viestiä?
5. Kuinka merkityksellisenä pidätte albumien kansitaidetta bändin imagolle?

Bändien promokuvat

6. Kuinka promokuvien asut on vuosien varrella valittu? Kenen idea, yhteinen teema bändin jäsenillä?
7. Mistä olette saaneet vaikutteita asuihinne, mikä on inspiroinut (esim. elokuvat, kirjallisuus, muut bändit)?
8. Onko pukeutumisessanne tapahtunut muutosta yhtyeen alkuaajoista nykypäivään? Jos on, niin miksi?
9. Mitä promokuvien pukeutumisella haluatte viestiä? Mihin asuvalintanne perustuu?
10. Kuinka merkityksellistä pukeutumisenne on bändin imagolle?
11. Miten asunne on valmistettu? Onko ne tehty käsityönä vai ostettu valmisvaatteina kaupasta tai esim. kirpputorilta?
12. Eroavatko bändikuvien asut live-esiintymisasuistanne? Millä tavoin, miksi?

Symbolit ja merkitykset

13. Oletteko albumien kansitaiteessa halunneet tuoda esille suomalaista kansanperinnettä, kansallisromanttisia piirteitä, kulttuuriperintöä, perinteistä pukeutumista tai yleisesti suomalaisuutta? Jos tällaista löytyy, mainitse näistä esimerkkejä, kuinka ne näkyvät?

Entä bändin pukeutumisella?

14. Näettekö kansitaiteessa ja promokuvissa yhteyttä bändin musiikkiin ja sanoituksiin? Minkälaista? Tuleeko kuvissa esille esim. albumien teemoja, sanoituksia, musiikillista antia?

Tuleeko mieleen muuta, mitä haluaisit tässä mainita?